AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

YILIN EN BÜYÜK İKRAMİYESİ

AKBANK'IN

KÜÇÜK - YALI'DAKİ MEŞHUR

ÇAMLI APARTMANIN

TAMAMI ve

AYRICAPARA İKRAMİYELERİ

200.000 Lira

AKBANK

A K İ S

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Sene : 2, Cilt: V, Sayı : 82

Rüzgârlı Sok. Ovehan

Kat : 3 Daire : 7

P.K.582 — Ankara

Tel: 15221 (Başyazar)

18992 (Yazı işleri ve İdare)

Fiatı: 60 Kruş

İmtiyaz Sahibi :

Metin TOKER

Umumi Neşriyat Müdürü :

Cüneyt ARCAYÜREK

Bu nüshada yazı işlerini fiilen idare eden mes'ul Müdür :

Yusuf Ziya ADEMHAN

Teknik Sekreter :

M. Nevzat ÜNLÜ

Ressam :

İzzet ÇETİN

Karikatür :

TURHAN

Fotoğraf :

ASSOCIATED PRESS

Hüseyin EZER

Klişe :

Doğan klişe ATELYESİ

Abone Şartları

3 aylık	**(12 nüsha) :**	**6 lira**
6 aylık	**(25 nüsha) :**	**12 lira**
1 senelik	**(52 nüsha) :**	**24 lira**

İlân Şartları :

4 renkli arka kapak (Tam sayfa) : 350 lira

Kapak içi 300 lira metin sayfaları Santimi 4 lira

Dizildiği ve basıldığı şer :

Yeni Matbaa — **Ankara**

Kapak resmimiz

Turan Güneş

İlk Hedef: Seçim Kanunu

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Biliyor musunuz ki şu, elinizde tuttuğunuz mecmua bu hatla 25.200 adet olarak basılmıştır? Biliyor musunuz ki 25.200 mecmua gene eksik gelecek ve orada burada elini çabuk tutmayan bir çok okuyucumuz AKİS'i bulmakta müşkilât çekecektir? Ve haberiniz var mı ki teknik imkânlar belimizi bükerken arttırma talepleri yurdun her tarafındaki bayilerimizden adeta yağmaktadır? Bir mecmuayı, hele küçük merkezlerdeki ve köylerdeki durum göz önünde tutulursa, asgari dört kişi okumaktadır. Bu, her hafta yüzbinin üstünde AKİS okuyucusu demektir. Bunun bir mânası olmak gerekmez mi?

Bunun mânası Türkiye'nin, on sene evvelki Türkiye olmadığından ibarettir. Yoksa keramet ne AKİS isminde, ne kapağımızı süsleyen Haftanın Adamında, ne zaman zaman şikâyet mevzuu olan baskımızda ve ne de kâğıdımızın mevcut bulunmayan nefasetindedir. Keramet, çok partili rejime geçtiğimizden bu yana yepyeni bir umumî efkârın meyılana çıkmış, yetişmiş bulunmasındadır. Onun ihtiyaçlarını göz önünde tutmak, onu tatmine çalışmak, ondan başkasına hizmet etmemek rağbet kazanmanın tek yoludur. 25.200 basan ve gene de yetişmeyen bir "Haftalık Aktüalite Mecmuası"... Ve, Türkiyede.. Umumi efkârın çelişmesini takip etmeyenlerin bu netice karşısında hayrete düşmemelerine imkân yoktur. Gazete sahibi olan veya gazete çıkarmayı düşünen dostlarımıza hemen hatırlatalım ki hu umumi efkâr "sıkmayan bir ciddi gazete" yi de tehalükle beklemektedir ve Avrupai ölçülerin bizim ihtiyaçlarımıza tatbiki suretile hazırlanacak böyle bir gazete için 100 binlik tiraj şu anda hazırdır.

Bu, basın için...

O umumi efkârın beklediği, sadece gazete değildir. Siyasî hayatta da yeni ölçülere ihtiyaç yardır ve yeni ölçüler muvaffakiyete götürecek tek çaredir. Sanki 1945 den bu yana hiç bir şey olmamış gibi, sanki 1955 yılında on sene evvele rahatça dönülebilirmiş gibi zehaplara kapılmak hüsrandan başka netice vermez. Bugün 1945, bizim için bir İngilize 1294 ne ise odur.. Demokrasi inkılâbının her asırda ve her devirde aynı zamanı alması mecburi değildir. Bu inkılâba yeni atılanlar yolun her merhalesini aynı süratle katetmek zorunda bulunmazlar. Başka cemiyetlerin tecrübelerinden ders almak, medeniyetin başlıca şiarıdır. Bugün ilk defa lokomotif yapan cemiyetlerde evvelâ Fergusonun lokomotifi yapılıp aradan şu kadar yılın geçmesi beklenilmiyor. Teknikte olduğu gibi sosyal hayatta da merhaleler pek âlâ atlanılabilir. İngilterede meşhbir Magna Carta'dan tam 350 sene sonra bir Cromwell'in gelmiş olması, Milli Şef İsmet İnönüden on sene sonra Milli Lider Adnan Menderesin 1945 metodlarına dönmesini mazur göstermez. Zaten buna teşebbüsün nasıld muvaffakiyet sizliğe uğradığı gözlerin önündedir. Her devrin kendisine mahsus hususiyetleri vardır ve akıntıya kürek çekmekle geri gidilmez.

Siyaset hayatımıza girmesi gereken yeni ölçüler samimiyet ve idealizm olmalıdır. Küçük hesapların, komiteciliğin devri çoktan geçmiştir ve "oo, yaman komitecidir" sıfatı bir meziyet olmaktan çıkmıştır. Muvaffakiyete götüren yollar onlar değildir, zira küçük hesapların küçüklüğü ve komiteciliğin karıştırıcı tarafı artık ilk nazarda sırıtmaktadır. Artık hiç kimse bunlara kanmamaktadır. Onu ona düşürüp kuvvet kazanmak, tavşana kaç tazıya tat demek, alaturka açıkgözlük yapmak çıkar akçe değildir. Olsa olsa alay mevzuu ve zafiyet sebebidir.

Bundan on sene evvel AKİS gibi bir mecmuanın 100 Un kişi tarafından okunması nasıl düşünülemezse, şarklı ölçülerle devam ettirilecek bir politikanın da partileri iktidara götüreceği veya iktidarın muhafazasını temin edeceği tamamiyle muhaldir. Türkiyede umumi efkârı sevk ve idare vazifesi artık yeni bir neslin, Demokrasi neslinin eline geçmiştir. O nesilden olmayanlar son kalelerini muhafaza için elbette ki çırpınacaklardar. Ama verdikleri nihai savaşlarıdır. Bir intanın her nesle intibak edebilmesi çok zordur. Hele yeni nesillere önderlik yapabilmek, onlara üzerinde ilerliyebilecekleri yolu açmak değme babayiğitin harcı değildir, ve öylesi pek ender çıkar. Ötekiler seneler senesi belledikleri yolda, geriden gelenler tarafından geçilinceye kadar yürümekte inad edecekler, sonra da tarihin karanlıklarına gömülüp gideceklerdir.

Şu anda pek çak kimsenin tek kabahati bu hakikatleri, aslında bu basit hakikatleri görememekten ibarettir. Ama kabahatleri "eşyanın cinsi" icabıdır; onları doğru yola sokmaya çalışmak beyhude bir gayrettir. Kırk yıllık her Yani, Kani olmaz.

Ancak umumi efkâra hitap eden meslek seçenler, yollarının başında yeni ölçülerin lüzumunu kabul eder ve her ne pahasına olursa olsun onları elden bırakmazlarsa muvaffakiyet, önünde sonunda onlarda kalacaktır.

Saygılarımızla

AKİS

YURTTA OLUP BİTENLER

D. P.

Bir dedektif hikâyesi

Çarşamba günü Ankarada Türkiye B. Millet Meclisinin bahçesi bile ağzına kadar doluyılu. Celse saat 15 te açılacaktı ama dinleyicilere ait sıralar çok evvelden dolmuştu, Herkes merakla bekliyordu. Halbuki o gün, olacak hemen biç bir şey yoktu. Nitekim Başkanlık makamını işgal eden Fikri Apayılın toplantıyı açtığında hükümete ayrılan koltukların bomboş bulunduğu görüldü. Sabık bakanlardan Ethem Menderes İçişleri Bakanlığına ait resmi arabayla gelmişti ama, o da öteki sabık bakanlar gibi milletvekillerinin arasına yerleşti. Zaten kapıdan giren sabık bakanlar kâh müstehzi bir gülümsemeyle, kâh latifeyle karşılanıyorlardı. Herkes kabinenin istifa ettiğine ve Bayarın yeni hükümeti kurmaya gene Adnan Menderesi memur ettiğine dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresinin okunacağını sanıyordu. Halbuki Başkan Fikri Apayılın hükümet sıralarında kimsenin bulunmaması dolayısiyle gündemde görüşülecek madde kalmadığını bildirdi ve celsenin açılmasiyle kapanması bir oldu. Demek ki Başbakan, İstanbul gazetelerinden bazılarının yazdıklarının aksine, bir gece evvel istifa etmemişti. İş o kadar karışmıştı ki, içinden çıksa çıksa Şerlok Holmes çıkabilirdi. Bir gün evvel D.P. nin Meclis Gurubunda dünyanın demokratik parlamentolarının ağzını şaşkınlıktan bir karış açık bıraktıracak bir hadise cereyan etmiş, bütün bakanları gurup tarafından zorla ve tezahürat arasında.

Adnân Menderes
Mezbahaya bir ziyaret

türlü ithamlar altında bırakılarak istifa ettirilen bir kabinenin başkanı sanki hiç bir **şey** olmamış gibi kürsüye **çıkıp** kendi umumi politikasının tasvibini istemiş, daha da garibi bu tasvibi almış, ertesi günkü İktidar organı, bu kabinenin başındaki zatın politikasının alkışlar içinde tasvip olunduğunu yazmıştı. Demokrat Parti bütün dünyadaki demokratik parlamento teamüllerini bir defa daha yerle bir etmişti. Bütün bunların sebebi Adnan Menderesin kendisine "sabık başbakan" dedirtmemek merakından ibaretti.

Salı günü Ankarada cereyan edenler Türkiye cumhuriyetinin tarihinde şimdiye kadar eşine, emsaline rastlanmamış hadiselerdi ve bu hadiseler gösterdi ki bir takım işler her türlü ciddiyetten azade hal almıştır.

Fırtınalı gurup

Başbakan Adnan Menderes, Bağdattan İstanbula geldiğinde kesif bir kulis faaliyetine girişmişti. Park Otelde kalıyor ve muhtelif milletvekillerini kabul ederek salı günkü garubu hazırlıyordu. Pazar akşamı Ankaraya geldi ve çalışmalara orada devam edildi. Pazartesi günü Mecliste Menderesin yakınları, milletvekillerinin kulaklarına bir şeyler fısıldıyorlardı. Salı günü öğle vakti ise Ankara Palasın lokantasında bir hafta evvelki gurupta söz alıp tenkidlerde bulunmuş milletvekillerinin emin Genel İdare Kurulu azaları tarafından muhasara altında tutuldukları görülüyordu. Muhlis Erdener Mükerrem Sarol ile Muzaffer Kurbanoğlunun arasındayılı, Bahadır Dülgeri Rauf Onursal yanına almıştı, Hamid Şevket İnceyi ise Başbakan bir akşam evvel hararetle aramış, ancak geç vakit Mümtaz Tarhanın evinde bulmuştu. Hazırlıklar gurup karşısında Başbakan Adnan Menderesi kurtarmak ga-

Demokrat Parti Meclis Gurubu
Bakan yiyici makina

yesini istihdaf ediyordu. Bunu temin için belki bir kaç bakan feda edilecekti. Topun ağzında Sıtkı Yırcalı ve Hasan Polatkan geliyordu. Fakat asıl gaye, her şeyi grup önünde sessizce halletmek, hesaplaşmayı sonradan yapmaktı. Halbuki gurup, bütün telkinlere rağmen bambaşka şekilde düşünüyordu. Bir çok işi bizzat ele almak niyetindeyili. Bilhassa ismi ban karışık işlere karışmış olan Bakanların tasfiyesi cihetine mutlaka gidilecekti.

Yırcalının hazırlığı

Üzerinde durulan gensoru, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığını ilzam ediyordu. Ama Sıtkı Yırcalı, sırtının gerisinde çevrilenlerden ve hazırlananlardan haberdardı. Maliye Bakanı ile beraber İstanbula çağırılmış, orada Başbakanla görüşmüştü. Sıtkı Yırcalının Hasan Polatkan ile arası çok açıktı, ikisinin beraber de Mükerrem Sarolla ihtilafları vardı. İstanbulda Başbakanın ideal arkadaşını Park Otelde görünce, onun refakatte dolaştırıldığını farkedince bir takım hâdiseler beklemek gerektiğini anlamışlardı. Pazartesi akşamı Ekonomi ve Ticaret Bakanlığında bazı memurlar geç vakte kadar bizzat Bakanın emriyle Bakanlıkta kaldılar, çalıştılar. Daha doğrusu, çalışan Sıtkı Yırcalıya gereken dokümanları temin ettiler. Bakan, ertesi günkü gurup toplantısında bulunmak üzere Meclisin kapısından içeri girdiğinde istifa etmeye kararlıyılı Plânını ona göre yapmıştı. Aksi halde, harcanacağını anlamıştı.

Nitekim toplantı elektrikli bir hava içinde başladı. Ekonomi ve Ticaret Bakanını alâkadar eden gensoru daha müzakerelerin başında hükümete çevrildi, bu husustaki bir takrir ittifakla kabul edildi. İlk sözü alan Sıtkı Yırcalıyılı. Elindeki kağıtları okumaya başlayınca bir akşam evvel geç vakte kadar hazırlanan' metnin ne olduğu ortaya çıktı. Bakan bir takım sıkıntıların bulunduğunu kabul ediyor, buna mukabil suistimal ithamlarını reddediyordu. Yalnız, altını bilhassa çizerek belirttiği bir nokta vardı: eğer bahis mevzuu olan hükümetin iktisadi politikasıysa, bunu tesbit eden kendisi değildi. Ekonomi ve Ticaret Bakanı sıfatiyle bizzat Başbakandan aldığı direktifleri yerine getirmişti. Ama, istifa etmek azmiyle gelmişti, madem ki grup kendisinden memnun değildi, sandalyesine dört elle sarılacak değildi, istifa ediyordu.

İstifa alkışlarla karşılandı. Sadece bu bile gurubun temayülünü göstermeye yetebilirdi. Kürsüde bakanı muhtelif milletvekilleri takip etti. Hepsi de olup bitenlerden şikâyet ediyorlar, türlü ithamlarda bulunuyorlardı. Bu ithamlara muhatap olanların başında Hasan Polatkan vardı. Meşhur "çürük lâsitik" ler onun akrabasına aitti. Kürsüden çok şiddetli sözler işitildi. Büyük servetlerden bahsediliyordu. 1950 de meteliği bulunmayan kimseler bugün milyoner olmuşlardı. Mutlaka bir Meclis tahkikatına lüzum vardı..

Menderes konuşuyor

Adnan Menderesin konuşması zaruri hal almıştı, ilk sözlerinden anlaşıldı ki istifasını vermiş bulunan Sıtkı Yırcalıya kızgındır. Onun gibi istifa etmiyeceğini bildirince gürültüler başladı. Hele iktisadi vaziyeti müdafaaya kalkışınca sıra kapaklarının vurulduğu duyuldu. Gene meşhur "kalkınma" lâfı ortaya getirilmişti. Ama en ufak bir alaka çekmiyor, bilakis itirazlara yol açıyordu. D.P. Genel Başkam icraatının muhtelif kısımlarını övmeğe çalıştı. Diktatörlük ithamlarını reddetti. Mütemadiyen gurubu okşuyor, onun emrinde bulunduğunu söylüyor, onun her şeye muktedir okluğunu ifade ediyor, eziliyor, büzülüyordu. Fakat hiç kimse tatmin olmamıştı. Adnan Menderes hiç bir zaman bu kadar insicamsız bir konuşma yapmamıştı. Nitekim o kürsüden iner inmez milletvekilleri onun yerini almakta tereddüt etmediler. ithamlar büsbütün şiddetlenmişti. Türlü suistimaller hikâyeleri misalleriyle ve isimlerle ortaya atılıyordu. En çok söylenen ad, Hasan Polatkan adıyılı. O zaman Maliye Bakanı kürsüye geldi ve kendisini müdafaa etti. Gurubun havası büsbütün elektriklenmişti. Başbakan Adnan Menderes anlamıştı ki grup bazı kelleleri istiyordu. Bunları vermekte zerrece tereddüt etmedi. Sinirli bir tavırla yerinden kalktığı ve kürsüye geldiği görüldü. Sözleri, sanki bakanlar kurulunun içine düşen bir bombayılı. Tahkikatın selâmeti için şaibe altında bulunan bakanların istifasını teklif ediyordu. Saten elinde bir takım gazete kupürleri vardı. O zaman bu neşriyatın Adnan Menderesin hoşuna gitsin diye yapılmış bulunduğu, ortaya gıktı. Zira Başbakan şimdi, kabine arkadaşlarının çekilmesini gazete kupürleri okuyarak istiyordu.

grup bir anda karıştı. Herkes "istifa, istifa" diye bağırıyordu. Ondan sonra bakanlar yağmuru başladı. Evvelâ Maliye Bakanı Hasan Polatkan kürsüye geldi. İthamlarla hiç bir alâkası yoktu. Döviz ve transfer işleriyle Döviz komitesi meşgul oluyordu. Kendisi sadece teknik bir bakandı. Ama, madem ki tahkikatın selâmeti icap ettiriyordu ve madem ki bir hadiseye kendi akrabasının ismi karışmıştı, o halde istifasını veriyordu.

Menderes ve son kabinesi

Çelenk I

Maliye Bakanıma kellesi, guirubu tatmin etmedi. Daha düşürülmesi gereken bakanlar vardı. Bunların başında da Fatin Rüştü Zorlu geliyordu. Sabık Başbakan muavininin istifası bir kaç perdelik komedi halinde cereyan etti. Milletvekilleri, Maliye Bakanı kürsüden iner inmez "Fatin Rüştü, Fatin Rüştü" diye bağırmaya başlamışlardı. Zorlu, bembeyaz halde ayağa kalktı. "Kürsüye, kürsüye" diyorlardı. Adeta sürüklenerek kürsüye çıktı. Gözleriyle Başbakanı aradı. Başbakan, bakanların istifası teklifini yapar yapmaz salondan çıkmıştı. Fatin Rüştü Zorlunun hakikaten acıklı bir hali vardı. Nihayet, adeta kekeliyerek:

"— İstifa ettim" dedi.

Bu, hiç kimseyi tatmin etmedi. Neden istifa etmişti. Evvelâ Döviz

Komitesinden muvakkaten istifadan bahsedildi, sonra Döviz Komitesinden ebediyen İstifaya sıra geldi, nihayet Devlet Bakanlığı da elden gitti. Fatin Rüştüyü gurup "her şeyden isti fa ettim" demeden bırakmadı. Bu sırada diğer bakanlar arasında heyecanlı bir havanın estiği görülüyordu. Milletvekillerinin "istifa et, istifa et" sesleri kesilmemişti. Şimdi sıra kimdeydi? O zaman Adalet Bakanı Osman Şevki Çiçekdağın dışarıya doğru yürüdüğü görüldü. Gurup, Adalet Bakanını kaçıyor zannetti ve feryatlar yükseldi:

"— Sen nereye gidiyorsun?.. Sen nereye gidiyorsun?.. Gel, buraya!., istifa et, istifa et!"

Fakat Osman Şevki Çiçekdağ Başbakanın yanına gidiyordu. Onun teklifiyle kısa bir Bakanlar Kurulu toplantısı yapıldı. Bakanlar iki büyük kısma ayrılmışlardı. Gruba kalsa hepsini teker teker devirecekti. Onun için bir çare bulmak gerekiyordu. Osman Şevki Çiçekdağ Başbakanın aynı zamanda D.P. Genel Başkam olduğunu, onun için istifa edemiyeceğini, fakat Başbakandan başka kabine azalarının istifalarını vermelerini söyledi. Buna mukabil Celâl Yardımcı başka tezi savunuyordu. Eğer istifa edilecekse kabine, Başbakanla birlikte toptan çekilmeliydi. Meselâ kendisinin, tahkikatla ne alâkası vardı? Şaibe altında değildi ki istifası talep edilsin.. Hem, bütün hükümetin hükümet başkansız çekilmesi nerede görülmüştü? Yukardaki odada kısa süren bir münakaşa cereyan etti. Sonunda bütün bakanların istifa etmelerine karar verildi. Adnan Menderes kendisine "sabık başbakan" dedirtmiyecekti. Bunu dedirtmemek için bütün bakanlarını gözünü kırpmadan feda ediyordu. O bakanlar ki, hiç biri emrinden dışarı bir adım çıkmamıştı.

Hususi müzakereler

Yukarda münakaşalar devam ederken, aşağıda milletvekilleri sabırsızlanmaya başlamışlardı. Doğrusu istenilirse hükümete ayrılan koltuklar boşken ithamda bulunmak o kadar lezzetli olmuyordu. Bazı milletvekilleri yukarı kata çıktılar. Fikirler muhtelifti. Bir kısmı Adnan Menderesin de istifasını istiyordu. Basıları ise başbakanın kalmasını arzuluyordu. Genel Başkana bir şans daha verilebilirdi, Fakat doğrusu istenilirse buna tehalük gösterenler azdı.

Adnan Menderes salona indi ve kürsüye çıktı. Herkes ne söyliyeceğini merakla bekliyordu. Kabinesinin bütün azaları istifa etmişti. Ama o, umumi politikasının gurup tarafından tasdikini, tasvibini istiyordu. Hissi bir konuşma yaptı. Beş seneden beri memlekete hizmet için gece ve gündüz çalışmıştır. Hatalar yapıldığını kabul ediyordu ama, bundan sonra gurubun irşadiyle, hata yapılmıyacaktı. Kaderini milletvekillerinin elleri arasına bırakıyordu. Bu kadar hizmetleri nasıl unutulabilirdi? Az mı gayret sarfetmişti ? Her yaptığı hüsnüniyetle yapılmıştı. Şimdi, birçok şeyi anlıyordu. Bundan böyle gurubun direktifleri dahilinde hareket edecekti..

Sıtkı Yırcalı
Şerefli istifa

Milletvekilleri "reye, reye" diye bağırdılar. İki takrir vardı. Birincisinde kabinenin, Adnan Menderes hariç istifasının kabul edildiği bildiriliyordu. İkinci bir takrirde ise böyle şey olamıyacağı, kabineyle beraber başbakanın da çekilmesi gerektiği ileri sürülüyordu. Evvelâ, iş'ari reyle ilk takrir görüşüldü. Gurup iki kısma ayrılmıştır. Başkan ekseriyetin takrir lehinde bulunduğunu gördü. Bütün kabine arkadaşları itimatsızlık beyaniyle düşürülmüş olan bir başbakan, guruptan itimat alıyordu, İşte, dünyanın hiç bir tarafında görülmemiş olan ve demokratik teamüllere, hattâ Anayasa icaplarına vâkıf bir kimseye inandırılamıyacak bulunan hadise, böylece bizde tahakkuk ediyordu. Donup kalmamak imkânsızdı. Bu kadar çok. şikâyet mevzuu yapılan bir hükümetin başkanı, kabineye ayrılan yerde tek basma oturuyordu. Evet, hakikaten bu hükümet etme usulü karşısında donup kalmamak imkânsızdı.

Tahakkuk etmeyen istifa

Gurup dağıldığı zaman saat ona geliyordu. Demokrat Partinin dört kurucusu, gurubun başkanı ve başkan vekilleri Çankayada Cumhurbaşkanlığında toplandılar. Gece Ankarada bazı rivayetler dolaşmaya başladı: Adnan Menderes Cumhurbaşkanına istifasını vermiş, Bayar da kendisini gene kabineyi kurmaya memur etmişti. Rivayetler gazetelere de aksetti. Halbuki Adnan Menderes istifa etmemişti. Arap saçına dönen mesele halledilmiş değildi. Bir Başbakan ve bir hükümet vardı, fakat bakanları mevcut değildi.

Büyükler toplantısı gecesinin çok geç vaktine kadar devam etti. Adnan Menderes vaziyetini muhafaza için inad ediyordu. Nitekim ertesi sabah erken saatte Başbakanlığa geldi, bazı yakın milletvekillerini kabul 'etti. Saat 11 için de eski Bakanlar Kurulunu içtimaa davet etti. Saat 11 de sabık bakanlar mutad odada toplanmışlardı. Ama Adnan Menderes gözükmedi. Aşağı yukarı aynı esnada, Başbakanlığın yan kapısı önünde bulunan 0053 numaralı siyah Cadillac, Başbakanı alıp süratle Çankayaya götürüyordu. Bakanlar istifalarını Başbakana bildirmişlerdi. Şimdi Başbakan onların yerine yenilerini, taze bir kabine kurmaksızın tayin etmek istiyordu. Halbuki bakanların Cumhurbaşkanının tasdikinden geçmesi lâzımdı.

Vaziyet karmakarışıktı. Bütün bakanlar gurup tarafından düşürülmüştü ama, Menderese ademi itimad reyi verilmemişti ki.. O halde, hâlâ başbakandı. Ancak, bakam yoktu. Bakanların ise Cumhurbaşkanının tasdikinden geçmesi gerekiyordu. Halledilecek muadele buydu. Böyle şey, görülüp işitilmiş değildi.

Adnan Menderes muadelesi halledilse, yani kabineyi şu veya bu yoldan kurmak vazifesini yüklense gene iki ihtimal belirecekti: Adnan Menderes ya gurup tarafından tutulan milletvekillerini etrafına alarak 180 derecelik bir dönüş yapacak ve demokratik yola girecektir; ya da Dr. Mükerrem Sarol hizbini kabineye tam takım olarak sokacak ve yeniden sertlik yoluna sapacaktır. Bir rivayet, eski bakanlardan hiç birine yeniden vazife verilmiyeceğidir.

Eğer sertlik yolu tutulursa bakan namzetleri arasında Dr. Mükerrem Saroldan başka Muzaffer Kurbanoğlu, Sebati Ataman, Kenan Akmanlar, Firuzan Tekil V.S. yi görmek icap edecektir.

Köprülü meselesi

Fakat dikkati üzerine en çok çeken şahsiyet, Fuad Köprülüdür; Fuat Köprülü yeni kabineye dahil olacak mıdır? Başbakan Adnan Menderesin tek başına kaldığı halde Guruptan itimad almadan istifa etmemek için ısrarının bir tek mânası mevcuttur: aksi halde Celal Bayarın kendisini yeni kabineyi kurmaya memur edeceğinden emin değildi.

Bu emniyetsizlik neden ileri gelmektedir? Hakikaten, daha gurup müzakerelerinin başında Adnan Menderes, teamüle uyarak kabinesiyle beraber çekilir, iktidar partisinin Genel Başkanı sıfatiyle Cumhurbaşkanından yeni hükümeti kurmak Vazifesini alır, kabine arkadaşlarını seçer, programına hazırlıyarak Meclisin karşısına çıkar ve itimad isterdi. Böylece, ciddiye benze-

meyen bir takım hareketlerin ihtiyarı mecbbiriyeti ortadan kalkardı. Ama Adnan Menderes, belki de başka bir namzedin ortaya sıkması ihtimalini hesaba katmıştı.

gurubun gayesi ve neticesi

Bu karışık vasiyete, bizzat D. P. Meclis gurubunun sebebiyet verdiğinden zerrece şüphe yoktu. Bütün bakanlarına ademi itimat verilen bir hükümetin başkanı, otomatikman ekalliyette kalmış sayılmak gerekirdi. Bir kısım milletvekillerinin hissi sebeplerle hareket etmeleri, bir kısmının ise yanlış hesap yapmaları garip durumu doğurmuştu. Hakikaten bazı demokratlar Adnan Menderese hükümet başkanı olarak değil, D. P. Genel Başkanı olarak tasvip reyi verdiklerini ileri sürüyorlardı. Onların kanaatlerince Menderesi de devirmek umumi efkâr önünde D. P. nin beş senelik icraatını inkâr manasına gelecek, hiç bir iyi iş yapılmadığının delili sayılacak ve partinin prestijini kıracaktı.

.. Halbuki hiç bir hareket D. P. nin prestijini şu son üç gün içinde cereyan eden hadiseler kadar kıramazdı. Meclis gurubu, partisine iyilik yapayım derken, en ağır darbeyi vurmuştu. Zira, ancak radikal tedbirler partiyi kurtarabilirdi; yarım tedbirler gemiyi büsbütün su altına gömüyordu. Bir çizgi çekip, her şeye yeni baştan başlamak: Salah yolu buydu.

Hür. P.

İlk hedef: Seçim Kanunu

Kocaelinin genç milletvekili Turan Güneş çerçevesiz gözlüklerini çıkardı, şiddetle masaya vurdu. Gözlüklere birşey olmadı. Turan Güneş kırılmaz camdan mamul bu gözlükleri Paristen satın almıştı. Meclis mücadelesine hazırdı. Nitekim "Seçim kanununda tadilât" teklifi bugünlerde onun imzasiyle - ve tabii müstakbel Hürriyet Partisi adına Meclise getiriliyordu. İspat hakkından sonra bu, âsi demokrat milletvekillerinin ikinci kanım teklifi olacaktı. İlk sözlü soruyu ise Diyarbakır Milletvekili Mustafa Ekinci İçişleri Bakanı Ethem Menderesten sormuştu, Bahis mevzuu olan, İçişleri Baka-

Şekip İnal
Tüyler ürpertici ifşaat

Kapaktaki Politikacı

Turan Güneş

Bundan beş senekadar evvel Pariste, Sorbonne Üniversitesinin küçük bir salonunda Hukuk Fakültesinin profesörleri ve kalabalık dinleyiciler orta boylu, gözlüklü bir gencin doktora tezini müdafaasını dinliyorlardı. Tez "Temsilî hükümet sistemi ve siyasî partiler" adını taşıyordu. Gözlüklü genç bu tezinde siyasi partilerin, milletvekillerinin fikirlerini serbestçe müdafaa etmelerine mani olucu tatbikatlarını tenkid ediyor ve bazı partizan usullerin milli iradeyi nasıl zedelediğini izahla milletvekilinin istiklâlini koruyucu tedbirlerin alınması lüzumunu belirtiyordu. Genç adamın tezi Sorbonne Üniversitesi Hukuk Fakültesi profesörleri tarafından o zaman pek iyi dereceyle kabul edildi ama bu, beş sene sonra onun "fikrini söyledi" diye Demokrat Partiden ihracına mani olamadı. Bahis mevzuu genç, Kocaeli milletvekili Turan Güneştir.

Turan Güneş bugün 33 yaşındadır. Bandırada doğmuş, lise tahsilini Galatasarayıla yapmış, İstanbul Hukuk Fakültesini bitirdikten sonra bu Fakültede Esas Teşkilât Hukuku Asistanı olmuştur. Sonra Pariste doktor payesini kazanmıştır. Daha 1946 da memleketin yeni ölçülerle idaresi lüzumunu görmüş, Hürriyetin ve Demokrasinin şampiyonluğunu yapan Demokrat Partiye gönül vermişti. Okumuş, yazmış bir kimse olmasına rağmen Demokrat liderlerin orada burada söyledikleri nutuklar, o nutuklarda ifade edilen fikirler, genç hukukçuyu cezbediyordu. Nitekim 1948 yılında, Nihad Erimin hüküm sürdüğü Bandırada D.P. ye girmekte ve onun inkişafında bütün gücüyle çalışmakta tereddüt etmedi. Turan Güneş, partisi iktidarı aldıktan sadece beş sene sonra o günleri hasretle anacaktı. Muhalefet partisi saflarına karıştığı, hattâ orada faal bir rol oynadığı halde, devrin Milli Eğitim Bakanı kendisini hakanlık emrine almayı düşünmemişti bile.. Halbuki beş yıl sonra Celâl Yardımcı adını taşıyacak bir "Demokrat Milli Eğitim Bakanı", bundan pek hafif "suçlar" dan. dolayı Üniversite profesör ve doçentlerini bombardımana tutacaktı.

Ama o sırada, kendi yaşındaki bütün gençler gibi Taran Güneş de Demokrat Partiye, ideallerine uyan parti olarak bağlanmış, onun tealisine gayret sarfetmişti. On ikiye beş kala demokratlarından değildi. Pariste bulunduğu müddetçe de Demokrat hemşehrilerini teşvik etmekten geri kalmadı ve partiye aidatım muntazaman ödedi. 14 Mayıs 1950 akşamı ise D. P. nin muzafferiyeti şerefine arkadaşları mükellef bir talebe ziyafetine kondular.

1954 milletvekilliği yoklamaları başladığı sıralarda doçentlik imtihanlarını veriyordu. Hemşehrilerinin arzusu üzerine adaylığını koydu. Meclise girdiği gün Seçim Kanunu ile karşılaştı. Mensup olduğu Anayasa Encümeni dışında da encümen encümen dolaşarak kanunu tenkid etti ve Mecliste aleyhinde rey verdi. Emekli Sandığı Kanunu değiştirilirken, Tasfiye kanunu hazırlanırken bunların hâkim istiklâlini ve üniversite muhtariyetini nasıl zedelediğini anlatmaya çalıştı. Kırşehir Kanununa, Belediye ve vilâyet meclisi seçimlerini değiştiren kanunlara muhalif rey Verdi.

D.P. gurubu kendisini Avrupa Konseyine delege seçti. Şimdi Konseyde Türkiyeyi temsil edenler arasında bulunmakta ve hukuk işleri komisyonunda çalışmaktadır. Komisyon kendisini İngiltere - İzlanda arasındaki ihtilâfın halli için vazifelendirdi. Bu maksatla ya-ın İzlandaya yaptığı seyahat, bu memlekette Türkiye lehine birçok yazılar çıkmasına vesile oldu.

Turan Güneşin bu kadar meziyeti vardı ama, şeytana uymuş ve 10 arkadaşiyle birlikte basına ispat hakkının tanınması lehindeki takrire imza koymuştu. O zaman liderin bütün şimşeklerini başının üstünde hissetti. Bunların hepsine mukavemet etti: yıldırımın düşmesine, yani kendisinin partiden kovulmasına kadar.. Paristeki tezinde şikâyet ettiği "parti istibdadı" tesirini göstermişti.

Kocaelinin bu genç milletvekili, neslinin tipik bir nümunesidir. Binlerle ve binlerle Turan Güneş şu anda aradıklarını Demokrat Parti saflarında bulamamanın hayal kırıldığı içinde yüzlerini yeni ufuklara dönmektedirler. Azimleri ve cesaretleri kırdmadığı, yılmadıkları takdirde bugün ufukta görünen ideal Türkiye için bir serap olmaktan çıkacaktır.

nının askeri uçakla Diyarbakıra yaptığı bir seyahat, oradaki temas ve sözleri, beraberinde Ankaraya getirdiği D.P. lileri gene askeri uçakla memleketlerine göndermesiydi. Mustafa Ekincide pilotla makinistin İsmine kadar bütün vesikalar hazırdı. Akis, bundan birkaç hafta evvel "Kendi Aramızda" sütununda Ethem Menderesin bu seyahati dolayısiyle endişeler belirdiğini bildirmişti. Simdi seçimlerin cereyan tarzının uyandırdığı endişeler Seçim Kanununda tadilât teklifi, idare mekanizmasının çalışmasının uyandırdığı endişeler de sözlü soru ile Meclise intikal ettirilmektedir.

Daha D.P. Meclis gurubundaki inanılmaz hadiselerden evvel Hürriyet Partisinin kurucuları rasyonel bir çalışma metodu kurmuşlardı. Beş komisyon teşkil edilmiş ve komisyonların ilki tüzük komisyonuydu. Bu komisyona Ekrem Alican, Raif Aybar, Muhlis Bayramoğlu, Sabahattin Çıracıoğlu dahildi. Program komisyonunda Enver Güreli, Turan Güneş, Feridun Ergin, İbrahim öktem vardı. Basın komisyonu Zeyyad Ebüzziya, Safaeddin Karanakçı ve Ragıp Karaosmanoğlundan müteşekkildi. Teşkilât komisyonu çok kalabalıktı, onun azaları arasında Fevzi Lûtfl Karaosmanoğlu. Şekip İnal. Muzaffer Timur, İsmail Hakkı Akyüz, Muhlis Bayramoğlu, Mustafa Ekinci, Şeref Kamil Mengü bulunuyordu. Nihayet Meclis çalışmaları komisyonunu Kasım Küfrevi, Behçet Kayaalp, Safaeddin Karanakçı, Turan Güneş ve Fethi Çelikbaş teşkil ediyordu. Bunların haricinde veyahut bunların üstünde Yürütme ve Koordinasyon Komitesi mevcuttu ki, azaları her komiteden bir kişi ile Fevzi Lûtfl Karaosmanoğlu ve Ekrem Hayri Üstündağ idi. 19 1ar Bakanlıklarda, Atatürk Bulvarı üzerinde bir apartmanın iki dairesini tutmuşlardı. Orada harıl harıl çalışıyorlardı. Bakanlıklardan çıkan, birkaç ay sonra, kocaman bir "Hürriyet Partisi" levhasiyle kargı karsıya gelecekti. Bunun, bazı kimselerin sinirlerini bozacağından zerrece şüphe yoktu. Üstelik, Hürriyet Partisi merkezinin Bakanlıklara bu kadar yakın olmasını iktidara seçişin yakın bulunduğuna delil sayanlar mevcuttu. Yeni bir merkezin kiralandığı duyulur duyulmaz hediyeler yapılmaya başlamıştı. Bu arada Ankaralı bir mobilyacı 19 iskemle hediye etmişti. Fakat koltuk veren yoktu. Millet, koltuk meraklılarından çok çekmişti.

Alameriken fikirler

Bakanlıklardaki yeni binada hazırlanan tek kelimeyle Partiydi. İspatçılar bugünkü ıstıraplardan ibret almak niyetindeydiler. Fakat bu onlara bazı kompleksler veriyor, dolayısiyle tatbik kabiliyeti olmayan fikirler ilham ediyordu. Şahısları putlaştırmamak istiyorlardı. Fakat aralarında bunu, bir "Genel Başkansız Parti" kurmaya kadar götürmek niyetini taşıyanlar vardı. Sütten ağızları öylesine yanmıştı ki, yoğurdu üfliyerek yiyorlar ve yoğurdu üfliyerek yemek elbette ki acaip bir manzara teşkil ediyordu. Fakat akıl ve mantığın galebe çalacağı muhakkaktı. Partinin bir Genel Başkanı olacak, ancak selâhiyetleri kısılacaktı. Hiç kimse "elzem adam" olmıyacaktı. Hiç kimsenin, kıymetli şahsiyetleri şu veya bu şekilde uzaklaştırıp "elzem adam" postuna bürünmesine müsaade edilmiyecekti. Buna, her şeyden evvel tüzük mani olacaktı. Selâhiyet bir gurubun elinden alınamıyacaktı. Ama varsın parti, bir takım dahilerin hizmetinden mahrum kalsın..

Programı hazırlıyanlar da, D.P. nin programından mülhem olmakla beraber dikkatli davranıyorlardı. Gazetelere bazı acaip haberler aksetmişti. Rivayete *göre* cumhurbaşkanının ve valilerin bizzat halk tarafından, doğrudan doğruya seçilmesi kabul edilecekti. Bu saçmalığın aslı yoktu. Programı ve tüzüğü hazırlıyanlar memleketin realitelerini gözden uzak tutmuyorlardı. Garip haberler, çok zaman işin ciddiyetini bozmaya matuf maksatlı haberlerdi.

En faal komisyonlardan biri, Teşkilât Komisyonuydu. İspatçılar artık milletvekilleri üzerinde çalışmaktan vaz geçmişlerdi. Yurdun adeta her tarafında teşkilâtın kuvvetli elemanları Hürriyet Partisine katılmayı tasarlıyorlardı. Bu durum, milletvekillerinin hareket tarzına her türlü nutuktan daha fazla tesir ediyordu. Demokrat Partinin, Hürriyet Partisi kurulduğu gün meselâ Egede, meselâ Burdurda, meselâ Diyarbakırda, meselâ İstanbulda, hattâ Ankarada bir seçimi kazanma şansı yüzde 70 nisbetinde azalacaktı. Milletvekillerinin bu hakikati anlamamaları imkânsızdı. Anlayacaklar ve ona göre davranacaklardı. Bilhassa İstanbul, D.P. için ebediyen kaybolmuştu. Teni partinin oradaki teşkilâtını kurmak vazifesi Enver Adakana verilecekti. Enver Adakan, Fethi Çelikbaş ile Emin Kalafatın mücadele arkadaşıyılı ve onlardan evvel gidişe karsı cephe almış, bu yüzden de aday gösterilmemişti. Bir çok İstanbul Milletvekili de yeni cereyana kendini bırakmaya hazırlanıyordu. Bilhassa salı günkü hâdiseler, tehalükü arttıracaktı. Zira hâla bir ümid taşıyanlar, bu ümidlerini kaybetmişlerdi. Simdi, bağlı bulundukları teşkilâtın da kayılığını görünce hakiki Demokrat Partinin "Hürriyet Partisi" adını taşıyacak parti olduğunu kabul edeceklerdi.

Üstündağ ve Çelikbaş
Harıl harıl faaliyet

Muhalefet cephesi

Bu teknik çalışmaların yanında, geçen hafta içinde Hürriyet Partisinde daha büyük çapta meseleler de ele alınıyor ve üzerlerinde kafa yoruluyordu. Turan Güneş imzasiyle verilecek teklif bunun bir neticesiydi. Belediye seçimlerinin cereyan tarzı hakkında Hatay Milletvekili Sekip İnalın ifşaatı gözleri çok açmıştı. 1954 ten hemen sonra kabul edilen seçim kanununun normal bir seçime müsaade etmiyeceği anlaşılmıştı. Seçim kanununu hiç olmazsa 1964 ten evvelki şekline getirmek lazımdı. Turan Güneşin takririnin esası bu olacaktı: 'tadillerin tadili! Zaten 2 Mayısın akabinde bu tadiller yapılırken pek çok milletvekili - bu arada Samet Ağaoğlu - teklife muhalif kalmışlardı.

Hakikaten bizzat Demokrat Parti içinde de Seçim Kanununun kifayetsizliği ve antidemokratik vasıfları günün mevzuu halindeydi ve Meclise tadil tasarılarının verileceği söy-

leniliyordu. Ayrıca C.H.P. ile C.M.P. de bu hususta fikirlerini derleyip toplamakla meşguldüler. Adeta herkes anlamıştı ki eldeki kanunla milli iradenin tam olarak ve kolaylıkla tecellisine imkân yoktur ve bir takım anormal kayıtlar mevcuttur. Bu fikir, eğer D. P. elini çabuk tutmaz da Seçim Kanununu süratle eski haline iade etmezse Muhalefet cephesi için bir temel teşkil edecek, çekirdek olacaktır. Gerçi gerek Hürriyet Partisinde, gerek C.H.P. de, gerekse C. M. P. de müşterek bir cephe karşısında tereddütler ve şüpheler devam etmektedir ve böyle bir cephenin teşkili Kolay olmıyacaktır. Zira her üç tarafta da küçük hesaplar, kaale alınacak kadar kuvvetlidir. Ancak pek çok şeyde olduğu gibi, bunda da hakiki faktör iktidarın tutumu olacaktır. Eğer bizzat D. P. Seçim Kanununa ilişmemek suretiyle perçin vazifesini görürse, bu temelin üzerinde yükselecek işbirliği 1958 seçimlerinde kanunun cevaz verdiği şekilde bir koalisyona kadar gidecektir. Zira Seçim Kanunu pek yakın bir istikbalde Muhalefetin "vatan sathı" ndaki bayrağı olacaktır.

C.H.P.

Kuvvet şurubuna ihtiyaç

Bu haftanın başında Pazartesi günü, Türkiye Büyük Millet Meclisini dolduran dinleyiciler bir kaç defa adeta yüreklerinin titrediğini hissettiler. Demokrat Partiyi tutan dinleyiciler için bu titreme endişeyle doluydu, muhalefet taraftarları içinse ümidle.. Fakat her seferinde, endişe ve ümid boşa çıktı: C.H.P. sıralarından kürsüye gelen hatipler güzelim' mevzuları teker teker katlettiler.

Sorulardan biri meşhur bedelsiz mal ithaline dair kararnamenin hikayesiydi. Bilindiği gibi hükümet böyle bir kararname kabul etmiş, fakat kararname bütün ehemmiyetine rağmen tam 37 gün sonra Resmi Gazetede intişar etmiş, bu arada spekülatörler faaliyete geçmiş, hükümet de kararını tatbike koymadan kaldırmıştı. Suali soran Mehmet Zeki Tolunay (Malatya C.H.P.) idi. Cevabı Başbakan adına Hasan Polatkan verdi. DOĞRUSU istenilirse, verilecek pek cevap yoktu. Nitekim Maliye Bakanı ancak söyle diyebildi:

"— Kararın nesri üzerine bunun bazı spekülatif maksadlarla istismar edilmesi cihetine gidilmesi yolunda teşebbüslere geçildiği müşahede edilmiş olduğundan hükümetçe keyfiyet yeniden tezekkür edilmiş ve beklenen faydanın matlup şekilde istihsal edilemiyeceği neticesine varılarak bahis mevzuu kararın neşri tarihinden itibaren iptali cihetine gidilmistir."

C.H.P. li milletvekili kürsüye çıktığı zaman görüldü ki bu mevzuda en ufak bir hazırlık yapmamış, mesele üzerinde çalışıp kafa yormamıştır. Sanki suali bir tek gayeyle sormuştur; Celâl Bayarın, muhalefet lideri iken söylediği bir sözü tekrarlamak için.. Nitekim Tolunay şöyle dedi:

"— Devlet başkam, muhalefet lideriyken üç ay sonrasını göremeyen bir teşekküle hükümet denilemilyeceği fikrindeydi. Ya, on gün sonrasını göremeyenlere ne demeli?"

Bunun kuvvetli bir cevap olduğunda zerrece şüphe yoktu. Ama bir muhalefet hatibinin bunu islemesi gerekirdi. Halbuki C.H.P. li milletvekilinin iktisad bilgisinin de pek fazla olmadığı, konuşması sırasında meydana çıktı. Mesele son derece mühim bir memleket meselesiydi. Başka parlamentolarda bu gibi hallerde hükümetler derhal istifalarını verirlerdi. Hatibin bunu belirtmesi gerekiyordu. Elinde dokümanlar, istatistikler bulunmalıydı. Kararnamenin piyasa üzerindeki tesirleri ne olmuştur? Bunu günü gününe rakamlarla. Meclisin gözleri önüne sermeliydi?Yoksa

Nüvit Yetkin
Karınca hikâyesi

doların yedi buçuk liradan on liraya çıkışını kafadan söylemek hiç kimseyi tatmin etmezdi. Ama bunlar uzun ve kesif bir çalışmaya ihtiyaç gösteriyordu. C.H.P. nin Meclis gurubu sıralarında ise ekseriyet "hazır lâf" peşindeydi. Hattâ bu "hazır lâf" ı bile iyi kullananlar azdı. Nitekim Maliye Bakanı, ihtimal ki buna güvenerek, kürsüden gerine gerine:

"— Hatasını anlayıp hatasından dönen hükümeti tenkid değil, takdir etmek lâzımdır. Ben zannetmiştim ki Tolunay arkadaşım kararın kaldırılmasında hükümetin haklı bulunduğunu tealim edecek" dedi.

Sanki hatalı kararı veren Patagonya hükümetiydi. Sanki iktisadi işler yaz boz tahtasıydı. Sanki doğruyu buluncaya kadar tecrübe yapılacaktı. C.H.P. li hatip bunları bile belirtmedi ve bir tekerleme ile kürsüden indi.

Savarona hikâyesi

Fakat iktidar, muhalefete fırsat vermeye kararlı görünüyordu. Gündemdeki başka bir maddeye geçilip de Savarona hakkında izahat vermek üzere Fuad Köprülü kasıla kasıla kürsüye çıktığında yüreklerdeki titreme tekrarlandı. Kuvvetli bir muhalif hatip, Başbakan muavinini kürsüye çıktığına kolaylıkla pişman edebilirdi. Mevzu, iktidarın o derece aleyhineydi. D.P. nin muhalefet yıllarında seneler senesi en acı tenkidlere vesile teşkil eden bu yat, hem de Deniz Kuvvetlerine verilmiş bulunduğu halde mehtapta tertiplenen balık avı partilerine tahsis olunmuş, gayrı resmi ziyaret yapan bir yabancı hükümdarın altına verilerek Kaprilere, Nişlere gönderilmişti. Savarona mektep gemisiydi ama, sâdece ismen.. cumhuriyetin tarihinde hiç bir yat, Savaronanın şu son beş yıl içinde kullanıldığı kadar çok ve lüzumsuz işlerde kullanılmamıştı. Başbakan adına Fuat Köprülü yatın, mektep gemisi vazifesi dışında asla kullanılmadığını beyan edip indi. Onu kürsüde soru sahibi Ali Yeniaras (Kars C.H.P.) takip edince, herkes zannetti ki nefis bir konuşma yapılacaktır. Hakikaten, böyle bir mevzuda neler söylenmezdi ki.. Evvelâ muhalefet yıllarında Demokratların aynı kürsüden Savarona hakkında çektikleri nutuklardan parçalar okunabilirdi. Sonra, mademki Fuad Köprülü tatminkâr cevap vermemişti, yatın son beş sene içinde yaptığı seyahatler teker teker ortaya çıkarılır, geminin böylece ne kadar mesafe katettiği anlaşılırdı. Bunu, beş senelik gazete koleksiyonlarını karıştırmakla bulmak pek âlâ kabildi. Bunları sayıp, sorulabilirdi:

"— Hangi seyahat, mektep gemisi seyahatidir? İstanbuldan Mudanyaya gitmek mi? Çeşmede balık avlamak mı? Boğazda tur atmak mı? Hangisi, lütfen söyler misiniz?".

Ama bu da çalışmaya, emek vermeye lüzum gösteren bir isti. Halbuki C.H.P. nin Meclis gurubu sıralarını işgal edenler uğraşmaktan, didinmekten pek fazla hoşlanmıyorlardı Kürsüye çıkıp lâfa lâfla mukabele etmekten ileri gitmeyi düşünmüyorlardı bile.. Meclis çalışması ise her şeyden evvel tetkik isterdi. Ali Yeniâras beş sual soracak yerde bir Savarona meselesinde hazırlanabilseydi çok daha fazla muvaffak olurdu. Hem unutulmamalı ki her suali mutlaka Fuad Köprülü cevaplandırmaz. Yani, mukni ve mantıki cevaplar verebilecek olanlar da pek âlâ çıkabilir. Ona göre hazır bulunmak lazımdır. Hazırlık ise mevzuu kavrayıp, işlemekle olur..

Evet, o gün Allahtan ki konuşan Fuad Köprülüydü. Onun sözleri, hele hatip "sayın profesör bir vakitler karsılarında yan beline kadar eğildiği kimseleri ne kadar da kolaylıkla tenkid ediyor.. Başbakanın Savaronada mehtap sefası yaptığını söylediği devirlerde ben mektep talebesiy-

dim, o aynı partinin milletvekiliydi. O devrin mesuliyetini de neden bana yüklemek istiyor" deyince kürsüye doğru hamle etmesi ve arkadaşları tarafından kolundan tutulması Mecliste çok neşeli sahnelere vesile verdi. Ama gene de bir muhalefet hatibi, Savarona meselesini böyle getirmemeliydi. Neler yapılmaz, neler söylenmezdi ki..

Zaten on günden beri C.H.P. hatipleri Türkiye Büyük Millet Meclisinde nefis "sözlü soru mevzuları" nı birer birer katletmekle meşguldüler.

Karıncanın meziyeti

Bir tek milletvekili müstesna: Nüvit Yetkin. Nitekim Malatya'nın bu C.H.P. li milletvekili her konuşmasında İktidar hatiplerini son derece müşkül durumlara sokuyor ve hadiselerin haksız taraflarını ustalıkla gözler önüne seriyordu. Nitekim Dışişleri Bakanının istifasından sonra bu bakanlığa başbakanın vekâlet etmesinin Anayasaya uygun olup olmadığı yolundaki suali Fuad Köprülü tarafından "evet, uygundur" mânasında tek cümleyle cevaplandırılınca, Nüvit Yetkinin meseleyi hakikaten iyi hazırlamış olduğu görüldü. Derhal vesikalarını ortaya çıkardı ve bahis mevzuu olan Anayasa maddesinin indi tefsire müsait olmadığını bir komisyon raporuyla ispat ediverdiği gibi, maddeyi okuyarak kullanılan kelimelerin de devamlı bir "hakan vekilliği" ne cevaz vermediğini belirtti. Sonra da son derece sakin bir tavırla meseleyi Meclise niçin getirdiğini izah etti:

"— Başbakanın, dedi, bir bakana vekalet etmesini pratik bakımdan mahzurlu bulmamaktayız. Herkes bilmektedir ki bir çok bakanlığın başında bakanlar bulunduğu halde onların vazife ve mesuliyetlerinin en büyük kısmını bizzat Başbakan omuzlarına almıştır. O kadar ki Anayasa müsait olsa Adnan Menderesin bütün bakanlıkları kendi üzerinde toplıyarak Meclis karşısına çıkması muhtemeldir ve muhtemeldir ki gurubunuz itimadını gene esirgemez. Meseleyi huzurunuza getirmekten maksadım, Anayasaya aykırı tarafı belirtmek ve Anayasaya mugayir hareketlerin bir âdet haline gelmesini önlemektir."

Koca salon, kahkahadan kırılıyordu. Nüvit Yetkin bir defa daha muvaffak Olmuştu. Muvaffakiyetinin sebebi bir karınca dikkatiyle her mevzuda çalışması, araştırma yapması, hazırlıklı bulunmasıydı.

Tehlike çanları

C. H.P. gurubu bu noktayı anlayacak mı? Zira Mecliste, muhalefet vazifesini icra işinde bir kaç güne kadar çek kuvvetli rakiplerle karşılaşacaktır. Hürriyet partisinin mensupları getirecekleri meseleleri şimdiden titizlikle hazırlamaktadırlar. Üstelik şahsen de her birinin, bilhassa tecrübe bakımından C.H.P. li milletvekillerine faikıyeti ortadadır. C. H. P. gurubu sözlü soruda kemiyetin değil, keyfiyetin mühim bulunduğunu anlamalıdır.

Adalet

Teminat ve vicdan

Geçen haftanın sonunda Türkiye Büyük Millet Meclisi salonunu gür bir ses âdeta inletiyordu. Konuşan çok iri yarı, beyaz saçlı, konuşurken ağzının kenarları hafifçe köpük yapan biriydi. Vaktiyle jandarma subayıydı. Kürsüye ise Cumhuriyet Hükümetinin Adalet Bakanı sıfatiyle çıkmıştı. Adı Osman Şevki Çiçek* dağdı.

"— Eğer, dedi, Adalet Bakanı sıfatiyle bir basın toplantısı tertipleyip de bunları söyleseydim, makamımın hususiyeti ve ehemmiyeti ile kabul telif görülemiyecek bir harekette bulunmuş olurdum. Ama Demokrat Partinin Genel İdare Kurulu âzası sıfatiyle Halk Partisinin bütün dünyaya, yâr ve ağyara Türk Milletini Jurnal edercesine v.s., v.s... karşısında bu konuşmayı yapmamda hiç bir mahzur yoktur".

(Bütün- dinleyiciler donup kaldı. Allah, Allah.. Konuşma konuşmaydı ve bu konuşmayı yaparken Osman Şevki Çiçekdağ Cumhuriyet Hükümetinin Adalet Bakanıydı. Kasım Gülek'in tevkifinden sonra yaptığı beyanat hakkında muhalefetin sualine, verilen bu cevap pek garip kaçtı. Bahis mevzuu beyanatında Adalet Bakanı adalete intikal etmiş olan bu hadise hakkında "o hareketin cezası budur" demişti.

Acaba Osman Şevki Çiçekdağ böylece, Adalet Bakanlığı gibi bir makamı işgal edenlerin aynı zamanda Genel İdare Kurulu âzası olmasındaki mahzuru mu gözlerin önüne sermek istiyordu? Ama, aynı şekilde son derece tarafsız bir makam olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin başkanlığını işgal eden zat da Genel İdare Kuruluna mensup değil miydi? İhtimal ki haklin teminatı gibi makam hususiyet ve ehemmiyeti de, o makamı işgal edenlerin vicdanındaydı! Osman Şevki Çiçekdağ vicdanı emredince Cumhuriyet Hükümetinin Adalet Bakanı, vicdanı emredince D. P. Genel İdare Kurulu âzası oluyordu. Bu, biraz nahif bir teminat değil miydi?

No. 2

Cumhuriyet Hükümetinin Adalet Bakanı veya D.P. Genel İdare Kurulu âzası o sırada Osman Şevki Çiçekdağın vicdanının sesi ne diyordu, bizim meçhulümüzdür - Meclis kürsüsünden bu nutku verirken Antalyada Halid Epezoğlu adında bir zat Adalet Bakanlığını, Adalet Bakanını ve Devlet Radyosunu dâva ediyordu. Halid Epezoğlu hakimdi. Bir dâvada verdiği karar muhitin demokratlarının hoşuna gitmemişti ve başına işler açılmıştı. O da hâkimlikten ayrılmış ve avukattık ruhsatnamesi istemişti. Bakanlık bu ruhsatı vermemişti. Epezoğlu Danıştaya başvurmuş ve Danıştay kendisini haklı bulmuştu. Elinde İlâm vardı. Ama Bakanlık avukatlık yapmasına gene izin vermemişti. Osman Şevki Çiçekdağ Danıştayın ilamını infaz etmemişti. Etmiyordu.

Evet, hâkimliğin de teminatı vardı, Adalet Bakanlığının da.. Ama teminat vicdanlarda olunca, işler işte böyle karısıyordu.

No. *3*

Gene aynı gün yurdun başka bir köşesinde, Tirede cereyan eden bir muhakemede mahkeme hâkiminin kendi kendisini reddettiğine dair tezkere okunuyordu. Hâkimin adı Safi Tolun idi. Baktığı dâvadaki sanığın adı ise Kasım Gülek! C.H.P. Genel Sekreteri, ecnebi petrol şirketlerine borcumuzun bulunduğunu söyliyerek Tirede petrol buhranına yol açmaktan sanık olarak huzuruna geldiğinde, Safi Tolun bu şirketlerden hakikaten borcumuzun bulunup bulunmadığının sorulmasına karar vermişti. Ama dâvayı açan savcı bundan pek memnun olmamıştı ki ikinci celsede, ilk celsede alman kararın infaz olunmadığı görülmüştü. Bu sırada Adalet Bakanlığına Tire savcısından hâkim hakkında şikâyetler yağıyordu. İddiaya göre hâkim, sanık tarafı ne talep ederse onu kabul ediyordu. Hakkında tahkikat açmak lâzımdı.

Doğrusu bu, garip bir vaziyetti. Kasım Gülek hakkındaki dâvayı açan, savcıydı. Yani savcı, taraflardan biriydi. Simdi, hâkimi şikâyet ediyordu. Bakanlık, uzunca süren tereddütlerden sonra Tireye müfettiş gönderdi. O zaman Safi Tolun için bir tek şık kalıyordu: kendi kendisini reddetmek. Safi Tolun da onu yaptı.

Her halde Bakanın vicdanındaki teminat ile hâkimin vicdanındaki teminat bu sefer aksi istikametlerde işlemiş ve tabii büyük balık küçük balığı yemişti.

Bir hafta içinde üç hâdise... Hiç olmazsa bunlar, teminat denilen nesnenin gizlendiği vicdanın derinliklerinden alınıp gün ışığına çıkarılması ve kanun metinlerine konulması lüzumunu alâkalılara ispat etmiyor mu? O halde milletvekilleri, hâkim teminatını D.P. nin 1950 den evvelki vaadlerine uygun bir formül içinde gerçekleştirmeyi niçin düşünmüyorlar? Muhalefetin eline mutlaka bu kadar kuvvetli bir silâh vermek için mi? Hem hâkim teminatını, hem de Adalet Bakanı teminatını! İşte, namusluluğundan hiç kimsenin zerrece şüphelenmediği ve o yandan hakkında en ufak dedikodu duyulmamış bir Adalet Bakanı: Osman Şevki Çiçekdağ! Ama görülüyor ki, onun vicdanındaki teminat âmme vicdanını tatmin etmekten çok uzaktır.

Herkes aptal da, biz mi akıllıyız? Öteki memleketlerde "vicdanda teminat" formülü hiç kimsenin aklına gelmediğinden dolayı namevcut değildir. Bunun bir şey, anın hiçbir şey ifade etmediği çoktan görülüp anlaşılmıştır da ondan teminat, kanunlara geçirilmiştir.

DEMOKRASİ

... Zira Devir, Artık Diktatörlerin Devri Değildir!

Dr. Erdoğan METO

Şahsi İstibdada ismini veren eski Roma İmparatoru Neronun politikası "Panem et circences" (Ekmek ve eğlenceler) idi. Aç mideleri susturmak, kütleleri gündelik dertlerinden uzaklaştırıp müşterek eğlencelere, sirklere sevketmek; gladiatörlerin kanlı marifetlerini döktükleri arenaların büyüleyici füsununa kaptırmak, kısacası vatandaşı âmme dertlerine bigâne kılmak...

Birinci Napoleon, Elbe adasından dönüp yüz günlük son hükümranlığına başlarken, Fransa sahillerine çıkmasına mâni olmağa gelmiş kraliyetçi kuvvetler silahlarını kullanamamışlar, onun müstesna şahsiyeti ve halk nazarındaki prestiji ününde boyun eğmişlerdi. Napoleonun o nâdir askeri dehâsı Vaterloo'da Wellington'un inatçı askerleri karşısında eridi: Zira zaman değişmiş, yıllardanberi parlayan yıldızı bir daha parlamamak üzere sönmüştü. Netice: Mevkufiyet, Sainte-Helene adası ve mide kanserinden ölüm...

Roma Opera binasını ziyaret edenler, o muhteşem binanın kat kat yükselen balkonlarından bakarken, birden, tavanda hâlâ duran şu ibareyle irkilirler: "Victor Emmanilel, Rex; Benito Mussolini, Duce". Kısa boylu, çizmeli, çıplak başlı diktatör; koca İtalyayı sıtmadan kurtaran, ona turistik yollarım, Opera binalarını, ağır sanayiini veren adam, ayaklarından asılarak öldü... Kendisini o muhteşem meydanlarda çılgınca alkışlayan halk, o ayni halk, ayni çılgınlıkla cesedini hırpaladı.

Garip ve garip olduğu kadar korkunç bir tecelli...

Misallerin tevalisinde fayda yoktur: Şu bir vâkıâ olarak belirmektedir ki, bir insanın şahsiyeti zaman zaman hâdiselere teveffük etmekte, onların şeyh ve akıbetlerini değiştirecek derecede müessir olabilmektedir. Hayır ve ser insani ve nisbi mefhumlardır: Miyarlar değiştikçe bu mefhumlar da değişme istidadını gösterirler, 17 ci asırda bir düello esnasında adam öldürmek ne kadar şerefli addediliyorsa, 30 sene sonra ayni hâdise katil sayılmıştır.

Her hafta muntazaman kiliseye giden ve fevkalâde bir aile babası olan Başkan Trumanın, harbi kısaltmak gayesiyle, atom bombasını kullanma emrini vermesi ve böylece 200.000 japonun kaderine tasarruf etmesi medeni dünyamızda gayet tabii ve makbul addedilmiştir. Zira cemiyetler de, tıpkı kendilerini teşkil eden fertler gibi şu veya bu cihette tekâmül gösterirler, iyilik ve kötülük anlayışlarını hayat realiteleri muvacehesinde her an ayarlamak mecburiyetinde kalırlar. 1936 Almanyasının şa'şaasına, pek çok tanınmış Türk yazarı da o, zamanlar kapılmaktan kendilerini alamamışlardı.

Şurası muhakkaktır ki, hâdiselerin ön plâna getirdiği bazı cok iyi niyetli, hakikî vatanperver insanlar dahi uzun veya kısa bir müddet sonra şahıslarında fevkalbeşer kudretlere vehmetmekte, hattâ Allah tarafından yeryüzüne kutsi bir vazife ile gönderildikleri kanaatine kapılmaktadırlar. Mevcut usul ve teamüller onlara râci olamaz, zira kendileri usul ve teamül yaratacaklar, asırları senelere sığdıracaklardır. Bu, tıbben de enteresan psikoloji bir kere yerleşince, o ilâhi vazifeye mani olmağa çalışanlar vatan hainidirler, şer kuvvetlerini temsil etmektedirler ve behemahal ezilmelidirler.

İşte bu yüzdendir ki meselâ ingiltere gibi demokrasilerde bu insani temayüllerin binbir içtimai ve kanuni freni yaratılmış ve asırlardanberi kullanılagelmiştir.

Napolyonun Hariciye nazırı Talleyrand hakkında yazmış olduğu bir kitapta Duff Cooper'in aşağıdaki cümleleri ne kadar düşündürücü oluyor:

"Otokrasinin en vahim mahzurlarından bir tanesi meşru muhalefete yer bırakmamasıdır. Memleketinin iztirap içinde olduğunu ve bu iztirabın yanlış tutumlar dolayısıyla devam edeceğini gören samimi vatandaş, ya hâdiselerin pasif bir seyircisi kalacak veya bunu önlemeğe çalışınca düşmanları tarafından ihanetle itham edilecektir. Zira, açık muhalefetin isyan addedildiği yerde, gizli muhalefet kendiliğinden vatan ihaneti sayılır".

Sabık otokrat Albay Peronun çok tipik macerası da göstermiştir ki Peronu ne ekmek, ne eğlenceler, hattâ ne de sokağa salıverdiği "descamlsados" (gömleksizler) kurtaramadı. Zira devir, artık diktatörlerin devri değildir!.

Napolyon Elbe adasında
Her diktatörün sonu

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Hindistan

Umduğunu bulan misafirler

Yeni Delhi halkı akın akın hava alanına taşınıyordu. Alana giden yollar karınca misali kaynaşan insanlarla dolmuş, bu kalabalığın içinden bir araba veya otomobilin geçmesi İmkânsız hale gelmişti. Halkın bir kısmını taşıyan develer ise adımlarını insanlarınkine uydurmak zorunda kalmışlardı. Pazar pazar dolaşan seyyar satıcılar yolların kenarına tezgâhlarını kumuşlar, yemiş ve oyuncakçılar en büyük vugunlarını vurmaya hazırlanmışlardı.

Bütün bu olup bitenler, Yeni Delhi'nin tarihi bir gün yaşamakta olduğunu gösteriyordu. Gerçekten, Hindistan hükümeti birbiri üzerine çıkardığı tebliğlerle, günlerden beri halkı Cuma günü Palam hava meydanında bulunmaya davet etmişti. Bu tebliğlerde belirtildiğine göre Sovyet idarecilerinin en ileri gelen iki tanesi, Nikola Bulganin ile Nikita Kruçef Hindistan'a bir ziyaret yapmak üzere o gün Palam hava alanına vasıl olacaklardı. Teni Delhi halkı, Sovyet Başbakanı ile Komünist Partisi Genel Sekreterine geçenlerde Rusyayı ziyaret eden Nehru'ya Moskovada yapılandan daha muhteşem bir karşılama töreni yapmalıydı.

Yeni Delhiliier, uzun bir zamandan beri Hindistan'ı ziyaret etmeleri beklenen Sovyet idarecilerine yaptıkları törende Hint hükümetinin yüzünü kara çıkarmıyorlardı. Hava alanı yüzbinlerce Hintliyle istilâya uğramış, alandan şehre giden yollar boyuna millî kıyafetlerini giymiş kadın ve çocuklar sıralanmıştı. Her tarafta bir bayram havası esiyordu. Bu havaya katılan Hintlilerin sayısı kesin olarak söylenemezdi, fakat herhalde en az bir milyon kişinin sokaklara döküldüğü muhakkaktı. Yaşlıların sözlerine bakılırsa, Yeni Delhi, şimdiye kadar, böyle bir kalabalığı yollarında görmemişti.

Ancak bu bayram havası içinde çalkanan Hintlilerin pek çoğu, sürüklendikleri kalabalığın siyasi bir gösteri yapmak üzere bulunduğunun farkında değildi. Yüzbinlerce kişinin elinde, Hint bayrağının yanı sıra Sovyet bayrağının da bulunmasına rağmen, bu Hintlilerin pek azı komünistti veya Kari Marx'tan bahsedildiğini duymuştu. Milyonlarca Hintli, Komünist liderlere bir sevgi gösterisinde bulunmaktan ziyade, Moskova'da Başkanlarına yapılan iyi kabule bir karşılıkta bulunmak veya şu günlerde durmadan bahis konusu edilen birkaç kişiyi görmüş olmak için hava alanına koşuyordu. Büyük bir kütle de sadece eğlenmek sevdasındaydı.

Başbakan Nehru
İki tazyik arasında

Mareşal Bulganin
Fareli köyün kavalcısı

Modern Marko Pololar

Bulganin ve Kruçef e gelince: Sovyet idaresinin ayrılmaz ikizleri - daha ne kadar beraber kalacaklarını sadece Allah bilir - Yugoslavya seyahati bir tarafa bırakılırsa, ilk defa olarak Demir Perde gerisinde bulunmayan bir memlekete resmi ziyaret yapıyorlardı. Yapışık ikizler, bu ilk Demir Perde ötesi ziyaretlerinde, yanlarına Dışişleri Bakanı Yardımcısı Andrei Gromiko'yu, Tarım Bakanı D. R. Rasulof'u, Dış Ticaret Bakanı P. N. Kumikin'i, Kültür Bakanı Nikola Mihailofu da almışlardı.

Nikita Kruçef
Kocaman gövde

Uçaktan ilk olarak Bulganin inmişti. Onu hemen Kruçef takip ediyordu. Her iki Rus idarecisi de mavi birer elbise giymişler, kendilerini çılgınca alkışlayan halka şapkalarını sallayarak mukabele etmişlerdi. Ancak önemli olan, bütün bu noktalardan ziyade, Rusları Hindistan'a kadar getiren âmillerdi.

Ziyaretten beklenenler

Sovyetlerin Güney Asya devletlerine karşı besledikleri "muhabbet" malûmdur. Öteden beri Demir Perde etrafında tarafsız bir kuşak çevirmek isteyen Rusya, son günlerde, bütün gayretlerini bu nokta üzerinde toplamıştı. Batıda Avusturya ve Yugoslavya'dan sonra Almanya'yı da bu kuşak içine almak isteyen Ruslar, son günlerde İran'ı da Bağdat Paktı yoluyla demokrasilere kaptırınca, gayretlerinin mihrak noktası kendiliğinden Güney Doğu Asya'ya intikal etmişti. Sovyet Rusya, Güney Doğu Asya'da hâlâ gülümseme politikasını yürütebileceğine kani bulunuyordu.

Son Cenevre Konferansından sonra Almanya'nın böyle bir tarafsız kuşağa dahil edilmesi ihtimali ortadan kalkmıştı. Orta Doğu'da çıkardıkları karışıklıklarla, Ruslar, şimdi de Bağdat Paktı'nı yıkmak gayesini gütmekteydiler. Bu politikanın nasıl bir sonuca varacağını zaman gösterecektir, ancak şimdiden şu kadarı söylenebilir ki kurulu bu düzeni yıkmak sanıldığı kadar kolay değildir. Arap devletleri içindeki ayrılıklara, bunlar yetmiyormuş gibi son zamanlarda

tekrar patlak veren Arap - İsrail ihtilâfına rağmen Bağdat Paktı ömürlü olacağı ve hele Arap - İsrail anlaşmazlığı bir kere halledilirse, Amerikanın da iltihakiyle büsbütün kuvvetleneceğe benzemektedir. Şimdi Sovyet Rusya, son bir gayretle, hiç ol mazsa Güneyden de sarılmamaya, SEATO'yu çökertmeğe çalışmaktaydı.

Ancak dikkatli bir gözle bakılınca Sovyet Rusyanın Bağdat Paktı veya SEATO'yu çökertmekten daha uzun vadeli birtakım düşünceler de beslediği görülebilir. Arap devletlerine Ve Hindistana yapılan yardım ve vaitler sadece bu blokları kırmak gayesini taşımamaktadır. Bu memleketlere vadedilen Rus iktisadi yardımı, Mısır ve Hindistan'a Rus iktisadî ve siyasî nüfuzunu bir daha çıkmamak üzere sokacaktır. Rusyanın uzun vadeli emeli, bir gün, bu nüfuzu Arap Devletleri ve Hindistan'da yerleşmiş görmektir.

Rusya bu nüfuzu yerleşmiş görmeyi o derece arzu etmektedir ki, bunun için kendisince demokratik sayılmayan reijmlere sahip olan bazı devletlere iktisadi yardım yaparak, kendi doktrinine aykırı hareket etnikten bile kaçınmamaktadır. Gerçekten, Manxist doktrine göre, her rejim aşağı tabakanın yapacağı kanlı bir ihtilâl ile yıkılmaya ve yerine komünist rejiminin kurulduğunu görmeye mahkûmdur. Bu kanlı ihtilâlin bir an önce patlak vermesi için diğer memleketlerdeki sınıf ayrılıkları desteklenmeli, mevcut rejime karşı hoşnutsuzluklar yaratılmalıdır. Halbuki Sovyet Rusya, iktisadi yardımda bulunmakla bu prensiplere aykırı hareket etmekte, gerek Hindistan'da, gerek Mısır'da mevcut olan ve komünistler için hiç de demokratik sayılamayan idarelerin kuvvetlenmesine yol açmaktadır. Rusyanın bu hareketi, kendisinin, şimdilik rejim düşüncelerini ve doktrin endişelerini bir tarafa bırakarak, siyasi nüfuz, güvenlik ve iktisadi hegemonya peşinde koştuğunu göstermektedir.

Ruslar bu nüfuzu, en kolay ve en kısa bir şekilde Arap devletleri ile esasen sulhsever olan Hintliler arasında kazanacaklarım biliyorlar. Birilerinin kısa görüşlü idarecileri, diğerlerinin saflık derecesine varan iyi niyetleri Rusların işini kolaylaştırmaktadır. Sovyet idarecilerinin son Hindistan seyahati sırasında elde ettikleri neticeler Hindistan'ın Rusya için çantada keklik olduğu intibaını uyandırıyor.

Bol keseden vaitler

Gerçekten Sovyet idarecileri Hindistan seyahatleri sırasında bu memleketi kendi saflarına çekmek için hiç bir fırsatı kaçırmamışlardır. Yeni Delhi'de verdiği bir demeçte Sovyet Başbakanı Bulganin, Sovyetlerin, Hindistam atom enerjisi hususundaki Rus tecrübelerinden istifade ettirmeye hazır olduklarım bildirmiştir. Bulganin bu konuda fazla tafsilât vermeden, Sovyetler Birliği ile Hindistan arasında ticari ve iktisadi işbirliği kurmak için "gerekli bütün şartlar" m yaratılacağım ilâve etmeyi de unutmamıştı.

Sovyet Başbakanının bol keseden savurduğu bu teklifler bütün geri kalmış devletleri iktisaden olduğu kadar siyaseten de Rusya'ya bağlamak politikasının tezahürlerinden başka bir şey değildir. Hint basınında çıkan yazılar Sovyetlerin bu politikasının Hindistan'da müsait bir zemin bulduğunu gösteriyor. Bulganin'in Yeni Delhi'de Sovyet idarecileri şerefine verilen bir kabul resminde söylediği sözler ve yaptığı teklifler Batılıları şimdi endişeye düşürmüş bulunuyor. Asya'nın en büyük ülkelerinden biri daha Ruslara doğru kaymaktadır. Bu ise müstakbel bir kuvvetler muvazenesinde herhalde Batılılar lehine basacak bir nokta olmasa gerektir.

Bu bakımdan, Batılılar, Güney Asyada almaları gereken tedbirleri bir an önce kararlaştırmak için acele etmek zorundadırlar.

Fahri İzciler

Hindistanda yapılan merasimler arasında Rus liderler Başbakan Nehru tarafından bir de izci kampına götürülmüşlerdir. Burada iki ahbap çavuşa "fahri izci" payesi verilmiştir. Kamp gezilmiş ve bu arada genç çocukların bambudan yatakları gözden geçirilmiştir. Nehru, yataklardan birini misafirlerine, bizzat yatağa yatarak göstermiştir. Buna Kruçef de heveslenmiş ve "fahri izci" payesine de güvenerek bambuların üzerine uzanmıştır. Fakat ince Nehrunun ağırlığına tahammül eden yatak Kruçefin koca vücuduna dayanamamış ve birden çökmüştür. Rus lideri kendisini anide yerde bulmuş ve "fahri izci" ligin o kadar da kolay olmadığını etrafındakilerin alayları arasında anlamıştır.

Mamafih yataktan düşmek, elbette ki Rusyada iktidardan düşmekten çok daha az tehlikelidir.

Fransa

Geri kalan seçimler

Bitip tükenmek bilmeyen Meclis müzakerelerinin birinden çıkan bir Fransız milletvekili, intibalarını soran arkadaşına "İşler o kadar karıştı ki, dedi, içinden nasıl çıkacağımızı bir Allah bilir". Gerçekten, Fransız Meclisi haftalardır seçim tarihi ile sistemi meselesini münakaşa ediyor, işin fenası bir hal tarzına da

Fransız Milli Meclisi
Seine nehrinin suları önünde akar gider

yaramıyordu.

Bundan üç hafta kadar evvel, bir ara, seçim meselesinde bir anlaşmaya ulaşıldığı sanılmıştı. Milli Meclis, Edgar Fabire'un teklif ettiği tarih ile sistemi kabul etmiş, bunun üzerine gürültüler biraz yatışır gibi olmuştu. Fabire, seçimlerin 11 Aralıkta ve "büyük bölgelerde aday listeleri" sistemi ile yapılmasını istemiş ve bunu bir güven oyu meselesi addetmişti. Gerçi bazı büyük partilerin işine gelen, bu sistem merkez partilerinin büyük muhalefeti ile karşılaşmamış değildi. Fakat Faure. güven oyunu almaya muvaffak olmuştu. Bu güven oyundan sonra da seçimlerin 11 Aralıkta ve "büyük bölgelerde aday listeleri" sistemi ile yapılması beklenirdi. Ancak bundan sonraki gelişmeler beklenildiği gibi çıkmamış, Anayasa gereğince bir kere de cumhuriyet Meclisinde görüşülmesi gereken kanun, bu Meclis tarafından bir defa daha gözden geçirilmek üzere Milli Meclise havale edilmişti.

cumhuriyet Meclisi seçimlerin tarihine itiraz etmiyordu. Onun itiraz ettiği yeni seçim sistemi idi. cumhuriyet Meclisine göre, yeni kabul edilen sistem eskisinden - eski sisteme "apparentement - birleşik liste" sistemi deniliyordu - pek az farklıydı. Bu "az fark" yeni seçimden beklenilen fayılayı temine kâfi değildi. Eğer seçim sisteminde gerçek bir yenilik isteniyor, seçim sisteminin değiştirilmesinden mesut neticeler elde edilmek arzulanıyorsa "ufak bölgelerde tek isim" usulünü kabulden başka çıkar yol yoktu.

Cumhuriyet Konseyinin bu teklifinde eski Başbakan Mendes-France'ın büyük tesirini görmemek mümkün değildi. Radikal Mendes-France şiddette, "arrondissement = ufak seçim bölgelerinde tek isim" sistemini istemekteydi. Eski Başbakana göre, merkez partileri, ancak bu sistem sayesinde Mecliste bir istikrar unsuru olabilirler, böyle bir istikrarı temin edecek çoğunluğu kazanabilirlerdi. cumhuriyet Konseyi, kanunu tekrar görüşülmek üzere Meclise yolladığı zaman Mendes-France, "arrondissement" sistemini bir kere daha savunmak imkanını buluyordu.

Ancak seçim sistemi üzerinde yapılan ikinci müzakerelerde de Mendes-France'ın umduğu netice elde edilememiştir. Edgar Fabire, bu müzakereler sırasında da ağır basmış ve hoşlanmadığı tek isimli listeler sistemini, ustaca bir manevra ile bertaraf etmesini bilmiştir. Tekrar güven oyu meselesi yaptığı bir teklifle, 11 Aralıkta yapılmasını istediği seçimlerin halen mevcut "apparentement" sisteminde cereyanını temin eden Fabire, 293'e karşı 298 oyla güven oyu da almıştı. Meclisin güven oyu vererek kabul ettiği bu ikinci teklifle kurulan sistem, birleşik liste sistemine ufak bazı değişiklikler de getirmiyor değildi.

Acayip bir yarış

Ancak, öyle anlaşılıyordu ki cumhuriyet Meclisi Fabire'un arzularını yerine getirmemek için bir fırsatı kaçırmayacaktı. Fabire'un Milli Meclisten geçirmeye muvaffak olduğu kanunların karşısında dikilecek, seçim konusunda istediğini elde etmeden seçime dair hiç bir kanunu onaylamayacaktı. Gerçi seçim tarihine bir itirazı yoktu, fakat mutlaka "arrondissement" sisteminin kabulünü istiyordu. Bu bakımdan Faure'un ikinci teklifi de cumhuriyet Meclisinde takılmış, bir kere daha görüşülmek üzere tekrar Milli Meclise iade edilmişti.

Secim sisteminin Milli Meclisteki üçüncü müzakeresi sonunda nihayet Mendfes-France'çılar "arrondissement - ufak bölgelerde tek isim" sistemini Meclise kabul ettirmiş bu-

Edgar Faure

Desteği : komünistler

lunuyorlar. Bu, eski De Gaulle'cülerin merkez partilerine iltihakı sonunda mümkün olmuştur. Bunlar, şimdiye kadar, oylarını Fabire'un teklifleri lehinde kullanıyorlar, hazan da ta rafsız kalıyorlardı. Bu defa merkez partilerine iltihâk etmekle hükümeti güç bir durumda bırakmışlardır.

Fransız Meclisi son verdiği oylarla yeni seçimlerin "arrondissement" sistemine göre yapılmasını kararlaştırmış bulunuyor. Bu sisteme göre, seçim çevreleri oldukça küçültülecek, her çevreden tek bir aday gösterilecek ve bu aday, ilk turda mutlak çoğunluğu kazanamadığı takdirde İkinci bir tur daha yapılacaktır. Merkez partilerinin iddialarına göre, halk oyunu tam anlamıyla belirtebilecek tek sistem budur.

Ancak bu sistemin kabulü seçim tarihini de kendiliğinden değiştirmiştir. Edgar Faure; bu konuda bir oylamaya geçilmeden önce, Mecliste yaptığı bir konuşmada, eğer "tek isim küçük bölge" sistemi kabul edilirse, seçimlerin tekrar gelecek yıla bırakılması gerekeceğini söylemişti. Gerçekten bu sistemle yapılacak bir seçim daha uzun bir zamana ihtiyaç göstermektedir. Bizzat Başbakanın da belirttiği gibi, seçim 1966 Ocağından önce yapılamaz.

Şu satırların yazıldığı ana kadar alınan haberler Fransız seçim sistemi ve tarihi hakkında başkaca yorumlarda bulunmaya imkân verecek kadar aydınlık değildi. Ancak şu kadarı kesin olarak söylenebilir: Seçim tarih ve sistemi Üzerindeki görüş ayrılıkları sadece Mecliste değil, kabinenin içinde de mevcuttur. Bu bakımdan, Fabire tehlikeli anlar yaşamaktadır. Öyle görünüyor ki pek çok vartaları başarı ile atlatan bugünkü Fransız kabinesi, seçim meselesinde en ciddi imtihanını veriyor.

Birleşmiş Milletler

İçeri giremeyenler

Birleşmiş Milletler'deki Rus delegasyonunun bulunduğu daireden çıkan Amerikan, İngiliz ve Fransız temsilcileri, etraflarını çeviren gazetecilere:

"— On yedi Devlet üzerinde anlaşmaya vardık, dediler. Yalnız on sekizincisi üzerinde anlaşamıyoruz."

Şu satırların yazıldığı ana kadar gelen haberlerde, bu on sekizinci Dev let üzerinde de bir anlaşmaya varıldığına dair en ufak bir işaret bile bulunmuyordu. Demek ki, Birleşmiş Milletler'e kabulü istenen on sekiz devletin üyeliği hâlâ askıdadır.

1946 yılının Haziran ayında, San Francisco'da, bütün dünya devletlerine açık bir teşkilât kurduklarını zanneden galip Devletler, bu teşkilâta yeni üye kaydı hususunda koydukları maddenin ilerde ne gibi ihtilâflara yol açacağını herhalde akıl edememişlerdi. Doğu Batı mücadelesi arasında, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun ilk toplantısını yaptığı 1946 Ocağından bu yana, sadece dokuz yeni üye kabul edilebilmiştir.

1945 Haziranında imzalanan Bir* leşmiş Milletler Andlaşmasının dördüncü maddesine güre "İşbu Andlaşma vecibelerini kabul edip, bunları yerine getirmeye muktedir ve istekli olduklarına Teşkilâtça hükmedilen" diğer barış sever Devletler, Antlaşmaya imzalarını - koymamış olsalar bile, sonradan Birleşmiş Milletler üyesi olabilirlerdi. Ancak bu devletlerin barışsever ve işbu Andlaşma hükümlerini "yerine getirmeye muktedir ve istekli olduklarına" Teşkilâtın hangi organı karar verecekti? Bu suali, aynı maddenin ikinci fıkrası, hiçbir tereddüde mahal bırakmayacak bir açıklıkla, şöylece cevaplandırıyordu: "İşbu şartları haiz olan her Devletin, Birleşmiş Millet-

ler üyeliğine kabulü Güvenlik Meclisinin tavsiyesi üzerine, Genel Kurul kararıyla olur. Demek ki, bir Devletin Birleşmiş Milletler üyesi olabilmesi için, önce Güvenlik Meclisinin bu devleti Genel Kurula tavsiye etmesi, sonra da Genel Kurulun karar vermesi gerekiyordu. .

Kuruluşunda, Beş Büyüklerin karşılıklı anlayış ve işbirliğiyle bir saat intizamı içinde çalışacağı zannedilen Güvenlik Meclisinin, veto hakkının Sovyet Rusya tarafından suistimali sonunda işlemez hale gelişi, Teşkilâtın, hemen her meselede olduğu gibi yeni üye kabulü meselesinde de aciz duruma düşmesine sebeb olmakta gecikmemiştir. Doğu ile Batıyı ayıran geniş görüş ayrılıkları Güvenlik Meclisinden her türlü kararın çıkmasını imkân dışında bırakırken Amerika veya Sovyet Rusya'nın mukabil bloklara mensup Devletlerin Birleşmiş Milletler teşkilâtına girmelerine müsaade etmeleri elbette beklenemezdi. Nitekim, muhtelif vesilelerle, Sovyetler Birliği Birleşik Amerika'nın, Birleşik Amerika ise Sovyetler Birliğinin desteklediği adayların Birleşmiş Milletler'e girmelerine mani olmuşlardır. Bu husustaki en meşhbir meselenin - biraz değişik bulunmakla beraber - Kızıl Çin'in Birleşmiş Milletlere kabulü meselesi olduğu da okuyucularımızın malûmudur.

Gerçekten hangi Devletlerin barışsever ve Andlaşma hükümlerini yerine getirmeye muktedir olduğuna karar verecek organ Güvenlik Konseyi oldukça, bu Konseyde veto hakkı cari bulundukça ve Konsey üyeleri arasında da görüş ayrılıkları devam ettikçe Teşkilâta yeni üye kabulü pratik olarak imkânsızlaşıyordu. Sovyet Rusya için hangi Devletlerin barışsever olduklarını tasrihe lüzum bile yoktu. Ancak, Birleşik Amerika'dan da, Sovyet Rusya gibi düşünmesi İstenemezdi. Nasıl ki Rusya da Amerika gibi düşünmeye yanaşmıyordu.

Son gelişmeler

Güvenlik Konseyinin yeni üye kabulü hususunda tavsiyelerde bulunamıyacağını anlıyan Genel Kurul, uzun zamandanberi, bu meseleye bir hal tarzı aramaktaydı. Kurula hakim olan bir fikre göre, bir devlet, barışsever ve Andlaşma hükümlerini yerine getirmeye muktedir ve istekli olup olmadığına bakılmaksızın, eğer sınırları içinde hakimiyetini icra edebiliyorsa Teşkilâta alınmalıydı. Eğer bu hakimiyet parçalanmış veya ikiye bölünmüş ise böyle bir Devletin Birleşmiş Milletler Teşkilâtına kabulü esasen bahis konusu olamazdı: Bu takdirde, zaten bir Devletin var olduğu bile söylenemezdi.

Senelerdir Kurul'da mevcut olan bu fikir, ilk defa olarak, Kanada Dışişleri Bakını Lester Pearson tarafından bir formüle bağlanmıştır. Pearson formülüne göre, ikiye bölünmüş olanlar hariç, geri kalan diğer devler de Birleşmiş Milletlere kabul edilmelidir. İşin şaşırtıcı tarafı şudur: Kızıl Çin'i de bir kalemde saf harici bırakan bu formül, Sovyet Rusya'nın tasvibine mazhar olmuştur. Herhalde Sovyet Rusya, Batı Almanya'yı da Birleşmiş Milletler dışında bırakan bu teklifi Birleşik Amerikanın kabul etmeyeceğini zannediyordu. Esasen Amerika tarafından reddedilecek bir formülü benimsemekle Rusya muhtemelen, umumi efkâr karşısında Amerika'yı suçlu göstermek istemekteydi. Birleşik Amerika oyuna gelmemiş, geçenlerde Lester Pearson'un teklifini kabule hazır olduğunu bildirmiştir.

Birleşmiş Milletlerde müzakereler
Bir sizden, bir bizden...

Dört Büyükler arasında bu konuda yapılan görüşmeler sonunda, geçen ay içinde, ilk kalemde, on yedi devletin yeni üyeliğe kabul edilmesi üzerinde bir anlaşmaya varılmıştı. Bunlar bir yandan Arnavutluk, Bulgaristan, Macaristan ve Romanya, diğer yandan Avusturya, Finlandiya, İrlanda, İspanya, İtalya, Japonya, Kamboçya, Laos, Libya, Nepal, Portekiz, Seylan ve Ürdün'dü. Ancak son dakikada Ruslar tarafından teklif edilen yeni bir Devlet, kendi üzerinde bir anlaşma yaratamadığı gibi, diğerleri Üzerinde varılan fikir birliğini de semeresiz bırakmıştır. Bu devlet, Dış Mogolistan'dır.

Dış Moğolistan

Dört Büyüklerin, Birleşmiş Milletlerle kabul edilecek yeni üyeleri, tesbit etmek üzere yaptıkları New York toplantısına kadar ismi bile duyulmamış olan Dış Moğolistan, bu toplantıdan sonra birden günün memleketi olmuştur. Halen Sovyet Rusya ile Komünist Çin arasına sıkışıp kalmış bulunan bu memleket, bir zamanlar sadece isminin anılması bile dünyayı titretmeye kâfi gelen Moğol Hanlığının ana vatanını teşkil etmişti. Ancak Kubilây Hanın ölümünden sonra tarihe karışmakta gecikmeyen bu Hanlıktan geriye, sadece bugün bir Sovyet peyki olan Dış Moğolistan kalmıştır.

1921 yularına doğru, Sovyet ihtilâlinin tesirleri Gobi çöllerinde de hissedilmeye başlandığı zaman Çin nufuzu altında bulunan Moğolistan zayıf bir Devlet olmaktan öteye gidemiyordu. Bu zayıf Devletin bir "Halk cumhuriyeti" ismini' alarak Rus himayesine girmesi 1924 yılında olmuştur. Kendi nüfuzu altında bulunan bir Devletin, bir anda Rus hakimiyeti altına geçmesini hazmedemeyen Çin, başlangıçta, Moğolistan Halk cumhuriyeti'ni tanımaya yanaşmamıştı. Rusya, İkinci Cihan Savaşının bitiminde, Çin'le arasında bulunan bu pürüzlü meseleyi bir hal tarzına bağlamak istemiş ve 1945 yılında Milliyetçi Çin ile imzaladığı bir anlaşmayla, Çunkinğ hükümetini, Moğol halkının arzusu bu yolda tecelli ettiği takdirde, Moğolistan'ın bağımsızlığını tanımaya razı etmişti. Çunking hükümeti verdiği sözü tutmuş ve 1945 Ekiminde yapılan plebisitte Moğol halkı bağımsızlığı tercih edince, Moğolistan Halk Cumhuriyeti'ni tanıyarak onunla diplomatik münasebetlere girişmiştir. Batıklar safında bulunan diğer devletlerden hiçbiri, şu ana kadar, Dış Moğolistan'ı bağımsız bir devlet olarak tanımaya razı olmamıştır.

Diğer yandan, zamanla, Milliyetçi Çinin de Moğolistan karşısındaki durumu değişmiştir. Kızıl Çin tarafından Asya kıt'asından atılan Milliyetçiler, şimdi, Sovyet Rusya ile 1946 yılında askeri ve 1952 yılında da iktisadi bir anlaşma yapan Moğolistan'ın, bu anlaşmalar sonunda bağımsızlığım kaybettiğini ileri sürmektedirler. Üstelik, Moğolistan'ın toprak bütünlüğü, 1950 yılında bir de Kızıl Çin tarafından garanti edilmiştir. Milliyetçi Çin'e göre bütün bu olup bitenlerden sonra Moğolistan'ın hâlâ bağımsız bir devlet olduğunu kabul etmeye imkân yoktur.

Gerek Batılıların Moğolistan'ı ötedenberi bağımsız bir Devlet olarak tanımamaları, gerek Milliyetçi Çin'in son iddiaları New-York'ta patlak veren fikir ayrılığının esasını teşkil etmekteydi. Üç Batılı Devlet Moğolistan'ın Teşkilâta kabul edilmemesi-

ni istemişler, Ruslar ise Moğolistan'ın adaylığı tanınmadan diğer on yedi Devletin Birleşmiş Milletlere girmesi lehinde oy veremeyeceklerini ileri sürmüşlerdi. Bilhassa Birleşik Amerika delegasyonunun kesin muhalefeti üzerine, görüşmeler bir neticeye bağlanmadan geri bırakılmıştır.

Ancak, bu konuda, diğer meselelerdeki kadar kötümser olmamak gerekir. Bundan daha altı ay önce bu on yedi devletin adaylıkları da imkansız görünüyordu. Bugün ise, bunların teşkilâta kabulü, artık bir gün meselesi haline gelmiştir. Dört Büyükler, yeni üyelerin kabulü bahsinde, kendilerinden gayri diğer Birleşmiş Milletler üyeleri karşısında da sorumlu bulunduklarından, aşırı inatta bulunmaktan kaçınmaktadırlar. Herhalde Moğolistan üzerindeki görüş ayrılığının bertaraf edileceği gün de yakındır.

Vatikan

Papaya İsa göründü

Atom devrinden Hidrojen devrine geçtiğimiz yirminci asrın ikinci yarısında, 1955 yılının Kasım ayında bütün medeni hıristiyan âlem son derece mühim bir meseleyle meşgul bulunuyordu: İsa, Papa On İkinci Pius'a görünmüştü! Hem de hayal olarak değil, hakikaten.

Her şey Milano'da çıkan Oggi adlı haftalık bir mecmuanın bir sinema yazısiyle bir spor röportajı arasında neşrettiği havadisten çıkmıştı. Muharririn adı Sinyor Caviccholi idi. Anlattığı hikâye de şu:

"Dünyaya, şu ana kadar gizli kalmış bir mucizeyi haber verecek durumdayız. Mucize geçen yıl, Mukaddes Pederin hastalığı sırasında vukua gelmiştir.

Papa, acıları had bir hal aldığında Anima Christi duasını okumaktaydı. Krizin en şiddetli olduğu bir akşam, odasında yalnızken gene bu duayı okudu. Tam "in hora mortis mea" cümlesinde İsanın munis yüzünün yanı başında belirdiğini gördü.

Mukaddes Peder peygamberin kendisini çağırmaya geldiğini zannetti ve bu davete sükûnetle mukabele ederek "Jube me venire ad te = Size gelmemi emrediniz" dedi. Fakat İsa Papayı çağırmak için gelmemişti.

Papa XII. Pius
İsa ile Lâtince konuştu !

Bilâkis ona cesaret vermek ve ecelinin henüz gelmediğini bildirmek maksadiyle inmişti.

Mukaddes Peder İsayı gördüğünden emindi. Bu, bir hayal değildi. Ertesi gün, bütün dünya gazeteleri felâketi muhakkak sayarken hasta iyileşmeye başladı.."

Oggi mecmuasının bu yazısı derin akisler uyandırdı. Gerçi Kilise mucize rivayetleri karşısında son derece dikkatli ve ihtiyatlıydı. Ama. Onikinci Pius'un bir defa daha 1950 Eylülünde mucizeye şahit bulunduğu bizzat kendisi tarafından Kardinal Federico Tedeschini'ye ifade olunmuştu. O tarihte Papa, Vatikanın bahçelerinde gezinirken gökte güneşin döndüğünü ve gidip başka noktaya çöreklendiğini görmüştü. Mukaddes Peder şimdi işi daha da ileriye götürmüş ve İsayı yanıbaşında görmüştür.

Haber Vatikan tarafından tekzip olunmamıştır. Zaten Oggi mecmuası bu sansasyonel mucize havadisini Papanın yakınlarından birinden öğrendiğini belirtmiştir. Umumi kanaat haberin basına gene Papanın yakınlarından bir kardinal tarafından verildiğidir. Nitekim Papalığın Basın bürosu bir tebliğ neşretmiş ve İsa'nın On İkinci Pius'a göründüğünü resmen bildirmiştir. Gerçi Vatikanın resmi gazetesi olan "Observatore Romano" ne mucizeden bahsetmiş, ne de resmi tebliği neşretmiştir ama yarı resmi "Osservatore della domenica" havadisi teyid etmiştir.

Böylece hristiyanlığın tarihinde ilk defa olarak yaşayan bir papanın ismi mucize hadisesine karışmaktadır. Zira şimdiye kadar bir çok papa azizlik mertebesine yükseltilmiştir, ama hepsi ölümlerinden sonra... Seksen yaşında bulunan Mukaddes Papa hasta olduğu bir akşam yanı başında İsayı gördüğünü - hayal olarak değil, hakikat olarak - söylediği için azizliği garanti etmiş ve bütün katolik âlemini heyecan içinde bırakmıştır!

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Sosyal Dâvalar

Kanunen ucuz olan meta: Mesken

İlk defa 24.2.1947 tarihinde 1030 kiraları esas alınarak mesken ve her türlü gayrı menkul icar fiyatları bir kanun ile dondurulmuştu.

Esas itibariyle o tarihten bu güne kadar meriyette olan kanun 18.5.1055 tarih 6570. sayılı yeni bir kanun ile tadil edilmiştir. Bütün gayrimenkulleri içine alan bu son kanuna göre kira bedelleri şu esaslara göre dondurulmuştur.

1 — Belediye teşkilâtı olan yerlerde - ki gayri menkullerin kiraları 1030 yılı kiralarına, meskenlerde yüzde iki yüz, meskenlerden gayri yerlerde yüzde dört yüz zam yapılmak suretiyle bulunacak miktarları geçemez.

2 — 1030 da mevcut olup da bugünkü şekilleriyle 1030 kiraları belli olmayan gayri menkullerin kira bedelleri, belediye encümenlerince, 1030 yılı rayici esasa alınarak, o mahal veya semtteki mümasillerine göre takdir edilen kira bedellerine yukarıdaki nisbetlerde zamlar yapılmak suretiyle taayyün eder.

3 — 1030 dan sonra fakat 1947 den evvel yapılan gayrı menkullerin kira bedelleri, bina vergisi kanununa göre tahakkuk eden gayri safi iradları nazara alınarak tesbit edilen kiraların meskenlerde yüzde yüz, meskenlerden gayrı yerlerde yüzde iki yüz zam yapılmak suretiyle bulunacak miktarları geçemez. Bu miktarlar 1047 den sonra yapılan emsal gayrı menkuller için tesbit edilen kira miktarlarını da aşamaz.

4 — 24.2.1047 den sonra yapılan gayrimenküllerin kira bedelleri 12.5. 1053 tarihinde mevcut yazılı veya sözlü mukavele ile belli miktarları geçemez.

5 — Bu tarihten sonra inşa edilen gayri menkuller dahil 12.5.1953 kira bedelleri belli olmıyan gayri menkullerin kiraları o mahal ve semtteki mümasillerinin 12.5.1953 tarihindeki kiralarına göre belediye encümenlerince takdir edilir.

6570 sayılı kanun 1047 den sonra inşa edildikleri için İnşa tarihlerinden bu kanunun neşrine kadar serbestçe kiraya verilen gayri menkullerin kiralarını da 12.5.1053 tarihindeki rayice göre dondurmak istediği için, son kanunun neşir tarihinde daha yüksek bir bedel mukabilinde kirada bulunan yerlerin kiralarının en geç 1.6.1956 da 1953 rayicine göre tashihi icap edeceğini kaydetmiştir. Ancak bir matbua hatası olarak bu tarih 1058 olarak değil de 1055 olarak neşredildiği için bu hususu tashih eden bir kanun teklifi Pertev Arat tarafından halen Meclise getirilmiştir.

6570 sayılı kanunu hülâsa eden bu maddelerden ve kanunun metninin tetkikinden, kanun vazıının gayri menkulleri umumiyetle 1039 dan evvel mevcut olanlar ve 1939 dan sonra inşa edilenler olarak iki kısma ayırmakla, 1939 dan evvel mevcut olanların eski kiralarına bir takım zamlar yapmak, diğerlerinin İ2.5.İ953 fiilî kiralarını doğrudan doğruya kabul etmekle bu defa kiraları 12.5.1953 teki rayice göre dondurmak istediği anlaşılmaktadır. Fakat kanunun, bazı teferruat maddeleri yüzünden, hiç değilse iki bakımdan, bu esas gayenin tahakkukuna hizmet edip etmediği meçhuldür.

İki karışık nokta

I — Bilhassa meskenlerde 1939 fiili kiralarına yüzde iki yüz zam yapmak suretiyle daima ayni muhitlerin daha sonradan inşa edilen emsal gavrimenkullerinin serbestçe kesbetikleri 1953 kira miktarlarına varılmadığı anlaşılmaktadır. Bu husus 1939 da kiraların gayri tabii bir şekilde düşük bulunduğu İstanbul şehri için bilhassa varittir. Bu yüzden, birbirlerine her bakımdan muadil yanyana iki meskenin kanunen kabul edilen kiralarının pek farklı olduğu görülmektedir. Onun için son kanun İstanbulda ev sahipleri ile kiracıların aralarının bulunmasına hiç bir şekilde yardım edememiştir.

Pertev Arat
Bir hatâ için

2 — 6570 sayılı kanunun 12.5.1953 kiraları belli olmayan binaların durumunu tavzih eden bir ek maddesi bir hayli muğlâk olduğu için, Belediye Encümenleri bilhassa bu maddeden istifade etmeğe teşebbüs eden ev sahiplerinin müracaatlariyle boğulmaktadır,

3 üncü maddenin C fıkrası aynen şöyle demektedir:

"Kiraların tayininde mümasilleri bulunmayan gayrı menkullerin bedelleri, 0 gayrimenküllerin hali hazır durumu ve mevkileri nazarı itibara alınarak Belediye Encümenlerince takdir olunur." Kanun vazı belediye encümenlerini acaba bu gayrimenküllerin halihazır durum ve mevkilerini nazarı itibara almak suretiyle 12.5. 1953 deki umumi kira rayicine göre kesbetmeleri lâzım gelen kira bedellerini mi tayin etmekle vazifelendirmiştir, yoksa bu gayri menkuller mazideki kira hadleriyle hiç bir şekilde bağlanmamış olup encümenlere bugünkü kiraların ne olması lâzım geldiğini re'sen takdir etmek selâhiyeti mi verilmiştir? İkinci tefsir kabul edilecek olursa, kanun vazı kanunun ruhundan iki bakımdan ayrılmış olur.

1 — Mesken ve her türlü gayrı menkul fiyatlarının 1953 teki fiilî rayice göre dondurulması prensibinden,

2 — Fiili kiraların kanunla dondurulma tarihi ne olursa olsun, bunlar esas itibariyle serbest piyasa usullerine göre kesbetmiş mesken ve sair gayrimenkul icar fiyatlarıdır. Binaenaleyh şimdi 1953 fiyatları belli olmıyan ve mümasilleri bulunmadığı iddia edilen gayrimenküllerin kiralarını encümenlere re'sen takdir etmek selâhiyetini tanımakla, fiyatların piyasada arz ve talep durumuna göre serbestçe teşekkül etmesi esas prensibinden de uzaklaşılmış olunur. Encümenler 1053 teki kira rayiçleri ile mukayyet olmıyacaklar, bugünkü arz ve talep durumu ile de bağlı kalmıyacaklarsa, bu gibi gayrimenkulün icar fiyatlarını neye göre takdir edeceklerdir? Yani 1053 teki bedelleri belli olmayan ve mümasilleri bulunmayan - bir de mümasilleri bulunmayan tabirinin tefsirli icap etmektedir, bağlayıcı benzerlik hudutları nerede başlar, nerede biter - gayri menkul icar fiyatları, bir taraftan 1953 teki gayri menkul umumi kira rayiçleri ile hiç bir şekilde mukayyet tutulmamış, yani serbest bırakılmış; diğer taraftan da bunların kiralarını bugünkü arz ve talep' durumuna göre kesbetmelerine mani olunmak istenmiş, yani serbest bırakılmamış da, kiracılar tarafından behemehal ödenmesi lâzım gelen kira bedellerinin re'sen takdiri üç kişilik bir komisyona mı havale edilmiş? Biz kanun vazıının katiyen bu gibi gayeler gütmemiş olduğundan eminiz. Fakat gayrimenkul sahipleri encümenleri adeta bu hatalı tefsiri benimsemeğe icbar etmişlerdir. Kara borsanın yedi kat arşa yükselttiği kira bedellerinin tesiri altında kalan encümenler de, hattâ ev sahiplerinin müstakbel menfaatlerini koruyabilmek hayırşinaslığiyle - öyle ya bu kiralar bir defa takdir edildikten sonra kimbilir ne zamana kadar donmuş olarak kalacaktır - 5 odalı apartmanlara kâh şö-

minesi var, kâh yerleri parke, kâh ise bu sokak eskiden mevcut değildi mülâhazaları ile 1953 te mümasilleri olmadığı iddia edilen gayrimenkullere 700, 800 lira hattâ daha fazla kira takdir edebilmişlerdir. Belediye Kira Takdir Komisyonunun 1953 senesine ait kontratı mevcut daireleri bile, sırf 12.5.1953 ten sonra kiraya verilmiş oldukları için, kiraları kendileri tarafından yeniden takdir edilecek gayri menkul olarak kabul ettikleri ve 1053 Eylül, hattâ Haziranında kontrat ile katiyet kesbetmiş kira bedellerinden bu defa 100, 150 lira daha fazla takdir ettikleri bilinmektedir. Belediye Encümenlerinin kira bedellerini takdir ederken her iki tarafın haklarını koruyup korumadığını aramak selâhiyeti mahkemelere bile verilmemiştir. Anlaşılan şikâyetler için yegâne merci Şurayı Devlettir. Yani şikâyet kira takdir komisyonunun selâhiyetini aştığı, veya maddî hataya düşmüş olduğundan şikâyet şekline sokulauldiği takdirde, şikâyet sahibi Şûrayı Devlette hakkını arayabilir. Fakat bu kapı ur defa açıldığı takdirde iş hacimlerinin çok genişliyeceğinden korkan Şûrayı Devletin dahi bu gibi müracaatları hiç tevsik etmediği, "kanun sarihtir, Belediye Takdir Komisyonuna mutlak selâhiyet verilmiştir" diye müracaatları red yoluna saptığı duyulmaktadır. Bu doğru ise Türkiyede ilk defa ur encümene, kendisine karşı hakkı tanınmadan selâhiyet verilmiştir.

Bütün bu mülâhazalardan dolayı, tali ur tashih dolayısiyle kira kanunu mevzuu tekrar Meclise getirilmişken, metnin muğlaklığı yüzünden hukukî hatalara sebebiyet veren 6570 numaralı kanunun heyeti umumiyesiyle, daha doğrusu bütün gayri menkul kiraları mevzuunun ur daha ve bu defa esaslı ur şekilde ele alınmasının muvafık olacağı fikrindeyiz.

Dondurulmada gaye ne olabilir ?

Kira her türlü gelir sahiplerinin bütçelerinde mühimce ur yer işgal eder. Garp memleketlerinde gelir kategorileri tefrik edilmeksizin gelirin takriben üçte biri normal mesken masrafı olarak kabul edilmiştir- Bizde bu hususta ne ur istatistik mevcuttur, ne de bütçelerin yüzde kaçı normal kira yükü addedildiği hususunda efkârı umumiyenin fikri bilinmektedir. Ancak kira bedelleri takriben gelirlerinin üçte biri civarında olan kimselerin pek şikâyet etmediği, altında olanların kendilerini bedava oturan talihlilerden addettikleri bu haddin üstünde kira verenlerin ise ur hayli müşteki olduğu müşahede edildiğine göre, mesken fiyatlarının serbest rekabet neticesinde muvazenelerini bulmalarına müsaade edildiği takdirde, istikbalde, Türkiyenin iş merkezi şehirlerinin muhtelif mahallelerinde vasati kira o mahalle tabii sakinlerinin, vasati gelirlerinin takriben üçte biri civarında istikrar kesbedeceği tahmin edilebilir.

Kira normal zamanlarda dahi her cins bütçenin bu kadar mühim ur kısmına tekabül ettiği içindir ki, fiyatların süratle artmağa yüz tuttuğu devrelerde modern hükümetler, hattâ Türkiyenin Demokrat Hükümeti gibi, plâna, programa kat'iyyen itibar etmiyen liberal kapitalist temayüllü hükümetler bile kiraları dondurmak siyasetini benimsemişlerdir. Kiraları dondurmak ile en az iki iktisadi, ur de siyasi gaye gözetilmektedir. İktisadi gayelerden birincisi, sabit gelirli kimselerin geçimini, mesken fiyatları da serbest bırakıldığı takdirde düşecekleri daha büyük müşküllerden korumak, ikincisi, ur mühim maddenin fiyatını sabit tutmakla, umumi fiyat artıyı fasit çemberini mümkün mertebe frenlemektir. Siyasi gaye de, buhran zamanlarında daima en müşkül durumlarda kalan kimselerin ur takım tedbirlerle hiç değilse gönüllerini almaktır. Ancak malların arz ve talep durumlarına göre, serbest piyasada muvazenelerini kendi başlarına bulmalarına müdahale eden her tedbir gibi, kiraları donduran kanunun da hem iktisadi hem siyasi mahzburları meydana çıkmakta gecikmez.

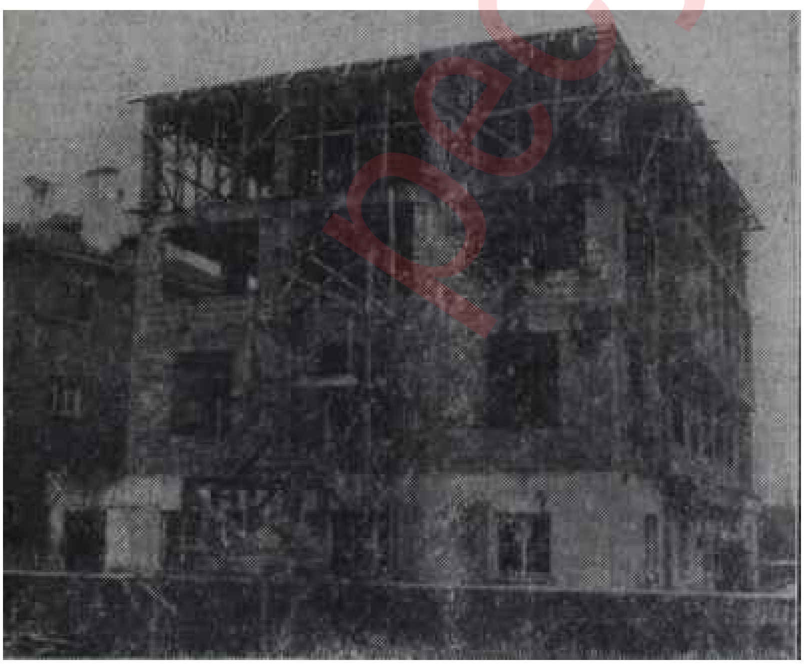
Nitekim bizim 1947 tarihli kanunumuzda yeni inşaat kiralarını bağlıyan ur kayıt olmadığı için, sonradan yapılan meskenler ile evvelden yapılmış olan meskenlerin kiraları arasında bazı vatandaşların diğerlerinden farklı olarak ödemek mecburiyetinde kaldıkları kira bedelleri bakımından gayri kabili müdafaa farklar meydana gelmiştir.

Kanunun neşrinden sonra yapılacak inşaat dahi evvelce yapılmış gayri menkuller ile ayni şerait dahilinde kanunun çerçevesi içme sokulacak olursa inşaat faaliyeti, bilhassa inşaat masrafları yükselmekte olacağına göre, ur hayli geriler. Türkiyede olduğu gibi umumi nüfusun, bahusus şehir nüfusunun 'süratle arttığı memleketlerde böyle ur kanun mesken buhranını daha da arttırabilir. Mesken fiili fiyatlarının, arka yollar aranmak suretiyle kanuna rağmen pek yükseldiği müşahede edilebilir. 6570 sayılı kanunda olduğu gibi, yeni inşaatın hali hazır durum ve mevkileri nazarı itibara alınarak tesbit edilen ur tarihte mevcut olmuş olsalardı, o günün rayicine göre, kespetmiş olacakları kira bedellerini belediye encümenlerine takdir yoluna gidildiği zaman ise, bu günkü tecrübemizden anlaşılıyor ki, ur sürü kırtasi muamele sonunda, talihli veya daha başka ur takım meziyetlere sahip ur kaç ev sahibi veya kiracı müstesna, umumiyetle hem kiracıları hem de ev sahiplerini müşteki bırakmaktan başka ur netice elde edilemiyor.

Şu halde kira dondurma kanunlarının güttüğü gayeler, siyaseten de mubah olmaması lâzım gelen gayri iktisadi gayeler midir? Binaenaleyh hiç ur hükümetin bu yola tevessül etmemesi mi lâzım gelir? Bu günkü dünyamızda iktisadi liberalizm görüşünü bu derece ileri götürüp, kayıtsız ve şartsız bu fikirde olduğunu açıkça beyan edecek ur hükümet tasavvur etmek bile müşküldür. Bilâkis:

1 — Fiyatların fasit ur daireye kapılıp namütenahi yükselmeğe doğru olan temayüllerine karşı hazırlıklı bulunup icap eden şiddette tedbirler almak,

2 — Buhran zamanlarında bilhassa sabit gelirli kimselerin geçim yü-

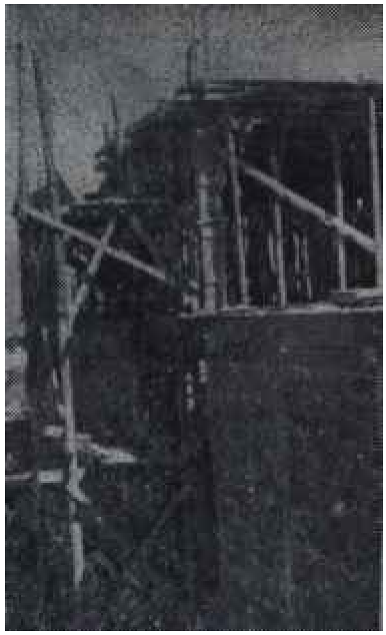
Yeni bir inşaat

Helva yapan yok

künü, mümkün olduğu kadar hafifletecek tedbirler almak, bu günün hükümetlerinin başlıca vazifelerindendir. Bu vazifesinden daha mühim olarak ancak vatanı düşmana karşı fiili çarpışma şeklinde korumak icap ettiği zaman hükümetin vaziyete hâkim olması hatıra gelebilir.

Gerek sabit gelirli kimselerin geçimini kolaylaştırmak gerekirse maliyet fiyatlarının yükselmesini frenlemek için hükümetler icap ettiği saman kiraları dondburmak yoluna gidebilirler ve gitmelidirler. Ancak bir sınıfın refahını temin etmek için, alınan bir kararın tekmil yükünü, cemiyetin bir başka gurubuna, ev sahiplerine yüklemek de doğru olmaz. Ev sahiplerinin her zaman, kiracılardan daha zengin daha geniş imkânlara sahip kimseler olduğu doğru değildir. Eski ev sahipleri ile yeni ev sahiplerinin menfaatlerini korumak bakımından bu derecede tefrik etmek de münasip değildir. Türkiye gibi küçük hisseler halinde yatırım yapmak imkânları pek olmıyan hele mazide hiç olmamış olan memleketlerde, bir çok aile reisinin uzun yılların tasarrufu neticesinde, ailesine sağlıyabildiği yegâne emniyet kaynağı mütevazi bir gayri menkul olmuştur. Geçimi için bunun iradına muhtaç olan aileyi, sırf ev sahibi vasfından dolayı, cezalandırmak, buhran çığırından çıktıktan sonra dahi, bilhassa bu zümreyi, yeni ev sahipleri ile kendileri arasında tefrik dahi yaparak, cezalandırmakta devam etmek caiz olamaz.

Halen meriyette olan kanun ile dondurulmuş kiralar neticesinde kiracıların hakları da müsavat prensibine göre korunmuş değildir. Zira 1039 da ikamet ettikleri evlerde hâlâ oturan küçük bir zümreye mukabil, yeni inşa edilen evlerde oturan veya

Yükselen binalar
İnmeyen fiyatlar

eski evleri yeniden kiralamak mecburiyetinde kalmış olan büyük bir ekseriyet vardır. Yeni evlerde oturmak mecbbiriyetinde kalmış olanların kanunen, eski evleri yeniden kiralamış olanların ise, kanuna rağmen, yüksek kira ödedikleri fiilen doğrudur. Bu ikinci durum yüzünden bir de üstelik mahkemelerin işi artmış bulunmaktadır. Küçük bir ekalliyete, ekseriyet için varid elan hakikatlere rağmen, ucuz kira gibi bir imtiyaz tanınması lehinde, Hukuki veya iktisadi bir sebep zikredilebilinir mi?

Türkiyenin bugünkü halinde sabit gelirlilerin müşkülâtını hafifletmeyi arzu etmek, hükümetin hakkı, hattâ vazifesidir. Fakat bu vecibesinin yükünü kendi imkânlariyle karşılamalı, diğer bir guruba yüklememelidir. Bu imtiyazı sadece muayyen evlerde oturmak talihinde olan kimselere de tanımamalı, bütün sabit gelirli, kiracılara teşmil etmelidir. Bu da sabit gelirli olan bütün kiracılara bir mesken primi ödemek ile yapılabilir.

Hükümet maliyet hesaplarına tesiri bakımından her türlü kira masraflarını bir müddet için sabit tutmak istiyebilir. Böyle bir yatırım şekli olan gayri menkul iradı sahiplerine yüklenmemesi icap eder. Bunu da muayyen bir tarihteki kira rayici ile serbest piyasa usullerine göre, bugün teşekkül eden kira bedelleri arasındaki farkı gayrimenkul sahiplerine devlet kesesinden ödemekle yapabilir.

Bazı memleketlerde hükümetler gayrimenkul mülkiyet haklarını alenen hırpalamak hakkını da kendilerinde görmüşlerdir. Hükümet bu görüşü benimsiyorsa hiç değilse bu temayüllerini samimi olarak itiraf et» meleri ve bir taraftan da enflasyonu körükleyen geniş inşaat kredileri açmamaları lâzım gelir.

Her bakımdan iktisadî hayatı düzene sokmak iddiasında olan kanunlar derin araştırmalara istinat etmeli, bütün neticeleri adamakıllı hesap edildikten sonra alınan kararları ihtiva etmelidir. Bu İhtimam gösterilmiyecek olursa serbest piyasada arz ve talep durumunun tesbit edeceği muvazene neticesinde istihsal edilen hak çok daha tarafsız olur.

T I B

Ülser hastalığında ameliyat
Her şey bıçağın ucunda

Hastalıklar

Ülser

Mide ülserleri gittikçe çoğalıyor. Hazımsızlıktan, ekşilikten, yanmadan, bulantıdan sızlanan bir çok hasta var. Medenî hayatın doğurduğu sinir yorgunlukları bu şikâyetleri mütemadiyen artırıyor. Emosyonel şoklar veAnglo-sakson memleketlerinde kendilerinden çok bahsedilen Stress halleri de ülserlerin artmasına sebep oluyor ve ülseri psikosomatik hastalıklar arasına koyanlara hak verdiriyor. Mide ülserlerinin teşekkülünde heyecanlar, sinir sistemi bozuklukları, stress (zorlamalar) 1er başlıca rolü oynamakla beraber başka faktörleri de hesaba katmak lâzımdır. Bu arada irsiyetin önemini belirtmek lâzımdır. Bazan bir ailenin bir çok fertlerinde mide ülserleri görülmektedir. Toksik faktörler ve ırk hususiyetleri de ayrı bir önem taşımaktadır. Mide yaralarının Hindiçini'de yaşayan halk arasında çok görülmesi buna bir misaldir. Mide ülserleri çok zaman zaif, uzun boylu, sinirli, irritabl kimselerde görülmektedir. Erkeklerde daha çoktur. Kadınlarda karaciğer ve safra kesesi hastalıklarına fazlaca rastlandığı halde ülser pek görülmez. Bunun için erkeklerde mide ülserlerini kadın seks hormonlariyle tedavi etmek düşünülmüştür. Bir yandan da ülser genç erkeklerin hastalığıdır. Hastaların yaşları 25-40 arasında bulunur. Bu yaşlardan sonra ülserden şikâyet edenlerde kanser aramak lâzımdır.

Mide ülseri nedir ?

Ülser; midenin mukoza dediğimiz iç zarında, bir madde kaybından ibarettir. Bu yara yavaş yavaş ilerliyerek midenin daha dışardaki adele kısmına yahud da midenin dışını örten seroza dediğimiz zara kadar ulaşabilir. Yara derinleştikçe mükozanın altında bulunan damarların zedelenmesiyle hafif veya şiddetli kanamalar vukua gelir. Bazan adele tabakasını da tahrip ederek serozaya kadar ilerliyen bir ülser, bu zarı da eriterek mide delinmesine sebep olabilir. Ülserin mide içindeki yeri de başka başkadır. Bazan midenin küçük kenarında, bazan ön veya arka yüzünde, pilor dediğimiz mide ile barsak arasındaki boğumda, yahut mideden sonra gelen oniki parmak barsağının başlangıç kısmında (Bulbus) da bulunur. Bu pozisyonlara göre yara belirtileri ve ihtilâtları değişir. Midenin kenarlarındaki ülserler daha çok kanarlar. Çünkü midenin başlıca kan damarları buralardan geçmektedir. Pilor ve bulbus ülserleri ise dar bir yerde teşekkül ettiklerinden bu kısımları daraltarak vahim belirtilere sebep olurlar. Biz bunlara pilor daralması veya tıkanması (pilor stenozu) diyoruz. Böyle hastalarda yenilen yemekler midede uzun müddet kalır. Pilordaki engeli aşarak barsaklara ulaşamaz, bulantılar ve kusmalarla mideden geri atılır. Bu yüzden de hastalar mütemadiyen zayıflarlar. Hattâ, zamanında ameliyat yapılarak pilordaki mania açılmadığı takdirde hastaları kurtarmak da mümkün olmaz.

Belirtiler

Mide yarasının en önemli belirtisi ağrıdır. Hasta karnında, göbeğin üstünde, sırtına ve beline yayılan kramp tarzında bir ağrı hisseder. Bu ağrı açlıkta da varsa da yemeklerle artar ve yemeklerden sonra üç beş saat devam eder. Az bir şey yemekle bu ağrılar azalabilir; çünkü ülser sebebiyle artmış olan mide asiditesi bu yemekle tadile uğrar. Ağrıların bir vasfı da periyodik olması, bir kaç aylık aralıklarla tekerrür etmesi, mevsim takip etmesidir. Ağrılar istirahatle, bikarbonat almakla, kusmakla geçer.

Hastalarda mide yanması da vardır. Bazı ülserler de hiç bu belirtiler olmadan ilerlerler. Bunlara (sessiz ülser) denir. Bunlar günün birinde kanama veya delinme belirtileriyle ortaya çıkarlar.

Mide ülserlerinin radyolojik belirlilerine gelince; bunları saymakla bitirmek mümkün değildir. Mide yaralarını radyolojik olarak tetkik edebilmek için hastaya özel bir madde içirilir. Bu madde röntgen ışınını geçirmeyen baryum sülfat, sitobaryom gibi bir ilacı muhtevidir. Böylelikle mide röntgen ekranında görülebilir bir hal alır ve filmler çekilerek inceden inceye tetkik edilir. Midenin küçük kenarındaki bir yara kesif mad-

de ile dolu bir çıkıntı şeklinde ve üzerinde bir hava habbesiyle görülebilir. Buna (niche) denilmektedir. Çünkü bir yuvayı andırmaktadır. Mide ülseri bulunan bir midede bu direkt belirtinin yanında endirekt bir çok belirtiler daha bulunabilir. Midede ifraz ve hareket artmıştır. İltihap ve gastrit belirtileri vardır. Şekil bozuklukları bulunabilir. Mide boğulmuş, kum saatine dönmüştür. Pilorda darlık varsa büyümüştür. Bütün bunlar mütehassıs gözü ile tetkik edilerek bir karara varmak kabildir.

İhtilâtlar

Bu ihtilâtlar had ve âni olabildiği gibi eski, müzmin ve süreğen de olabilir. Had komplikasyonlar arasında mide kanamalarını ve mide delinmesini hatırlatmak isteriz. Çünkü bunlar fevkalâde hayati bir önemi haizdirler. Müzmin ihtilâtlar arasında ülserin büyüyerek seri bir kitle haline gelmesi, tümöral bir hal alması, pilorun tıkanması, midenin şekil değiştirmesi, kum saatine dönmesi ve kendi üzerine bükülerek sümüklü böceğe benzemesi (estomac en escargot), nihayet ülserin çeperinde de bir iltihabı reaksiyon uyandırarak lokalize müzmin bir peritonit teşekkülü gibi olayları sayabiliriz.

Mide ülserinin büyük bir dikkatle araştırılması gereken ihtilâtı kansere dönmesidir. Bu vahim istihalenin kırk yaşından yukarı olan kimselerde ve eski ülserlilerde dikkatle aranması büyük bir ehemmiyeti haizdir.

Tedavi

Ülser tedavisi bugün hekimlerin bile tam mânasiyle başaramadıkları çetin bir iştir. Biz bu kısa yazımızda bu meselenin bütün inceliklerini anlatmakta bir fayda görmüyoruz. Ancak herkesin bilmesi gerektiği kadarını açıklamakla vazifemizi yapmış sayılacağımızı umuyoruz. Ülser tedavisinin iki ayrı istikameti vardır. Bunlardan birisi tıbbi diğeri cerrahidir. Tıbbi tedavinin başında rejim gelir. Bu lakto-vejetaryen bir rejim olacaktır. Yani sütlüler ve sebzeler verilecek, et yemekleri, baharlı, biberli maddeler, sucuk, pastırma, salam, sosis gibi şeyler kesilecektir. Alkollü içkiler, sirke, hardal kullanılmıyacaktır. Az miktarda verilecek et de daha hafif olanlardan ve tercihan haşlama ve söğüş şeklinde hazırlanacaktır.

İlâç tedavisinde başlıca gaye nüde mukozasını, ülserlerde artmış bulunan mide suyunun asiditesinden korumak ve kurtarmaktır. Bu maksatla (mide pansumanı) denilen usullere baş vurulacaktır. Bizmut, kaolin, nötralon, alukol gibi maddeler bu iş için elverişlidir. Midenin iç yüzünü örterek asidi fazlalaşmış olan mide suyunun buralara tesir etmesine engel olurlar. Mide asiditesini azaltan veya teşekkül etmiş olan asiditeyi tadil eden ilâçlar da vardır. Bikarbonat hastalar tarafından her gün avuç dolusu kullanılan bir maddedir. Sodyum sitrat, sodyum fosfat, magnezi karbonat veya magnezi kalsine ve mümasilleri de asiditeyi düşürmek amaciyle her . zaman kullandığımız maddelerdir. Bunların muhtelif nisbetlerde karıştırılmasiyle çeşitli müstahzarlar hazırlanmaktadır. Asiditeyi azaltmak için mide ifrazını kesen bazı maddeler de vardır. Atropin ve belladon bunlar arasındadır.

Mide ülserlerinin başka başka prensiplere dayanan bir çok tedavileri daha vardır. Fakat bunların hiç biri henüz maksada yetecek şeyler değildir. Mide ve diledenum mukozasından hazırlanmış preparatlar, paratiroid bezesinin ekstreleri ve hormonları, sürrenal hormonları, histamin ve histidin preparatları, antihistaminikler, erkek veya kadın seks hormonları, bazı vitaminler hatıra kabilinden sayılabilir.

Ülserlerin çoğu rejim ve bu tedavilerle salâh bulurlar. Fakat az da olsa bazı vakalarda bütün bu tedavilerden bir fayda elde edilemediği vakidir. Bu gibi hallerde ve bazı komplikasyonlar belirdiği zaman cerrahi usullere müracaat etmekten başka çare yoktur. Bu ihtilâtlar arasında kanamaları, mide delinmesini, ülserin kansere dönmesini, midenin şeklinin bozulmasını yani nüde deformasyonlarını, mide barsak yolunun daralma Ve tıkanmasını, dindirilemiyen ve hastanın çalışmasına engel olan ağrıları sayabiliriz. Bu gibi hallerde yapılacak ameliyatlar operatörün tercihine ve takdirine kalmış işlerdir. En çok kullanılanları mideyi barsağa birleştirmek (gastro-anastomoz), midenin yara olan bölgesini çıkarmak (gastrektomi veya rezeksiyon) yahut da midenin ifraz ettirici sinirini kesmektir. Bu sonuncu ameliye Amerikalı Dragsted tarafından tavsiye edilmiştir. Vagus dediğimiz sinir karnın içinde veya daha iyisi göğsün içinde ve diyafragmanın üzerinde kesilir. Böylece mide ve düedenum krampları, ağrılar, mide ifrazı ve asiditesi azalır.

Bir vülgarizasyon yazısının dar sınırları içinde özetlemeye çalıştığımız mide ülseri meselesi bugün de hekimliğin henüz hal edilememiş bir konusu olarak durmaktadır.

Dr. E. E.

K İ T A P L A R

İNCE MEMED

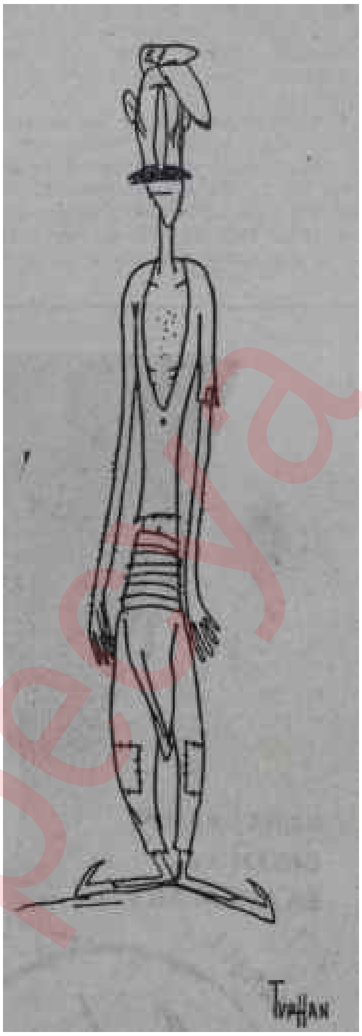
(Yaşar Kemal'in romanı. 1. Cilt, Çağlayan Yayınevi, 184 sayfa, 250 kuruş)

**"Duvarın dibinde resmim aldılar
Ak kâğıt üstünde tanıyın beni."**

"Ak kâğıd" üstünde tanımağa başladığımız "İnce Memed" daha ilk sayfalardan başlayarak sevgimizi, ilgimizi, zaman zaman hayranlığımızı toplayan bir yiğit, bir küçük eşkiya'dır. Kitabın başındaki bir nottan öğreniyoruz ki, "1925-1933 yuları arasında Toros dağlarında yüzelli den fazla eşkiya dolaşır"mış. "İnce Memed bunlardan biri"ymiş. Şehirli için eşkiya, gözü kanlı, eli bıçaklı, mal, can, ırz, namus düşmanı bir hay duttur. Ondan ancak korkulur. "Eşkiya" adı bile, daha baştan insana bir ürperti verir. Bütün bunlar doğru dur da. Ne var ki, çoğumuz, çocukluğumuzda bazısı uydurulmuş bile ol sa, korkutucu hikâyelerini dinlediğimiz, "Eşkiya" tipine karşı bir ürperti duyarız. Bizim sevgimizi, ilgimizi, zaman zaman hayranlığımızı üzerinde toplayacak bir "Eşkiya"nın olacağını ummayız. Bu da doğrudur. Ama bir de, bir zamanlar, neden bir takım adamlar "dağa çıkarlar"mış, "eşkiya" olurlarmış? Bu mesele var. Bunu da bilmeyiz. Bu bilmediğimiz de doğrudur. "İnce Memed", bir garip, fakir köy çocuğunun "eşkiya"lık macerasından öte, onun tek başına yaşadığı maceradan daha önemli, bazı gerçekleri bize öğretiyor. Bu arada "eşkiya"nm ne olduğunu, neden "dağa çıkıldığı"nı da anlıyoruz. Yüzlerce yıl süregeldiği bir kere daha bütün açıklığı, acılığıyla anlaşılan Anadolu insanının bahtsız kader çizgisini, bu kitapta "İnce Memed" temsil ediyor.

Topraksız köylü ne demek? Biz bunu bilmeyiz. Bu iki kelime bize çok şey söylemez. Hattâ hiç bir şey söylemez. "Topraksız köylü" ifadesinin altında saklı duran büyük dram bize yabancıdır. "İnce Memed" bunu anlatıyor. Yüreğinizde bir yanın sızladığını duyuyorsunuz. "Köy Ağası" da n'olaki? "İnce Memed"deki "Abdi Ağa" yalnız Değirmenoluk Köylülerinin, yalnız "İnce Memed"in ocağına incir diken, okudukça bütün nefretimizi, kinimizi, hıncımızı üzerinde toplayan bir roman kahramanı değil, Anadolu insanının başında yüzlerce yıldır dolaşan bir felâket ve belânın, son derece tipik bir örneğidir. "Abdi Ağa", köy ağalığını, dört yönüyle temsil eder. "Dağ köylüklerine her gelişinde toprak kızartması yaptır"tan Savcı bey, soruşturmayı, "Abdi Ağa"nın evinden idare eder. Orda yatar, orda yer, sonra gider. "Ağa", köyün bütün topraklarının mahsulün dörtte üçünün, bütün hayvanların tek sahibidir. Köylü çalışır, o toplar, ölürcesine çalışma, sonunda, kış ortasında açlıkla burun buruna gelme "köylü"'nün; mahsulü devşirtip ambarlarına istif etme, her çeşidinden emeği alabildiğine sömürme de "Ağa"nın kaderi olmuştur. Köylüye zulüm, "hükümet insam"na itibar, "Ağa"nın değişmeyen İki tutumu budur, "Ağa", köylünün yalnız emeğine, malına hükmetmez, yüreğine de hükmeder. Duygusuna, sevgisine de hükmeder. "İnce Memed'le onun gibilerin neden "Dağa çıkıp eşkiya" oldukları, ancak bu kitab okunduktan sonra anlaşılır. Asıl "eşkiya'lığın, "İnce Memed'lerden değil, bu "Abdi Ağa'lardan geldiğini bu kitaptan öğrenirsiniz. "Abdi Ağa"nın dayanılmaz zulmünü okudukça, prangaya vurulmanın daha az eziyetli olduğunu düşüneceksiniz. "Kul'luk etmenin, bir insana "kulluk" etmenin daha da ötesi olmadığını, bize ürperti veren "eşkiya'lığın, "Abdi Ağa'ların yaptıkları yanında, nasıl küçük kaldığını size "İnce Memed" öğretecektir.

YAŞAR KEMAL'E İTHAF :

"İNCE MEMED"

Kulluk, zulüm, yiğitlik, haklılık, haksızlık, aşk, eşkiyalık, bunların tümü "İnce Memed"de, en keskin çizgilerle ifadesini bulmuştur. Bir çağın, onulmaz yara gibi sızlayan acı gerçeğini yalnız öğrenmekle kalmıyacaksınız, Anadolu insanın sabrının, tahammülünün, çilesinin de dere cesini görecek, hayran olacaksınız. O, Toroslardan öte, bütün yaylalar, dağlar, tepeler, ormanlar, o Çukurova, tel tel, iplik iplik önüne serilmiştir. Göreceksiniz. "Çakırdikeni"ni tanıyacaksınız. Kıraç toprakla, verimli toprağı bileceksiniz. O bölgenin, taşından, toprağından tutun da, suyuna, ağacına, kuşuna, çiçeğine, insanına kadar herşeyini, eksiksiz olarak tanıyacaksınız. Acıyacaksınız. Nefret edeceksiniz. Seveceksiniz.

Yaşar Kemâl, her haliyle bu İşin üstesinden gelmiş bir sanatçı olarak karşımızdadır. Bu bölgeyi bu bölgedeki insanların kaderini, acısını, der dini, ta derinden, iyicene biliyor. Onun içindir ki, anlattıkları, okuyana inanmazlık duygusu vermiyor. Sanatın memleket gerçeklerine yönelme.sinden yana çıkanlar, bu işin edebiyata, sanata rağmen yapılmasında da ayak diriyorlar. Halbuki Yaşar Kemâl, sanatına kıl kadar zarar ver meden, bir memleket gerçeğinin olanca acılık ve açıklıkla nasıl verileceğini "İnce Memed'le bir kere daha göstermiştir. Memleket gerçek lerine yönelen sanat için ölçü, Yaşar Kemâl'in sanatı olabilir.

Yaşar Kemâl, bize hadiseyi yalnız insanlariyle değil, geçtiği yerlerle de tanıtıyor. Coğrafyasını da veriyor. Şiirini de veriyor. Güzelliğinin yanında çirkinliğini, sevincinin yanın da hüznünü de veriyor. Fıkır fıkır kaynayan, yerinde duramayan, akıp giden, dupduru, pırıl pırıl bir Türkçesi var. Başladınız mı, bakıyorsunuz, sayfalar kendiliğinden çevrili çevrilivermiş. Kitabın çok yerinde, alabildiğine şiirli bir dil, sizi alıp götürüyor. Yaşar Kemâl, nerede ne yapılacağım Ölçüp biçen, iyicene kes tiren bir sanatçı. O çevrenin, o toplumun içinde doğup büyümenin, yetişip görmenin verdiği bilgili alışkanlığa kendini hemen kapıp koyver miyor. Olayı, olayın geçtiği yerleri, kahramanları, onların özelliklerini, bir bir, hiç ihmâl etmeden, aynı titizlik ve incelikle, işlemiştir. Başta, "İnce Memed" olmak üzere, ana Döne, iyi yürekli Süleyman Ağa, Abdi Ağa, Kınalı Hatçe, Kerimoğlu, Eşkiya Deli Durdu, İraz teyze, Cabbar, İz'ci Topal Ali... kahramanların tümü bütün özellikleriyle karşımıza çıkıvermiştir. Nerde görsek onları tanırız. İz'ci Topal Ali'nin, kitap içindeki gelip geçiveren yerine rağmen, unutulması mümkün müdür? Topal Ali'ye, kızmakla kızmamak arasında kalacak, ona hem hak verecek, hem de onu yereceksiniz. Öyle bir tip. İnce Memed'le Hatçe'nin, yürek sızlatan kaderleri, sönmeyen aşkları, sizi ta derinden sarsacaktır.

K A D I N

Çocuk

Psikolojik inkişaf grafiği

Yeni çocuk terbiyesi, baskısız bir büyütme sisteminden bahsetmektedir ki, bu gerek çocuklarını şımartmak temayüllerinde olanlar tarafından ve gerekse bazı yazarlar tarafından yanlış tefsir edilmiştir. Mevzubahis olan şey, çocukları birer ot gibi disiplinsiz, gelişigüzel büyütmek değil, bilgi ile, akılla, onları yalnızca, her sekli olan bir hamur gibi telâkki etmeden yetiştirmekdir. Çocuğun geniş bir iç dünyası vardır. Hislerini rencide etmeden, tazyiksiz bir disiplin altında büyüteceğimiz çocuk mesut ve yarının Ümidi olan çocuktur.

Onun psikolojik inkişaf grafiği mevcuttur. Terbiyesini, bu grafiği göz önünde bulundurarak, vermek ve çocuğun her yaşta aynı çocuk olmadığım unutmamak lazımdır.

1. İlk yaşın müşkülleri:

Bir bebeğin ilk ayı, muhakkak ki, hayatının en güç devresidir. O, silâhsız ve bilgisiz olarak, muammalı bir dünyaya atılmış bulunmaktadır. Bu dünyaya intibak edebilmek için, muazzam gayretler sarfeder... Hapşırır, yediklerini yutamaz. Görmeye başlayınca, daha derin uyumaya da başlar. Adaleler de harekete geçer. İki veya üç aylık bir bebek, ele alındığı zaman, mukavemet gösterir.

Emekleme devresi de, onun için, çok büyük güçlüklerle doludur. Ekseri anneler, çocuklarının, yerlerde sürünmesine sinirlenirken, onlar hayata en mühim adımlarını atmakla meşguldürler.

Bir yaşında çocuk daha tecrübelidir. Kendisinden emin olur. İyi bir muvazene devresi geçirmektedir. Kendisi ile meşgul olunmasını sever. Fakat devamlı gayretler çok geçmeden, onun sinir sistemini bozar. On beş aylık olunca çocuk, yeniden muvazenesinin bozulduğunu hissettirir. Kaprislidir. Yürümesini öğrenmiştir ama yürürken durmasını bilmez!. Evet anneler, biç bilmezler ve durmayan, alabildiğine giden çocuklarına kızarlar ama çocuk durmasını da, ancak zamanla öğrenecektir.

İki buçuk yaşma doğru çocuk, "maniak" olur. Yumurtasını aynı tabakta yemek ister, bir eşya yerini değiştirirse sıkılır. Kafasındaki dünyanın bozulmasına tahammül edemez.

Bu ilk güç devrede, çocuk kısacası, muazzam bir anlayışa, yardıma muhtaçtır ve annenin sabırlı olması, onun saadeti için şarttır.

2. Çocuğun bebeklikten çıkma devresi.

Üç yaşında çocuk; artık bebek değildir. Kendisine her söyleneni anlar, kolayca kendisini anlatır. Konuşma sayesinde dış âlemle, devamlı bir irtibat temin edebilir.

Yalnız dikkat, birçok ruh mütahassıslarının iddiasına göre, "kompleks" ler bu yaşta yer etmeye başlar ve üç ilâ beş yaş arasında, insan bütün bir ömür boyunca peşinde sürükliyebileceği kompleksler kazanabilir!..

Üç yaşındaki, çocuk, annesine bağlı olmakta devam eder, fakat onu tetkik ettiğimiz zaman bâzı şahsiyet gösterme temayülleri sezeriz. O, adeta içinden pazarlıklı olmaya başlamıştır, karşıda aradığı şefkati bulamamak veya herhangi bir hareket yaparken gururunun kırılması, ona darbe tesiri yapabilir. Ekseri, bu yaştaki bir çocuğun mücadele hayatında karşılaştığı ilk zorluk, yeni doğan bir kardeştir. Ailenin yegane meşgalesi olan, belki de fazlaca şımartılan çocuk, birdenbire terkedildiğini, sevilmediğini zanneder. Çünkü, gayet tabii olarak, evde alakayı ve ihtimamı kısmen olsun, cezbeden başka bir varlık vardır. Birçok çocuklar bu durumda, belli etmeseler de, kardeşlerinden nefret ederler. Hele hissettikleri bu düşmanlık hissi anne baba tarafından acemice ve tektirle açıklanacak olursa, çocuk bu hissi gizler, fakat daha çok besler. Bu onun takteşuuruna yerleşir ve bir kompleks doğar.

Yeni bir çocuk bekliyen ailelerin bu vaziyeti devam haline sokmaları, çocuğu yalanlarla oyalamaları, yeni doğan kardeşi kötüleyip, büyüğün ruhunu okşamaya çalışmaları da, muazzam bir hatadır. Bu sefer, çocuk aldatıldığını ve aldatılarak, bir takım haklarının elinden alındığını zanneder. Fena huylar edinir, küçüğünü hrpalar, ezer.

Yapılacak şey, yeni bir kardeş bekliyen çocuğa karşı anlayışlı, şefkatli, ölçülü, biraz siyasi davranmak, ona büyük olmanın zevklerini aşılamaktır. Meselâ: "artık ağabey oldun, işte sana bir kravat, bir uzun pantolon", "artık abla oldun, isim günün için işte bir uzun elbise" demek, bebeğe yapılan hazırlıkları büyükten gizli değil, onun yanında, bu zevke onu da iştirak ettirerek yapmak çok faydalıdır. Meselâ, bebeğe yapılacak paltonun rengini büyük çocuk seçebilir, bu ona bir büyüklük, bir emniyet hissi verecektir.

3 yaşındaki çocuk cidden fazla gayret sarfetmiş de yorulmuştur. Şahsiyeti kuvvetli oldukça, bedeni ve zihni çalışmaları da fazladır ve ruhi İnkişaf grafiğinde 3 ile 4 yaş arasında bir duraklama devresi müşahede ederiz. Geceleri rüyalar, onun uykusunu bozmaya başlar. Çünkü artık geceleri, zekâsı faal haldedir. Bazan korku ile bağırarak uyanabilir. Onunla alay etmeyin veya bu halleri, herkese anlatarak fazla mühimsemiş bir poz takınmayın. Gene itidalle hareket edin. Cici bir gece lambası alın ve çocuğun baş ucuna koyup yakmasına müsaade edin. Karanlık korkusu, ekseri çocuklarda olur ve kendi kendine geçer. Onun hayali

İstikbale hazırlık

Motorize nesil

işlemektedir. O yaşta çocuk lokomatif olur, otomobil olur, kurt olur. Fakat kurt masallarını ona fazlaca anlatıp, korkutmak ta ayrıca lüzumsuzdur.

3. Neden, niçin yaşı.

Çocuk dört yaşına gelmiştir. İşte güzel bir muvazene yaşı. Asap ve beden sistemi arasındaki rabıta daha iyidir. Kısacası dört yaşındaki insan makinesi beyin tarafından İyi kontrol edilen, iyi işleyen bir makinedir.

Bu yaşta öğrenmek arzusu hudutsuzdur. Anne ve baba, devamlı bir "neden ve niçin" yağmuru altındadır. Cevaplara dikkat etmek şarttır. Çünkü çocuğun tenkit kabiliyeti henüz mevcut değildir ve o dünyayı, uzun zaman gösterdiğimiz şekilde görecektir. Bu görüşte ne yalan, ne lüzumsuz hayaller, ne de fazla kuru bir zihniyet hâkim olmalıdır. Şayet bu yaşlarda çocuk, anne ve babasına cinsi meseleler hakkında sualler sorarsa, anne ve baba buna, sade bir lisanla, doğru cevaplar vermelidirler. Ve bilhassa şaşırmamalıdırlar. Zaten çocuk, ne söylense, gayet büyük bir sadelikle kabul edecektir.

Beş yaş, terbiyecilerin sevdikleri bir yaştır. Bu yaşta çocuk, o ana kadar iyi idare edilmişse, söz dinler, sevimlidir, muvazenelidir. Harekete geçmeden, ekseri, izin ister, çocuk bahçelerine düşkündür. Küçük kardeşi ile iftihar edebilir. lisanı zenginleşmiştir, yabancı lisanları kolay lıkla öğrenir, büyükleri taklit eder. Beş yaş, çocuğun kendi kendine hakim olduğu yaştır. Devamlı bir kriz olan inkişaf senelerinde beşinci yaşı bir huzur yaşıdır.

4. Diş meselesi..

Altı yaşında çocuk birden değişir. Huysuzlaşmıştır. Fizyolojik inkişaf fazlalaştığı için ruh melekeleri buna ayak uyduramaz. Çocuk süt dişlerini değiştirecektir. Çocuk kendisine olan emniyeti tamamile kaybetmiş durumdadır. Ve istediğini pek bilmez. Çikolata alır, gözü çiklette kalır, reçel ister, ekmeğini yarım bırakır. Arkadaşları ile oynarken, sokağa çıkan annesi ile gitmek arzusu gösterir, tam annesi ile yola çıkarken, vaz geçer. Annesini sever, okşar, birden değişir "git" diye haykırır.

Anne ve çocuk

Bu bir sanattır

Bu reaksiyonlar anormal değildir. Anne bunu bilirse, fazla üzülmez; hatta bu zor yaşta, onun bazı acayiplikler yapması hislerini içine gömeceği yerde, dışarı vurması daha da faydalıdır.

Bu devrede çocuğu sıkı bir disiplin altına almaktansa, hareketlerinin üzerinde durmamak, bazan görmemezlikten, duymamazlıktan gelmek, bazan işi bir şaka ile geçiştirmek, hadiseleri büyütmemek lâzımdır.

5. Şahsiyet yaşı.

Yedi yaşındaki çocuk düşünür. Mantığı işler, iyiyi kötüyü ayırt etmesini mükemmelen bilir. Aynı zamanda bu, onun şahsiyetinin kuvvetlendiği bir yaştır. Emirlere eskisi kadar kolaylıkla itaat etmesini sevmez, tazyik ve fazla baskı onu isyana sürükler. Bu yaştaki çocuğa "çabuk ellerini yıka" demektense "Ellerin kirli" diye yıkamayı hatırlatmak daha doğrudur.

Yedi yaşındaki çocuğun ahlak prensipleri gayet kuvvetlidir. Ailelerin, bu hususta gayet hassas davran maları icap eder. Yerine getirilmeyen vaitler, tutulmayan sözler çocuğa fazlaca tesir eder. Hele ailenin yalanım, dürüst olmıyan hareketlerini görmek çocuğa derin bir ıstırap verebilir.

Çocuk okumaya başlamışsa, masal ve hikâyelerle meşgulse, hayalini fazlaca işletir. Bu yaşta bir oğlan çocuğun kutuplara seyahat ettiği, bir kız çocuğunun kendisini bir padişahın kızı olarak gördüğü, kendi kendine konuşup oynadığı çok vakidir.

6. Kökleşme yaşı.

Sekiz yaşındaki çocuk, artık bir küçük insandır. Fizik bakımdan hareketleri, yüz mimikleri tamami-

Kadınlar Ne Konuşurlar?

Jale CANDAN

İki kadın, bir araya gelince, ne konuşulur?.

Eğer okuyucularımın arasında, erkekler de varsa (ki bunu ümit ederim çünkü bizim dertlerimiz onları da, yalandan alakadar eder) bu erkeklerin bıyık altından gülüp, şu cevabı verdiklerini duyar gibi oluyorum:

"— İki kadın bir araya gelince, tabii fistandan, kurdeleden bahsedilir.."

Muhterem okuyucularımın, bu hususta yanıldıkları muhakkaktır. Kadının "elinin hamuru ile" erkek işine karışmadığı devirlerde nasılmış pek bilemiyorum ama, uzun zamandır, hele şu son birkaç senede, iki kadın bir araya gelince, en sık ve en çok konuşulan mevzuu, hiç şüphesiz, hayat pahalılığıdır... Evet kadın meclislerinde, bugünün mevzua ne Dior'un son modelidir, ne de Hilton'daki defile. Günün mevzuu domatesin fiyatı, çayın kalitesidir... Ondan sonra, ufak bir bağlantı ile siyasete geçilir. Evet siyasete. Belki bu siyaset erkeklerin yaptığı siyasetten biraz farklıdır. Meselâ en hararetli bir siyasi konuşmayı yapan ev kadını, kabinede yer değiştiren bakanların veya bakan vekillerinin isimlerini bilmemekte hiçbir mahzur görmez, uzun boylu tehlikelere de girişmez, şekerin fiyatım, kahvenin yokluğunu, vesait parasının ayarlanmasını hesaplar, hükmünü verir... Evet, eğer çarşıda pazarda pahalılık varsa, dükkânlarda "şu yok, bu yok" sa ve hayat pahalılığını omuzlarında hissediyorsa çıkar, evinde, ahbaplarına veciz bir iktisadi hitabede bulunur. İşin tuhafı, ekseri birçok mevzularda, birbirlerini nakzetmekten haz duyan kadınlar bu mevzuda kolaylıkla anlaşır, birleşiverirler.

Geçenlerde böyle bir mecliste bulunuyordum ve bir hanım, neş'e içinde, elindeki gazeteden muhtelif parçalar okuyor, diğer hanımlar zevkle onu dinliyorlardı. Memlekette gayet canlı, faal bir siyasi hava mevcuttu... Herkes kendi düşündüğünü, evet aylardanberi düşündüğünü, işte nihayet gazete sütunlarında buluyordu; tam da istediği gibi... Artık tenkit yalnız muhalefetin değil, iktidar milletvekillerinin de hakkı olmuştu. Bu yeni ümidin ışıklarını getiren yeni bir parti miydi? Yoksa hepimiz, teker teker bunun böyle olmasını mı istemiştik? Herhalde memlekette serbest münakaşa, hür düşünceler dahi tekrar açılıyordu ya, artık korkacak birşey olmamıştı. Eğer bu böyle ise herşeye, büyük bir ümit ve nikbinlikle bakılabilirdi. İktisadi vaziyet düzelecekti, inkılâplarımızın birgün çiğnenebilmesi ihtimali ve yordun birçok yerlerini saran "kara çarşaf" silinip gidecekti, Türk kadını proğramlı bir sıkıntıya katlanacak, memleket uğrunda her mücadeleyi seve seve kabul edecekti...

Ve kim bilir, belki birgün, gene iki kadın yanyana gelince, rahat rahat fistandan, kurdeleden bahsedebilecekti.!

le kendine hastır. Ahlâk bakımından çocukta bir karakter teşekkül etmiştir ki, bundan sonra çok az değişiklik gösterir. Kısacası geçen senelere nispetle bu, çocukta birçok huyların yerleştiği, kökleştiği bir yaştır. Mektep için, bu mükemmel bir çağdır. Çocuğun zihni bilgilere açıktır, onun zihni zenginleşir fakat daha az değişir.

Umumiyetle annesine gene düşkündür ama mektep hayatı, yavaş yavaş hayatında büyük bir yer işgal etmeye başlar. Arkadaşlar edinir, şahsi meşgaleleri vardır. Bazı çocuklarda kolleksiyon merakı, bu yaşta başlar. Bazen onunla bir büyük adammış gibi konuşmalıdır. Mantığı fevkalâde güzel işliyebilir. Fakat çocuk gene hassastır. Bir azar, bazan üzücü gözyaşlarına sebep olur.

Ailesinden sekiz yaşında yavaş yavaş ayrılan, şahsî bir hayatın ilk tohumlarını atan çocuk aynı zaman da cins farkını da gözetir. Artık kızlar erkek çocuklarla, erkek çocuklar kız çocuklarla oynamasını istemezler ve birbirlerini küçümserler. Sekiz yaşında, mütemadiyen bebek oynıyan oğlan çocuğu veya kovboyculuk oynıyan kız çocuğu pek te makbul değildir.

7. Sıhhat meselesi.

Sekiz yaşından itibaren çocuk, çok değişmez ama iyiye doğru inkişafını yapmak üzere bir temayülü var dır. Bu yaşta çocuk faaldir, haristir. Herşey onun alâkasını cezbeder: oyunlar, spor, arkadaşları; fakat aynı zamanda çalışma ve bilgiler. İzcilik gibi topluluklar, kamp hayatı onu çeker. Bu yaşta çocuk birçok sahalarda canla başla çalışır ve yorulabilir. Aileler onun sıhhati ile her zamandan fazla meşgul olmalıdırlar.

Dokuz yaşında, bilhassa oğlan çocukları aile çemberinden kurtulup, arkadaşların tesiri altına girerler. Ne anne baba, ne de öğretmen çocuğun nazarında, eski kıymetlerini muhafaza etmişlerdir. Çocuk onların kusursuz, fevkalâde mahluklar olduklarına artık inanmamaktadır. Onların zaaflarını, kaç kere, gözleri ile müşahede etmiştir ve vaktile onlara ne derece inanmışsa sukutu hayalleri o derecede kuvvetlidir.

Bu devrede, aile bazan kendini bir seyirci durumunda hisseder. Çocuk arkadaşlarının gözünde parlamak, kendini onlara sevdirmek arzusundadır ve ailesi ile çok alakadar bile olmaz. Birkaç sene, çocuk bu düz yolda, meselesiz kendi kendine yürür. Baskı ile onu arkadaşlarından uzaklaştırmak bir hatadır, onun iyi arkadaşlar edinmesine ve "havalanmak" hissini onlarla tatmin etme sine yardım etmek, muhakkak ki da ha çok faydalıdır.

On iki, on üç yaşında çocuk, ciddi meselelerle, ergenlik ve büyüme meseleleri ile karşı karşıya kalacak, bu kriz devresinde ailesinin, biraz uzaktan da olsa, alâkasına, anlayışına muhtaç olacaktır.

Moda

Renkli kürkler
Alâimisema

Kırmızı astrakan!

Bu sene kürk modasında en büyük değişiklik renk üzerindedir... Paris sokaklarında, ilk defa "kırmızı astrakan"h bir kadın görüldüğü zaman, kimse gözlerine inanamamıştı ama çok geçmeden "yeşil astrakanlı" şık kadınlar da türedi... Bunları "bronz renginde lûtr" u, "kiremit renginde kastor" u ve "mavi vizon" u tercih edenler takip etti.

İkinci yenilik şekil üzerindedir;

Paris'te sokak
Pahalı postlar

bu da kürk sanayiinde günden güne inkişaf eden işleme incelikleri ile elde edilmektedir. Hakikaten, bugün artık kürk ustanın elinde, bir kumaş kadar kolaylıkla işlenebilmektedir. Kadına hantal ve ağır bir yürüyüş verdiği günlerden çok uzaklaşmış, bugün kadının endamına intibak edebilmeyi öğrenmiştir. Vakıa üzerin de bukadar çalışılan kürk sağlamlığından birşey kaybetmektedir ama, bu şekilde hazırlandıkları için daha az sağlam olan Amerika kürklerinin Avrupa kürklerine nispetle daha fazla satıldığı Ve güzellik mefhumunun sağlamlık realitesine daima tercih edildiği malûmdur.

İşte bu yeni işleme sistemlerinden istifade ederek kadınlara, vücudun bütün inceliklerini ve hareketlerini gösteren gayet şık "kürk tünik" ler hazırlanmıştır. Ve meselâ böyle bir astrakan tünik altından giyilecek olan daracık etek de gene astrakandandır.

Ceketler uzun mantolara nispetle daha çok rağbettedir. Bilhassa otomobil kullanan, çok hareket eden faal kadınlar için kısa ceketler biçilmiş kaftandır.

Mantoların omuzları yuvarlak, kolları zengindir; bolluklar daha ziyade mantonun sırt kısmından aşağı doğru İnmekte ve önden, kadının ince endamını bozmamaktadır. Yakalar ya çok küçüktür, ya da aksine omuzlara kadar taşmaktadır.

Geçen seneki gibi bu sene de, tüy süz kürkler ve kıymetli kürkler tabii daha revaçtadır ama bu sahada da kürkçüler mühim bir değişiklik yap mışlar ve "taklit" lerden mümkün mertebe kaçınmışlardır. Ne olduğu belli olmayan, tıpkı vizon, tıpkı kas tor, tıpkı hermin gibi soysuz kürkle rin yerine "tavşan" damgasını iftiharla taşıyan ceketler, etoller, kravatlar ve tok şapkalar son kürk sergilerinde büyük bir alkış toplamışlardır.

Bunlar "doğru sözlü kürkler" dir! "Doğru sözlü kürkler"in yanında, bir de "mütevazi kürkler" modası vardır ki bunlar ne derece kıymetli olursa olsun mantoların içine gizlenmekte ve kendilerini ancak his settirmektedirler.

Sosyete

Ali, Rita ve.. bir kara kedi

Rita ve Ali buluştular, buluşacaklar derken ortaya yepyeni bir isim çıkıverdi: Bettina.

Çünkü Ali Han, kendisini Rita Hayvorth ile yanyana yakalamak istiyen fotoğrafçılara hoş bir sürpriz hazırladı ve ilk temsillere, balelere, terzi defilelerine Rita ile değil, Parislilere hiç te yabancı gelmiyen bir genç kadınla gitti. Evet hep siyahlar giyen ve bol mücevherat takan "Ritavari" saçlı bu cazip kadını her

Bettina

Rita'nın pabucu damda

kesin gözü ısırıyordu ama... kimdi? Birisi hayretle "Bettina" dedi ve o zaman herkes hatırladı. Bettina'yı kimisi üçerinde bir basma entari, daldan meyva toplarken görmüştü. Kimisi onu gine böyle, pırıl pırıl takmış takıştırmış baloya giderken hatırlıyordu, kimisinin hafızasında o, pantalonla spor yaparken, kimisininkinde köpük gibi bir gecelik içinde saçlarını fırçalarken yer etmişti. Bazan sade giyinirdi, bazan şatafatlı, bazan gülerdi, bazan hayretle bakardı... mankendi... Birçok mecmuaların baş sahifesinde idi. Soy adını, oldusunu bittisini pek bilen yoktu ama herkes küçük adını öğrenmişti: Bettina!.

Bir ara, beyaz perdede de görünmüştü. Ancak, sadece sırtından, yürürken.. Bütün arzusuna rağmen artist olamamıştı. Ali Hanla, ilk defa bir temsilde beraber göründüğü saman fotoğrafçıların adeta muhasarasında kalmıştı. Bundan sıkılmışa benziyordu.

Bütün bu meselelerde bir sıkılan daha vardı: Rita Hayvorth!. Rivayetler muhtelifti; kimisi diyordu ki: "Ali daima Rita'yı sevmiş ve onu terkedip gittiğinde istediği zaman kendisine dönebileceğini, hiç evlenmeden onu bekliyeceğini söylemişti." Nihayet Rita dönmüştü ama, acaba gecikmiş miydi? Ali sözüne ve aşkına sadık değil miydi, yoksa yalnız Rita'yı biraz üzmek mi istiyordu? Onların gizliden buluştukları rivayetleri ortada dolaşırken, birden sahneye yabancı bir artist çıkıvermişti. Munis ve tatlı bakışlı Bettina.,

Amerika

Kırmızı viski

Amerikalıların renk mevzuundaki hassasiyetleri, "beyaz" bir kadının arkasından hayranlık ıslığı çalan bir küçük "siyah" ın başına gelenlerle bir kere daha teyit edilmişti ama bu renk merakının ifade şekli, Allahtan, her zaman aynı derecede trajik olmayıp, bazan de hoş ve acayiptir. İşte bu renk merakının son şekilleri: Kadınlar, giyindikleri elbiselerle aynı renkte sigara kullanıyorlar, taşıdıkları köpeklerin tüylerini saçlarının rengine boyatıyorlar ve... en son olarak: tuvaletlerine asorti içki içiyorlar.

Bilhassa Boston'da fevkalâde rağbette olan bu modaya göre, meselâ mavili bir kadın viski ısmarladığı zaman garson ona mavi viski getirmektedir. Şayet kadın kırmızılı ise viskisi kırmızıdır, yeşilse viski de yeşil!.

Bu renk değişikliğini temin eden şey, içkinin lezzetini bozmadan ona İlave edilen nebati boyalardır. Bu boyalar tamamile zararsız olup onlarla kadınların cazibesine birşey ilâve edilmektedir.

Sinema

İngrid Bergman ağladı

İtalya'da çevirdiği filmlerle eski sanat kabiliyetine ulaşamıyan İngrid Bergman nihayet sanat askına dayanamamış ve Parise gelerek Jean Maraia ile "Elliane" filmini çevirmeğe karar Vermiştir.. Kocası Rosellini, altı yaşındaki oğlu Robertino ve ikizler ona refakat etmişlerdir. Bu fırsattan istifade eden fransız televizyonu, sanatkârı "yaşama zevki" saatinde, şarkı söylemeye davet etmiştir. İngrid Bergman bu daveti kabul etmiş ve ilk defa, fransızlar karşısında, çok eski bir İsveç şarkısını söylemiştir. Fakat nedense, onun "yaşama zevki" saati göz yaşlarının da akmasına sebep olmuş ve şarkıyı bitirdikten sonra sanatkârın yavaşça ağladığı görülmüştür.

Belki onu neşelendirmek için, fransız artisti, Jean Gabin derhal sahneye çıkmış ve "insan göl kenarında dolaşırsa" şarkısını söylemiştir. Bu esnada salona giren ve kendisini ilk defa gören, yeni film partoneri Jean Marais ise bir ıslık çalarak:

"— Cidden demiştir, cidden siz rüyalarımdakinden de daha çok güzelmişsiniz.."

Bunun üzerine İngrid Bergman bol bol gülmüş ve izin istiyerek, oteline çekilmiştir. Çünkü sabah karanlığında ihtiyar bir kız olan Inlle Bossenec ile randevusu vardı. İngrid Bergman ondan fransızca ders alıyordu.

İtalyan rejisörü Rosellini ile evlendiğinden bu yana İngrid Bergman, asile saadetine erişmiş olmakla beraber eski sanat kabiliyetine İtalyada tekrar ulaşamamış ve bu yüzden de Parise gelerek Jean Marais ile çevirdiği "Elleine" filmi de onu hiç tatmin edememiştir. O, yine eskiden büyük kabiliyetlerini gösterebildiği Hollywood'u aramaktadır. Nitekim, Fransız televizyonunda "Yaşama zevki" saatinde söylediği şarkıdan sonra ağlaması onun ne kadar bedbaht olduğunu göstermektedir. İngrid Bergman, İtalyan sinema âlemine hiç intibak edememiş bulunmaktadır.

İngrid Bergman ve çocukları

Ağlatan şarkı

M U S İ K İ

Konserler

Ayla Erduran

Bu haftanın başında salı akşamı, Reisicumhur Celâl Bayar'ın himayelerinde Ankara'da tertiplenen konsere gidenlerin büyük bir kısmı merak içindeydiler. Program, Berlioz'un Benvenuto Cellini Uvertürü ile açılıyor, Chausson'un Poeme'ini ve Johannes Brahms'ın Re Majör Keman Konsertosunu ihtiva ediyordu. Mayıs'tan bu yana, şehrimizde üçüncü defa Brahms konserto dinlemiş olacaktık. Böylelikle de, yeni yetişen iki Türk viyolonisti arasında bir mukayese yapabilmek imkânı bulunuyordu. Zira Suna Kan da Brahms'ın Keman Konsertosunu çalmıştı. Konserinin ilk yarısında dinleyiciler tarafından "harikulade" olarak vasıflandırılan, kusursuz bir Mozart - La Majör, 5 inci - Konserto icrası dinlettikten sonra, Brahma'da, eserin ağır yükü altından kalkmakla beraber Mozart'taki mükemmeliyeti temin edememişti. Konserden çıkanların bir kısmı Brahms'ın bu kadar genç bir solist için fazlasiyle ağır olduğunu; diğerleri ise program çok yüklü olduğu için solistin tabii olarak yorulduğunu ileri sürmüşlerdi.

Johannes Brahms'ın Konsertoları büyük virtüozlar. için bile daima çetin birer imtihan teşkil ederler. Hattâ Lâ Minör Double Konserto'yu hâlâ tamamen çözülememiş bir problem addedenler dahi mevcuttur. Re Majör Keman Konsertosu ise, bilindiği gibi, o devrin kudretli viyolonisti Joseph Joachim'in dahli ile meydana getirilen solo partisi bakımından daima azametini muhafaza etmiş, bir çok virtüöz sanat hayatında bazan başarı, bazan tenkid vesilesi olmuştur. Eserin plâk üzerindeki çeşitli icralarına kısaca göz atmak dahi bu hususta bir fikir verebilir:

Meselâ, Joseph. Szigeti, umumiyetle en iyi Brahms icracılarından biri olarak kabul edilmiştir. Nitekim, gençlik yıllarında eserin kudretli İcralarını, hattâ "Columbia" üzerinde Sir Hamilton Harty idaresindeki Halle Orkestrası ile birlikte bir örnek-icra'sını vermişti. Halbuki, harpten sonra Philadelphia Orkestrası refakatinde doldurduğu plâklar gerek dinleyicileri, gerekse münekkidleri Szigeti'den bir hayli uzaklaştırdı. Konserto'nun en meşhur iki kadanzından birini besteleyen Fritz Kreisler, eserin İfade ve derinliğine inmeği başarmış, fakat teknik, hususları tamamen altedeanemişti. Diğer taraftan Yehudi Menuhirt, "hârika çocuk" luk devresinden beri üç büyük konsertodaki - Beethoven, Mendelssohn ve Brahms - kudreti ile hayranlık celbettiği halde, son yıllar zarfında bu eserin çeşitli icraları vesilesiyle "sanatında gerilemekle" itham olunmuş, hattâ bu husus İstanbulu ziyaretinde Türk dinleyicileri tarafından da tasdik edilirken - bilâhare Wilhelm Furtwaengler idaresindeki Lucerne Festivalleri Orkestrası refakatinde doldurduğu plâklarla, hakkındaki tereddütleri yeniden uzaklaştırmıştır. George Kulenkampf'ın eseri hiç bir bakımdan halledemediği, Gioconda de Vito'nun ise yakın yıllarda başarabildiği müşahede edilir. Birkaç yıl evvel hayattan ayrılan Fransız kadın viyolonisti Ginette Neveu'nun icrası, ateşli, enerjik üslûbuna ve derinliğine rağmen bir çok teknik pürüzler ihtiva eder. Jascha Heifetz'in Brahms Konserto'da her bakımdan mükemmeliyeti muhafaza ettiği ileri sürülebilir. Oistrakh'ın plâklarında ise, olağanüstü bir tekniğe rağmen belki konsertoyâ tamâmiyle nüfuz edememek endişesinin verdiği bir huzursuzluk ve asabiyet göze çarpmaktadır. Nihayet son bir misal daha verelim: Ida Haendel... Yıllardır, sayısız konserlerinde eseri kusur izafe edilemiyecek bir başarı ile çaldığı halde - nedense - ancak geçen sene plâğa doldurmuştur ki, bu icranın da tamamen tatminkâr olduğu söylenebilir.

Şimdi aynı eser, aynı mülâhazalar, hemen hemen aynı yaşta diğer bîr viyolonistimiz i ç i n de mevzuubahisti. Bu itibarla, Ayla Erduran'ın konserine gidenlerin bir kısmı bu vesile ile iki sanatkâr arasında bir mukayese yapmak arzusuna kapılmaktan kendilerini alamadılar...

Diğer taraftan, böyle bir mukayese sadece icraların bütünü bakımından fikir verebilir, nihayet merakı tatmin edebilir; ancak iki sanatkâr hakkında objektif bir değerlendirme yapabilmek için esas olamazdı. Zira Suna Kan da, Ayla Erduran da ayrı şartlar altında, ayrı hocalardan dersler alarak, farklı metodlarla yetişmişlerdi. Hattâ değişik kadanzlar çaldılar. Suna Kan, eseri Kreisler kadanzı ile, Ayla Erduran ise Joachim kadanzı ile icra ettiler.

İcra

Programın ilk yarısında iki Fransız bestecisinin eserleri yer alıyordu. Berlioz'un "Benvenuto Cellini" Uvertürünün mükemmel bir icrasını dinlemiş olduk. Ferit Alnar, bütün eser boyunca enerjik, fakat muvazeneli, itinalı idaresiyle olgun bir icra kalitesini muhafaza etti. Sunu da ilâve edelim ki birinci kemanlar - mutaddan farklı olarak - bir hayli mütereddit çalıyorlardı. Maamafih icranın ahengini sadece trombonlar ve kornolar ihlâl ettiler. Tahta nefesli sazların, hepsine faik oldukları söylenebilirdi. Zillerin fazla gürültü yapması gibi ufak tefek pürüzler istisna edilirse Benvenuto Cellini başarılmıştı.

Ayla Erduran

Nefis bir yay

Orkestra, Chausson'a da iyi hazırlanmıştı. Solistle aralarında aksamayan bir beraberlik müşahede edildi: Ayla Erduran, samimi hareketleri ve güler yüzü ile, sahneye çıkar çıkmaz dinleyicilerin sempatisini kazandı. Orkestra pasajlarında, beklerken, hareketlerinde kararsızlık ve heyecan göze çarpıyordu. Bir bakıma, hakkı da yok değildi. Orkestra ile ancak

iki defa tam prova yapmak imkanı hasıl olmuştu; üstelik sahne tecrübesi de birkaç yılı aşmıyordu. Bununla beraber, salmağa başladığı andan itibaren tereddütleri kayboluveriyor, esere tam bir emniyet ve serbesti içinde devam ediyordu. Chausson'un Poeme'ini sağlam bir teknik ve bilhassa olgun bir anlayışla icra etti. Yayında en ufak bir kararsızlık yoktu. Tonalitesi itibariyle, istediği neticeye kolaylıkla erişebiliyordu. Orkestra içinde erimeyen geniş bir hacme mukabil, yumuşaklığını ve duruluğunu muhafaza edebilmekte idi. Eserin atmosferine nüfuz etmiş ve dinleyiciye hissettirmesini bilmişti. Genç sanatkârda - bilhassa Chausson ve Brahms için - tam bir virtüöz tekniği aramak lüzumsuzdu; zira bulmak tabii ki şimdilik mümkün olamazdı.

Ayla Erduran, Brahms Konsertoyu ilk defa konserde ve orkestra refakati ile icra etmekteydi. Giriş cümlelerinde bazı tereddütler geçirmekle beraber bu, uzun müddet devam etmedi. İyi bir teknik yanında, eserin ifade unsuruna tamamen vakıf olmuş ve çeşitli kontrastlarını kavramıştı. Üslûbu enerjikti, yerine göre sıcaktı ve icabında yumuşayıveriyordu. Bilhassa dikkati çeken nokta: Herhangi bir virtüoz'un tesiri hissedilmeyen, tamamiyle kendine has ve o nisbette olgun bir Brahms anlayışı vardı.

Fakat, teknik bakımdan birinci muvmanda en fazla başarı gösterdiği yer Kadanz'dı. Joachim'in sadece teknik esaslara dayanan, şeytani kadanzını müzikalite ile, âdeta analizini yaparak ve teknik mükemmeliyetle icra ett.»

Son iki muvmanda, ilk kısımdaki bazı pürüzlere tesadüf edilmedi. Final'de - Coda'da - refakatteki ak» sama bütün dinleyicileri rahatsız etti. Orkestranın bir anlık dikkatsizliği nisbeten devamlı bir uyuşmazlığa yol açtı. Ayla Erduran, şahsiyetini bulmuş bir viyolonist olduğuna ve onun orkestraya değil orkestranın ona uyması gerektiğine göre bu aksamanın hikmetini solistte değil, orkestra şefinde aramak lâzımdı.

Hülâsa, genç viyolonistin konseri başarılı oldu. Lâkin, asıl değeri, müstakil bir anlayışa, şahsiyete sahip olması bakımından takdire şayandı. Her iki eserin mânevi unsurlarını kolayca kavramış, derinliklerine inmişti. Tekniği kifayetli idi, daha da gelişeceğine şüphe yoktu. Brahms'ı ele almakla fazla cesaret gösterdi. Eser ağırdı. Fakat bu yükün altından başarı ile kalkabildi. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Ayla Erduran'da büyük bir virtüoz tekniği aramak henüz şart değil. Tahsilini yeni bitirmiş olduğu ve müstakil çalışmalarına yakın zamanda başladığı nazara alınırsa elde ettiği başarı daha iyi değerlendirilmiş olacaktır.

Bir tarihçe

Ayla Erduran'ın musiki tahsiline dair kısa bir tarihçe verelim; İlk derslerine beşyaşından itibaren başlamıştı. 11 yaşına kadar Prof. Berger'le çalıştı. Bunu müteakip Paris Konservatuvarına girdi. Hocası, Rene Benedetti idi... Beş yıl devam eden bu devre zarfında bir ara, Benedetti ile birlikte Ankara'ya gelerek bizlere Bach'ın Re Minör 2 Keman için konsertosunu dinleten küçük Ayla, 15 yaşında Paris Konservatuarından mezun oldu. İstidadı ve başarısı, normal bir musiki tahsili standardının çok üstünde idi. Bu itibarla, çalışmalarına devam etmek istiyordu. Annesi ile birlikte Amerikaya geçti. Musikinin her sahasında - ve bilhassa icra sahasında - zirveye ulaşmış olan bu memlekette, tahsiline devam arzusunu duyan bir viyolonist için muhtelif mektepler, değerli keman profesörleri vardı. Bir de, büyük bir virtüözün yanında çalışmak, onun bilgisinden istifade etmek hatıra gelebilirdi ki, bu imkânsız denecek kadar

Keman ve kemancı

30 bin dolar

güçtü. Gerçi, Heifetz, Menuhin, Isaac Stern, Szigeti, Francescatti gibi dev şöhretler yıllardır bu memleketin virtüözları idi. Fakat bunların dinleyicileri de bütün dünya müzikseverleriydi şüphesiz... Konserler, resitaller, turneler, her tarafta tertiplenen sayısız festivaller ve plâk doldurma çalışmaları, hususî hayatlarına dahi müdahale ederken - isteseler de - ders vermeğe ayıracak zamanları yoktu.

Lâkin, bu esnada mesut bir tesadüf, Aylâ'yı bu dev virtüozlardan biri ile, Zino Francescatti ile karşılaştırdı. Canlı, enerjik üslûbu, cesur, pervasız yayı ve kudretli tekniği ile Francescatti, yakın yıllar zarfında göz kamaştıracak şekilde birden bire parlamış, dünya müzikseverlerinin dikkat ve hayranlığını üzerine çekerek, Heifetz"ler, Menuhin'ler arasında yeralmıştı.. Tekniğinin esasını Paganini"ye kadar götürmek dahi mümkünkü: Francescatti'yi babası yetiştirmişti... Babasının keman hocası ise Paganini'nin yegâne talebesi idi.

Büyük virtüoz, Aylâ'da gördüğü istidad üzerinde bizzat durmak lüzumunu hissetti. Ancak, bu mesuliyeti tek başına üzerine alabilmesi için müsait zamanı yoktu. Değerli bir keman hocasının, Juillard ve Curtis Konservatuarları Yüksek Keman Profesörü İvan Galamian'ın yardımını rica etti. Böylece Ayla, konser mevsiminde - kış ayları - Galaminan'la, yazları ise Francescatti ile çalıştı.

Diğer taraftan, resitallerine, konserlerine başlamıştı bile.. New-York Brooklyn resitalleri gerek dinleyicilerin, gerekse münekkidlerin büyük alâka ve takdirleriyle karşılanıyordu. New Yorkta ve Connecticut'da, Thomas Scherman idaresindeki orkestra refakatiyle üç ayrı konserde Tchaikovsky'nin Re Majör Keman Konsertosunu çaldı. Waldorf-Astoria otelinde, Reisicumhur Celâl Bayar şerefine tertiplenen resmi bir ziyafette bir keman resitali verdi. Ayrıca Philadelphia orkestrası ile birlikte Max Bruch'un Sol Minör Keman Konsertosunu icra etti. Orkestra'yı misafir şef olarak idare eden George Szell, Ayla Amerika'dan ayrılırken, gelecek mevsimlerde de birlikte konserler vermek temennisinde olduğunu israrla hatırlatıyordu.

Bir Stradivarius

Mayıs 1955'de Belçika Ana Kraliçesi Elizabeth'in himayesinde tertiplenen Beynelmilel Ysaye Konkuruna - hocasının ve Francescattinin de teşvikleriyle iştirak etmeğe karar verdiği zaman Ayla, iyi bir kemana sahip olmak lüzumunu daha da kuvvetle hissetmişti.

"Müsabakaya iştirak edenlerin çoğunda Stradivarius veya Guaraerius bulunuyordu. Ne yapıp yapıp bir Stradivarius edinmeliyilim..'* diyor.

Nitekim, bu efsanevi kemanlarla Amerika'da resitaller vermişti. Fakat sahip olmadığı bir kemanı, sadece konkura iştirak edebilmek için, muvakkaten de olsa memleketten çıkartmak güç olmak şöyle dursun, imkânsızdı. O halde satın almaktan başka çare yoktu. Hem bu arada, kıymetli bir Stradivarius'un satılmak üzere olduğundan bahsedilmekteydi. Gerçi Stradivarius'ların taklitlerini asıllarından ayırmak çok müşküldü; fakat bu keman için tereddüde lüzum yoktu: 100 sene evvel Le Havre'da Roederer ailesi tarafından satın alındığı zaman da değeri biliniyordu. O günden bu yana, amatör bir aile elinde, oldukça sakin bir ömür geçirmiş, yıpranmamıştı. Kullanılmaktan ziyade, kıymeti dolayısiyle muhafaza edilmişti. Bilâhare Londra'daki meşhur keman eksperi Mr. Hill tarafından sertifika verildiğinde değeri büsbütün artmış oldu. Çünkü Mr. Hill, bütün keman nevileri ve bilhassa Stradivarius'lar hakkında son Sözü söylemeğe salâhiyet-

li bir mütehassısdı. Üstelik, kemanı tetkik ederken bunun - diğerlerinden farklı olarak . en ufak bir çatlak ihtiva etmediğini ve hiç bir tamir geçirmemiş olduğunu tesbit etmişti. Böyle olunca da, son sahibi M. Wurlitzer'in, kemanı 40-50 bin dolardan aşağı bir fiyata satmak niyetinde olmamakta hakkı vardı tabii...

Mamaafih, Francescatti, Ayla'nın Stradivarius'u hakketmiş bir sanatkâr olduğuna kanaat getirmişti. Büyük virtüozun tavassutu ve kemanın genç olduğu nisbette başarılı bir istikbal vaadeden bir ele geçmesi arzusu bir araya gelince, Aylâ'nın bunu 30.000 dolara alabilmesi mümkün oldu.

"Ayla, konserlerimin hasılatını sakladım..." diyor "Elimdeki kemanı da 3000 dolara sattım. Fakat gene de otuz bin doları tamamlamak imkânsızdı. Hükümetimizin gösterdiği alâkaya ve bu husustaki yardımlara minnettarım..."

(Bunları anlatırken memnuniyetten gözlerinin için gülüyor... Kutuyu açarak, kadife kılıfından itina ile çıkardığı Stradivarius'unu bize yakından dinletmesini rica ediyoruz. "Acaba akord mu edecek" diye düşünmeğe fırsat bulamadan birden Batilin "Chaconne"u dolduruveriyor kulaklarımızı. Bu kudretli Chaconne'u dinlerken bilhassa yayındaki cesareti takdir etmemek elden gelmiyor.

Neden Brahms ?

Ankaralı müzikseverlerin Brahms konserto bahsinde talihli oldukları düşünülebilir. Zira eserin iyi icraları şehrimizde sık sık dinlemek mümkün olmaktadır. Bilhassa bu yüzden, Ayla Erduran'ın neden bu eseri tercih ettiğini merak edenler yok değil. Bu "neden"i kendisine sorduğumuz zaman tereddüd etmeksizin cevap verdi:.

"— Neden mi? Brahms'a hayranım... Bu eserine hayranım... İnanın ki benim üzerimde diğer konsertolara nazaran bambaşka bir tesiri var. Nitekim küçük yaşlardan beri bir konserde çalabilmek en büyük arzumdu... Bu kadar sebep kâfi değil mi? "Bunu Francescatti'den bir dinleseniz..."

Ayla günde vasati olarak 6 saat çalışıyor. Sair zamanları, konuşması ve hareketleri neşe ile, hayatiyetle dolu. Kemanını eline aldığında ise çehresine bir ciddiyet yerleşiyor. "Daha çok, hem de pek çok çalışmak lâzım... Geniş bir repertuara sahip olmak ve bunun ihtiva ettiği eserlere çok iyi hazırlanmak isterim.." diyor. Klâsik konçertolara daha fazla zaafı var. Gene de modern eserlerde bambaşka bir mânâ ve mahiyet buluyor. Sadece keman değil, musikinin bütün dalları onu ilgilendirmekte... Büyük virtüozlar hakkında bir tercih yapmasını istediğinizde iddialı konuşmamak lâzım geldiğini söylüyor.

"— Üstün bir tekniğe ve şahsiyete sahip olduktan sonra hepsi büyük virtüozdur... Stil, üslûp meselesi dinleyicinin zevkine hitap eder ve şahsa göre değişebilir..."

S İ N E M A

Filmler

Tuş

Beyoğlu'nda Yeşil Çam sokağında bundan bir ay kadar önce büyük bir telâş vardı. Film şirketlerinin telefonları sık sık çalıyor, kapıları açılıp kapanıyor ve figüranlarından patronlarına kadar herkes bir şeyler aranıyordu sanki. Haber bomba gibi patladı:

Piyasada negatif film kalmamıştı!.

Zaten büyük sıkıntılar İçinde olan Türk Film sanayiine bu son durum tuz biber ekmişti. Karaborsa derhal faaliyete geçti. Negatif filmlerin fiatı iki üç misli artmıştı. Bu yıl piyasaya çıkması icap eden filmlerin yüzde yetmişi işte bu sebepten Film amillerinin ellerinde kala kaldı. Piyasaya çıkanların ise çok az kopyası mevcut olduğu için ancak bir kaç yerde gösterilebilme imkânı sağlanabilmişti.

"Tuş" yahut Atlas Filmin taktığı reklâm adıyla "Bir aşk Hikâyesi" ve Duru Filmin çevirdiği "Beyaz Mendil" yukarda zikredilen macerayı ucuz atlatabilmiş iki kordela idi.

"Tuş"un senaryosu, Haldun Taner'in ayni isimdeki hikâyesinden alınarak bizzat yazar tarafından kaleme alınmıştı. Baş rollerde Küçük Sahne'nin güzide komedyeni Münir Özkul, Mualla Kaynak ve son olarak Ankaralıların Haldun Dormen tiyatrosunda rahip rolünde seyrettikleri Saadettin Erbil vardı. Filmin prömiyeri İstanbulda Sümer sinemasında yapıldı. Türk filmciliğini sevenlerin, ondan ümitli olanların sevgi ve ümitlerini doğruluyacak ayardaydı. Rejisör Şadan Kâmil bilgi ve tecrübesini kullanmış, filmde rol alanlar gayretlerini sarfetmişlerdi. Ama, bu, bir filmin mutlaka kusursuz, fevkalâde olmasını icap ettirmiyordu "Tuş"un iyi taraflarının yanısıra bir çok aksak yönleri de mevcuttu. Bunların başında teknik montaj, ışık, dublaj gibi hususlar geliyordu. Film İyi monte edilmemişti. Seyredenlerin çoğu "Tuş'ta iyi sahneler var fakat film heyeti mecmuasiyle iyi değil" kanaatine varmışlardı. Diğer taraftan kendisinden pek çok şeyler beklenilen Münir özkul bir takım lüzumsuz el hareketleri ve mimiklerle rolünü ezmişti. Mualla Kaynak ise ümit edildiğinden daha iyi oynamış olmasına rağmen başarılı değildi. Filmin muvaffak aktörü, rolünü büyük bir rahatlık ve tabiilikle oynayan Saadettin Erbil'di.

Şadan Kâmilin "Tuş"ta cesaretli hamleleri bilhassa göze çarpıyordu. Elden geldiği kadar realist bir film yapmağa uğraşmıştı. Bilhassa genel evler pasajı büyük' takdir topladı. Filmde üstelik göbek, gazel gibi beylik usullerden tamamen kaçınılmış olması göbeksiz, gazelsiz Türk filmi de yapılabileceğini ispat ediyordu.

Beyaz Mendil

Duru Filmin Yaşar Kemal'in hikâyesinden seneryo yapmak suretiyle çevirmiş olduğu "Beyaz Mendil" ise ilk olarak bundan gene üç hafta evvel Zonguldak'da gösterildi. Filmin başrollerini Fikret Hakan ve Alman Aktristi Ruth Elizabeth oynamaktaydılar. Diğer rollerde ise bundan evvel bir çok filmlerde seyretmiş olduğumuz Settar Hazım Körmükçü ve Hayri Esen gibi aktörler vardı. Baş erkek rolünü oynayan Fikret Hakan henüz 21 yaşındaydı; Kendisinin diğer jönlerden farkı fizikman yakışıklı olması kadar iyi bir sanat kabiliyetine sahip bulunmasıydı. Fikret Hakan'ın bu, baş rolünü oynadığı hemen ilk ciddi film - di. Kendisi filmi çevirmeden önce, senaryodaki vakanın geçtiği Kandıraya giderek halkın örf ve âdetlerini, yakından kavrıyabilmek için bir ay burada yaşamış ve ondan sonra filme başlamıştı. Sonra filmi Lütfi Akad gibi iyi bir rejisörün elindeydi. Filmin çekilmesi dört ay sürdü. Duru Film elden gelen bütün fedakârlıkların yapıldığını biç bir masraftan kaçınılmadığını söylüyordu. İşin en enteresan tarafı filmdeki figüranların hakiki köylüler oluşuydu. Filmde kamera mükemmeldi. Öyle ki bazı sahneler insana döner vinçle çekilmiş intibaını veriyordu. Halbuki Türkiyede hiç bir Film Stüdyosunda bu lüzumlu makineden yoktu. Lütfi Akat filmde diyaloglardan çok hareketlere yer vermişti. Filmin insanın canını sıkan hiç bir sahnesi yoktu, sürükleyiciydi.

Duru film "Beyaz Mendil" de yeni bir şey denemek istedi. Fon müziğini Halk Türkülerinden yapacaktı. Bu iş için Ankarada Muzaffer Sarısözen'le anlaşıldı. film tamamen Halk Müziği ile süslenmişti. Bunu beğenenler de oldu, beğenmiyenler de. Beğenmiyenler enstrumanlardan çıkan seslerin kulak tırmalayıcı olduğu hususunda ısrar ediyorlar, şayet armonize edilmiş Halk müziği batı enstrumanlarıyla çalınmış olsaydı fon müziği daha başarılı olurdu diyorlardı.

Kısacası film "senenin en başarılı Türk filmi" sıfatını kazanmağa layık bir kordelaydı. "Tuş" da olduğu gibi "Beyaz Mendil" de de göbek'ten, gazelden ve bu gibi bayağı alışkanlıklardan kaçınılmıştı. Realist, anlayışlı, iyi niyetli eller Türk Filmciliğinin geleceği için ilk sağlam temeli atmağa çalışıyorlardı.

T İ Y A T R O

Ankara

Kral Lear'ın sakalı

Muhasebe memuru iki gündür sakal traşı olmamıştı. Şef bir iki defa dikkatle yüzüne baktı, memur aldırış etmiyordu. Hani bir iki gün geçse, tarak tutacak hale gelse, fena da olmayacaktı. Ama ne de olsa burası bir devlet müessesesi idi. İnsanın teamüle uyması, müessese icinde sakallı olarak dolaşmaması icabederdi. Şef, memuru ikaz edecek oldu, o da sanki böyle bir ihtar bekliyordu. "Bilâkis teamüle uyan benim, Umum Müdürün sakal bıraktığını bilmiyor musunuz?" dedi.

Gerçekten Muhsin Ertuğrul on üç gündür tiyatronun arka tarafındaki lojmanından dışarıya çıkmamıştı. Bildirdiği hasta haberine ilk günler inanılmıştı ama, şimdi herkes Devlet Tiyatrosu Umum Müdürü Muhsin Ertuğrul'un sakal bıraktığı için müessesedeki vazifesine gelmediğini biliyordu. Hatta günlerdenberi bası muzipler tiyatronun içinde bir haber uçuruyor, "Umum Müdür geliyor" diyorlar ve bütün sanatkar ve müstahdeminin koridorlara üşüşmesine sebep oluyorlardı. Şimdi Umum Müdürün sakalı tiyatroda günün mevzuu idi. Muhsin Ertuğrul'un neden sakal bıraktığı kimsenin meçhulü değildi, herkes Kral Lear'i oynamak üzere hazırlandığını biliyordu ama anlaşılmayan taraf, her türlü makyaj imkânının mevcut bulunduğu bir müessesede Ula da hakiki sakalla oynamak arzusu ve bu sebeple de Umum Müdürlük vazifelerinin ihmal edilmesi idi.

Bilindiği gibi, Muhsin Ertuğrul aktör ve rejisör olarak çalıştığı sırada, İstanbul Şehir tiyatrosunda müteaddit roller temsil etmiş, bu arada Shakeispeare'in "Kral Lear" tragediasında Lear rolünü oynamıştı, Muhsin Ertuğrul kırkıncı sanat yılını doldurduğu 1949 senesinde İstanbulda ve Ankarada tertiplenen müsamerelerde son defa sahneye çıkarak "Büyük. Baba" dramında rol almış ve bu suretle de fiili sahne hayatını parlak merasimle nihayetlendirmişti. O tarihten sonra kendisi daima bir idareci olarak vazife görmüş ve sahne sanatının pasif bir bölümü olan Devlet Tiyatrosu Umum Müdürlüğü memuriyetini deruhte etmişti. Devlet Tiyatrosu Umum Müdürünün böyle birdenbire ve yeniden sahneye, çıkmak hevesine kapılması, bir kaç bakımdan calibi dikkatti. Sanatkârın asla ihtiyarlamayan bir ruha sahip bulunduğu inkâr kabul etmezdi ama, ortada bir değişen dünya görüşü ve yıpranan bünye Vardı. Shakespeare'in kahraman Lear'i ak saçlı, ak sakallı bir ihtiyardı. Muhsin Ertuğrulun da artık avuca sığan sakalları beyazdı ve muntazam çehresine nurani bir ifade veriyordu. Ama bu hal, Kral Lear'i temsil etmek için kâfi sebep olamazdı. Bir defa Muhsin Ertuğrul'un sıfatının tayini icabediyordu. Umum Müdür mü idi, aktör mü? Yoksa, Devlet Tiyatrosuna mensup olmak sıfatın tayini için yeter mi idi ? O taktirde aynı sahnede Santral memurunu Kordelya rolünde, muhasebeciyi baş mabeyinci, odacıları maiyet erkânı, diğer idare personelini de münasip rollerde görürsek şaşmamalı idik ve gene bu hale göre de tiyatroda ayrı bir sanatkâr kadrosu barındırıp boş yere masraf yapılmamalı idi.

İşin bir de devir tarafı vardı: bu gün Lear yirmibeş sene evvelki ölçülerle oynanırsa seyredilmezdi, nitekim Muhsin Ertuğrul çok az zaman evvel İstanbul'da Hamlet'i katletmişti. Şimdi de Lear'e kıyarsa Shakespeare'e yazık olmaz mı idi? Kendisinin aktör olarak sahneyi doldbiracağından şüphe yoktu ama, Lear gibi hareket 'edebilecek ve bilhassa Lear gibi konuşabilecek miydi? Çok kısa bir maziye sahip olan tiyatro tarihimizde müstesna bir yeri olan Muhsin Ertuğrul'un meselâ Burhanettin Tepsi'nin "Tarık bin Zeyyad" daki, Ertuğrul Sadi'nin "Hamlet"deki acıklı akıbetlerine iştirak etmesine üzülmez miydik ? O Burhanettin Tepsi'ki Muhsin Ertuğrul'un figüranlık yaptığı tiyatrodan her akşam fesini altın para ile doldurarak çıktığı zaman halkın omuzlarında taşınırdı. Biz çok temenni ediyoruz ki Muhsin Ertuğrul, şimdi lojmanına kapanıp provasını yaptığı Lear gibi, temsilden sonra da koltuğuna oturup: "Lear, Lear.. Bu kapıyı tekmele!" diyerek başını yumruklamasın...

Kral Lear rolünde
Jilet parasından tasarruf

Umum Müdürü sinirlendirmeyin!

Nur Bartu ne yapacağını şaşırmıştı. Gerçi cüsse bakımından pek gürültüye aldırış edecek tiplerden değildi ama, hemen bütün sanatkârların hücumuna maruzdu.

"Seni, diyorlardı, biz seni sus pus olasın diye mi seçtik? Hani ya vaadetmiştin, Umum Müdürün etrafındaki fasit halkayı kaldıracaktın, hani ya dertlerimizle alâkalanacak, yönetim kurulunda haklarımızı koruyacaktın? Dosyalar dolusu dilekçelerimizle neden ilgilenmiyorsunuz?".

Nur Bartu tek başına ne yapabilirdi? Esasen AKİS Devlet Tiyatrosundaki yönetim kurulu seçiminin neticelerini bildirdiği sayısında, sanatkârların seçmiş oldukları temsilcilerinin temsil kabiliyetleri hakkındaki kanaatini da izhar etmişti. İşte şimdi tahminler yerini bulmakta idi. Seçimdenberi bunca zaman geçmiş, fakat Devlet Tiyatrosu Yönetim Kurulu bir defa olsun toplanmamıştı. Usule, nizama ve kanuna göre Devlet Tiyatrosunda işler Yönetim Kurulu kararı ile yürütülürdü.

Bu durum karşısında sanatkârlar haklı veya haksız taleplerinin hiç nazarı itibara alınmadığından dertliydiler. Dosyalardaki dilekçelerin sayısı gün geçtikçe artmakta devam etmektedir. Daha da artacağından şüphe olmayan dilekçelerle Nur Bartu'nun başı günden güne derde girmekte ve o da büyük bir zamanını arkadaşlarının tenkidlerine ayırmış bulunmaktadır.

Madem ki Yönetim kurulu toplanmıyordu, demek ki işler de yolunda gitmiyordu. Esasen Umum Müdür de rol ezberlemek ve sakal büyütmek için evine kapandıktan sonra. Nur Bartu ne yapabilirdi ki? Aslına bakılırsa Yönetim Kurulunun hiç toplanmaması daha iyi idi, zira biriken isler hep şikâyet dilekçelerinden ibaretti. Bunları ele alıp asap bozmanın sırası değildi. Sırası değildi, çünkü Umum Müdürün sahneye çıkarken olsun sinirlenmemesi icabediyordu.

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

İstanbul (Hususi) — Dul kadınlardan sonra, şehrimizdeki dul erkekler de bir kulüp kurmağa karar vermişler ve bütün formaliteyi hazırlıyarak Vilâyete müracaatta bulunmuşlardır.

Bu kuruculardan birisi gazetecilere verdiği beyanatta kadınlar gibi dedikodu yapmıyacaklarını, gayelerinin boşanmalara mani olduğunu söylemiştir.

(Yeni Adana)

Dün sabah şehrimizin Dışkapı semtindeki kahvelerden birinde enteresan bir bahse girme hâdisesi cereyan etmiş ve 22 yaşlarındaki bir genç 10 saatte 10 paket sigara içerek bahsi kazanmıştır. Zengince bir arkadaşının 10 saat devam etmek üzere saatte bir paket sigara içecek şahse 500 lira vereceğini vadetmesi üzerine A. adındaki genç devamlı ısrarlar karşısında bahsi kabul etmiştir. A. adındaki genç kararlaştırdıkları üzere, sigara içmeğe saat 13 te başlamış ve saat 22,30 da 10 paketi bitirmiş ilâveten de geri kalan yarım saat zarfında bir paket sigara daha içmiştir. Bahsin sonunda fenalaşmağa başlamış ve uzun müddet konuşamamıştır. Bahse girişmeği teklif eden zengin genç bahsi kazandığı için A. ya vadettiği 500 lirayı bu sabah ödemiştir. Hadise bu semtte büyük bir hayret uyandırmıştır.

(Ankara Telgraf)

Ceyhan da garip bir hâdise olmuştur. Tafsilâtı şöyledir:

Ceyhanbarda çalışan Sabiha Pala isimli kadınla ötedenberi aralarında samimiyet bulunan Ceyhan tüccarlarından Bekirin son birkaç gün içinde araları açılmıştır. Kadının an! yüz çevirmesi Üzerine sinirlenen Bekir kadının ellerini, bağlamış ve saçlarını kesmiştir.

Tapılan şikâyet üzerine Bekir yakalanarak tevkif edilmiştir.

(Teni Adana)

İzmir (Hususi) — Tire'de cereyan eden oldukça enteresan bir hadise günün mevzuu olmuştur. Bu kazamızda bulunan sinemalarda yalnız Çarşamba günleri kadınlara mahsus hususî bir matine yapılmaktadır. Bu sebeple Tireli hanımların büyük bir kısmı bu matineleri kaçırmamakladırlar.

Geçen gün istasyon caddesinde oturan bir hanım her nedense sinemaya gitmek istememiş fakat bu kararı küçük kızını bir hayli sinirlendirmiştir. Bütün israr ve yalvarmaları karşısında annesini kandıramıyacağını anlayan küçük hanım sinemaya yalnız gitmek için çareler aramağa başlamıştır. Bu esnada, annesinin banyoya girmesini fırsat bilen kız hiç vakit kaybetmeden banyonun kapısını annesinin üzerine kilitlemiş ve derhal sokağa çıkarak soluğu sinemada almıştır.

Banyoda kilitli kalan kadın bir müddet sonra işin farkına varmış fakat bütün çalışmalarına rağmen dışarı çıkamamıştır. Nihayet feryat ederek konu komşuyu evine çağırmış fakat yardıma gelenler de banyo kapısının anahtarı olmadığından kadıncağızı kurtaramamışlardır.

Nihayet, bazı kimseler sinema düşkünü kızın peşine düşmüşler ve kendisini aramağa başlamışlardır.

Bu sırada, annesine yaptığı oyunun hazzı ile film seyretmekte olan kız, birden sinema hoparlöründen isminin çağrıldığım duymuş ve dışarı çıkmıştır. Sinema kapısında kendisini bekliyenlere banyo anahtarını teslim eden küçük hanım, tekrar içeri girerek filmi seyretmeğe devam etmiştir.

Kolsuzlar için olta

Balıkçılar bilseler...

İstasyon caddesinde oturan bazı kimseler, ayni gece banyoda kilitli kalan kadının evinde ince sesli feryatları duymuşlardır.

(Ankara Telgraf)

Burdur, — Mengen köyünde İbrahim isminde bir şahıs evinde yakaladığı fareyi yakmak için bahçede kuru otları ateşliyerek fareyi diri diri içerisine atmıştır.

Ateşten sıçrayan kıvılcımlar pek yakında bulunan samanlığa düşmüş ve birden yükselen alevler evi sarmağa başlamıştır. Köylülerin yardımına koşmasına rağmen ev tamamiyle yanmıştır.

İbrahim hakkında ayrıca kanuni takibat da açılmıştır.

(Balıkesir Ekspres)

Diyarbakır (Hususi) — Şehrimizde görülmemiş bir ölüm hadisesi olmuştur.

Aynato köyünden Mehmed Demir adında 70 yaşında bir köylü esefti ile birlikte giderken yolda eşeğinin tesadüf ettiği dişi bir eşeğe saldırması ile düşmüş ve 2 eşeğin tepişmesi sırasında kafası parçalandığından şehrimiz hastanesine kaldırılmış ve ölmüştür.

Katil eşek bir ay yemsiz ahırda kapatılmak suretile Aynato köylüleri tarafından cezaya çarptırılmıştır.

(Yeni Adana)

Eşme (Hususi) — Köyümüzden İsmail Öner ile Muharrem Bekâr birbirlerile bahse girmişlerdir. Muharrem Bekâr, İsmail kendisine 20 lira verirse gece bütün kahveleri çıplak dolaşacağını, 5 lira verirse kahveden evine kadar çıplak gideceğini söylemiştir. İsmail arkadaşının evine kadar çıplak gitmesi Aslinde kendisine beş lira vereceğini kabul et mistir. İddia sahibi hemen kahvede soyunarak, feneri eline almış yola çıkmıştır. Bu haberi alan diğer kahveler deki müşteriler ellerindeki elektirik fenerleri ile Muharrem Bekârı evine kadar alay ederek takibetmişlerdir. Muharrem Bekâr bu suretle bahsi kazanarak 5 lirayı almıştır.

(Azim)

Fatihte Rukiye adında bir kadın kayın validesine uyku hapı vererek uyuttuktan sonra sinemaya gitmiştir. Sinema dönüşünde kapıdan giren Rukiyenin başına bir çuval geçiren kocası, Rukiyeyi fena halde dövmüştür. Rukiyenin bağırmasına yetişen komşular kadını kocasının eünden güçlükle almışlardır. Rukiye daha evvel kayın validesinden sinemaya gitmek için müsaade istemiş, fakat bu müsaadeyi alamayınca uyku hapını kullanmıştır.

(İstiklâl Hereke)

Konya (Hususi) — Belediye seçimini kazanan müstakillerden teşekkül etmiş olan ve seçilmiş bulunan yeni Belediye Meclisi çalışmalarına başlamak üzere Belediye binasına gitmişse de, seçimi kaybetmiş olan eski D. P. Meclis azaları. Belediye binasında karargâh kurarak taş ve sopalarla yeni Meclis Azalarını belediye binasına sokmamışlardır. Bunun üzerine yeni Belediye Meclisi azaları bir kahvede toplanarak ilk içtimalarını akdetmişlerdir.

(Yeni Adana)

İzmir'de Amerikalı deniz Üstçavuşu Robert bir okulda İngilizce öğretmenliği yapan S. A. adlı bir genç kızla evlenebilmek için, islâm dinini kabul etmiş ve bu uğurda sünnet olmuştur. Sünnet ameliyesi kızın babasının isteği üzerine, İzmirdeki Amerikalılara mahsus hastahanede yapılmıştır. S. A. ile aylardanberi sevişen çavuşun sağlık durumu iyidir. Sevdalıların önümüzdeki hafta içinde evlenmeleri kabil olacaktır.

(Karagöz)

S P O R

Basketbol

Türk - Macar milli maçı

Havanın sanki dibi delinmişti. Soğuk dalgası yağmurla beraber İstanbulun gelip üzerine çökmüştü. Değil yürümek kafayı pencereden, çıkartmak bile imkânsızdı. Buna rağmen geride bıraktığımız haftanın Cuma akşamı Spor ve Sergi Sarayı hınca hınç dolu idi. Bilet bulmak, turnikeden içeriye rahat girmek, hattâ numaralı yere oturmak imkânsızdı. Hele basın mensupları kendilerine ayrılmış olan yere fazlası ile itibar eden bazı şahıslar yüzünden gene ayakta kalmışlardı. Şık hanımlar her zaman olduğu gibi - yağmura rağmen - tribünlerdeki yerlerini almışlardı. Alâkaları demek ki ciddi idi. Ufak tefek tabii tesirler demek daha doğru olacak, Sergi Sarayında kendilerini göstermelerine mani teşkil etmemişti. Salonun tam ortasına damdan yağmur suları damlamakta idi. Bu bakımsızlık daha da devam edecek olursa kışın basketbolcular şemsiye ile oynamak zorunda kalacaklardı. Akan suları bir genç sırtındaki pardesüsünü çıkararak sildi.

Suya düşen turnuva

Malûm olduğu üzere İran, Macaristan ve Türkiye arasında beynelmilel bir turnuva yapılacaktı. Fakat İran'ın son dakikada gelmeyişi buna mani olmuştu. Avrupa şampiyonu olan Macarlarla biri milli diğeri de temsili olmak üzere iki maç yapılmasına karar verildi. Takımımız hafta içerisinde Amerikalı antrenör Samuel Fox idaresinde iyi hazırlanmıştı. Doğrusu istenirse neticeden ümitli olanların sayısı fazla idi. Evet; Macarlar kısa zamanda basketbolde büyük bir inkişaf göstermişler ve Avrupa şampiyonluğunu kazanmışlardı. Kuvvet ölçülerinde bizden ağır bastıkları bir hakikatti. Fakat seyirci ve saha avantajının neticedeki rolü de inkâr edilemezdi. Ümit bu mülâhazadan doğmakta idi. İranlıların turnuvayı yarıda bırakmaları üzerine sportif oyunlar federasyonu F.İ.B.A. ya müracaat etmeğe karar vermişti. Henüz şu satırların yazıldığı şurada böyle bir tebliğ alâkalılarca neşredilmiş değildi.

Kaptanlık hikâyesi

Milli takıma kaptanlık kimin yapacağı tartışma mevzuu olmuştu. Bir hafta evvel İstanbulda bulunan federasyon başkam Faik Gökay bu iş için profesyonellikten amatörlüğe yeni dönen Yılmaz Gündüz'ü münasip bulmuştu. Bu daha ziyade bir gelenekti. En eski olan kaptan oluyordu. Samuel Fok ise Turhan Tezol'u kaptan yapmak arzusundaydı. Menale son **defa** yapılan federasyon toplantısında konuşulmuş fakat bir karar verilmemişti. Geride bıraktığımız haftanın Cuma sabahı İstanbula gelen federasyon başkanı Faik Gökay antrenör tarafından Turhan Tezol'un kaptan ilân edildiği haberi ile karşılaştı. Bu emrivakiden canı sıkılmıştı. Ama; belli etmemek işine geldi.

Maçın cereyanı

Umumiyetle çok seri geçen müsabakanın hemen başında milli takım üst üste yaptığı basketlerle 8-1 galip duruma yükselmişti. Fakat daha sonra hücum insiyatifi Macarların eline geçti. Mücadeleli geçen müsabakanın sonuna doğru fark bir ara tek baskete kadar düştü ise de neticede millî takımımız 76-68 mağlûp olmaktan kurtulamadı. Hemen ilâve edelim ki bu bizim için bir başarı idi. Eğer Altan iyi gününde olsaydı netice daha başka da olabilirdi. Ertesi akşam Peşte - İstanbul temsili takımlarının karşılaşmaları ilk akşamki kadar alâka toplamadı. Macarlar bu karşılaşmayı da 81-61 kazandılar. Her iki maçtan sonra, Macar antrenörü ve kafile başkanı: Türk takımında büyük bir inkişaf olduğunu" söylediler. Bunda, Amerikalı antrenörün büyük hissesi bulunduğu bir hakikatti. Samilel Fox maç müddetince yaptığı hareketler ve takımı idare edişi bakımından seyircilerin takdirlerini topladı. - N. S.

Budapeşte - İstanbul temsili maçı

Büyük inkişaf

Futbol

Teşkilâta hücumlar :

Yirmi gün kadar oluyor. Gazetelerin spor sahifelerine bir göz atan okuyucular, hemen her gün yeni bir itham ve yeni bir iddia ile karşılaşmaktadırlar. Teşkilat ve muhalifleri arasında cereyan eden bu düello ağır ağır, muhite doğru yayılmakta ve gittikçe önlenilmesi imkânsız bir hal almaktadır. Evvelâ; bir kaç şahsın sadece kaprisinden doğan bu ihtilâflar o kadar kısa zamanda şümullenmiş ve alevlenmiştir ki, bunun neticesi olarak teşkilâtın vazifeden uzaklaşması saatinin yaklaştığı pek âlâ söylenebilir. Önümüzdeki günler, daha bu neviden pek çok hadiselere gebedir. Çünkü: mes'ul şahıslar insiyatifi ellerinden kaçırmışlardır. Rakip tarafın bilhassa sistemli neşriyatı, onları şaşırtmış, bir takım hâdiselere sebebiyet verecek şekilde lüzumsuz hareketlere, hattâ lüzumsun denecek şekilde beyanat vermelerine sebep olmuştur. Her konuşma ve her hareket daima aleyhlerine olmaktadır. Yirmi günlük zaman içersinde hadiseye ismi karışanların verdikleri beyanatların sonunda "Karar efkârıumumiyenindir" cümlesi yer almaktadır. Doğrusunu söylemek icap ederse birbirini nekzeden ve arada derin bir uçurum bulunan ithamlar efkârıumumiyenin zihnini karıştırmıştır. Kimin haklı, kimin haksin olduğunu tayin etmekte güçlük çekilmektedir. Çünkü hiç kimse hadiseyi olduğu gibi nakletmek büyüklüğünü

gösterememektedir. Efkârı umumiyettin hakemliği bu şartlarda bahis konusu olamaz...

Hadiselere idareciler de karışıyor

*G*ünlerden 25 Kasım Perşembe idi. Kısa boylu kır saçlı tıknazca bir şahıs Mithatpaşa stadının tribünlerinde oturan altı gencin yanına sokularak "eğer sahaya çıkmıyacak olursanız bu, spor hayatıma için iyi olmıyacaktır" dedi. Konuşmasından sinirli olduğu anlaşılıyordu. Aldığı cevap büsbütün asabını bozdu. Çünkü antrenör Gündüz; yanında oturan beş Galatasaraylı futbolcunun o gün yapılacak olan İstanbul - İzmir karmasına katılamıyacağını ifade etmişti. Hele bu yukardan atış bardağı taşıran bir damla olmuştu. Tehdidi savuran Federasyon As Başkanı Hakkı Yetendi. O, spor hayatında da böyle sert hareketler yapan bir şahıstı. Ama idarecilikte bunu yürütmek elbetteki imkânsızdı. Biraz sonra stadın hoparlörü Galatasaraylıların maca çıkmak istemediklerini ilân ediyordu. Hakkı Yeten, Saim Kavur, Hasan Ekinden müteşekkil federasyon heyetinin kaleme alıp okuttukları tebliğ, gayet politik bir ifade taşıyordu. Her üç idareci müştereken hükümlerini vermişlerdi: Galatasaraylı futbolcular haksızdılar!. Bunun neticesi olarak trübünlerde yerleşen spor severler Galatasaraylıları gayet ağır bir lisanla protesto ettiler.

Karma maçı

T,am bu sırada her iki takımda sahaya çıkmıştı. Fakat İstanbul karmasının iki kişi noksan olduğu kısa zamanda fark edildi. İdareciler trübünlere dağılarak şehir karmasına davetli davetsiz olduğuna bakmadan sırf takımı tamamlayabilmek için önüne geldikleri oyuncuları soyunma odasına çağırıyorlardı. İşin garibi teklif ettikleri elemanların hiç birisi bu daveti kabul etmediler. Bunun üzerine Milli takım antrenörlüğüne getirilen "Giovanni" ayni zamanda çalıştırdığı Vefa takımından Garbis ve Refik'i kendi otoritesini kullanarak sahaya çıkardı. Aman yarabbi! bu bir federasyon için ne büyük acizdi. Aciz; teville kapatılacak neviden değildi. İzmir takımı sahaya zorla on bir kişiyi çıkarabilen İstanbul karmasını, rahat bir oyunla 2—0 yendi.

Galatasaray'ın tebliği

*F*ederasyon, faaliyetinin Galatasaray tarafından baltalandığını öne sürerek antrenör Gündüz'ün ve beş futbolcunun cezalandırılacağını ilan etmişti. Bunun üzerine o aksam Beyoğlundaki lokalinde Galatasaray idare hey'eti bir fevkalade toplantı yaptı. Kaleme aldığı tebliğde: Evvela federasyonun - AKİS'in evvelce de temas ettiği gibi şehir karmasına oyuncu davet etmek selâhiyetinde olmadığı belirtiliyordu. Buna ilave olarak Galatasaray kulübüne ancak maçın oynanacağı gün As Başkan Hakkı Yeten tarafından bir davet vaki olmuştu. Oysaki futbolcular o sabah

Son maçlardan görünüş

İyiye doğru

antrenman yapmışlar ve yemeklerini yemişlerdi. Haberin sonra gelmiş olması kabahatinin Galatasaray'a yüklenmesi elbetteki doğru olamazdı. Tebliğ için, spor efkârı umumiyesinde müsbet karşılandı demek pek de hatalı olmazdı. Öyleya Milli takıma davet edilen diğer kulüplerden, meselâ: Beykozdan hiç kimse yoktu. Pazar günü ise Vefa ile büyük bir maçı olan Beşiktaş takımından sadece bir tek futbolcu gelmişti. Hastalık bahanesi federasyonca meşru karşılanmıştı. Bunun üzerine bir takını şahıslar federasyonun bazı kulüplere yakınlık gösterdiği iddialarını ortaya attılar. Bu ne dereceye kadar doğrudur bilinmez.

Hasan Polat'ın basın toplantısı

Hadise üzerinden iki gün geçmişti. Ankaradan İstanbul a alel acele gelen federasyon başkam Hasan Polat bir basın toplantısı yapmış ve bu toplantıda Galatasaray kulübünün hadiseyi tevil etmeye çalıştığını bildirmişti. Ayrıca tanzim edilen raporu Umum Müdürlüğe sevk edileceğini sözlerine ilave ediyordu. basın toplantısından sadece bir kaç gazete haberdar edilmişti. Diğerleri ise belki de kendilerine muhalif olduğu mülâhazası ile çağrılmamıştı. Bunun da sakat bir düşünce olduğu elbetteki inkar edilemezdi. Hasan Polat'ın beyanatı Galatasaray kulübünün idarecilerini sinirlendirmiş olmalıydı ki ertesi günü bir akşam gazetesinde Refik Selimoğlunun su sözlerine rastlanıldı:

"Federasyon başkanı "tevil" kelimesi kullanmaktadır. Biz sadece hadisenin cereyan tarzını doğru olarak söyledik. Tevil hiç bir zaman bizim için sapılan bir yol değildir. Biz de başka kulüpler gibi mazeret beyan edebilirdik. Etmedik. Etmeyiz de...

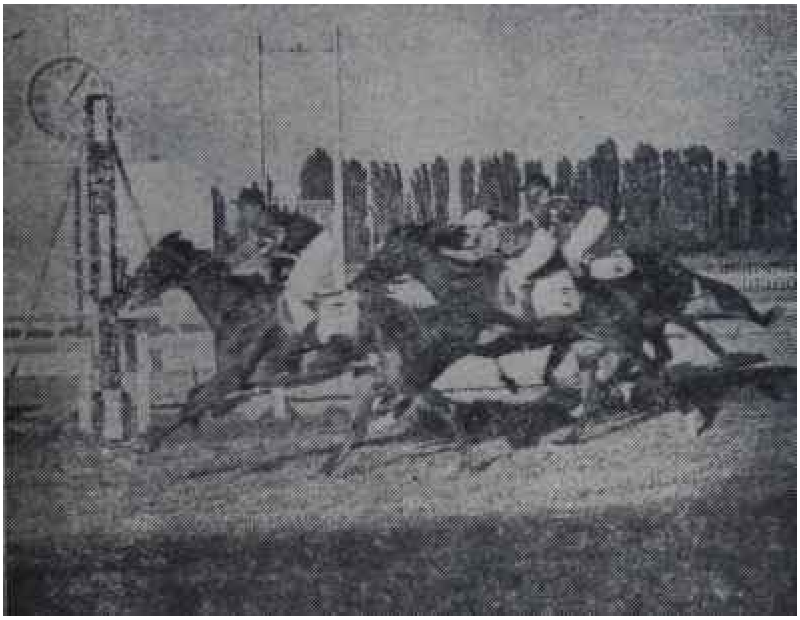
Umum Müdürlüğünün hüsnüniyetine ve bitaraf hareket edeceğine eminiz".

Gazetelerdeki akisler

Şu satırların yazıldığı anlarda sporla meşgul olan bütün gazeteler şehir karmasının fiyasko ile neticelenmesini tahlil etmekte ve hakiki mes'ulleri tayine çalışmaktadır. Sütunlarını en ufak dedikodulara dahi cömertçe tahsis etmiş olmaları efkarıumumiyenin arzusu şeklinde izah edilebilir. Galatasaray'ın ceza göreceğini bu arada iddia edenler için, federasyona temayülü olanlar, demek pek de yersiz olmaz. Bu hadisenin ortaya koymuş olduğu hakikat Umum Müdürlüğünden, hatta Vekilinden başlayarak en ufak teşkilatına kadar spor işlerimizde bir ıslahatın ve bir değişmenin lüzumlu olduğudur. Sade teşkilât değil zihniyette de bir reform yapmak mecbbiriyetindeyiz.

Lig maçları

13 ir haftadan beri devamlı şekilde yağan yağmurlar altıncı hafta karşılaşmalarından sadece Galatasaray Beykoz maçının tehirine sebeb olmuştur. Diğerleri ise normal olarak yapılmıştır. Haftanın en mühim karşılaşmasında lig liderlerine en kuvvetli namzet olan Beşiktaş tahminler hilafına Vefa ile 2—2 berabere kalmıştır. Bu neticeyi evvelden kestirebilmek hakikaten imkansızdı. Çünkü Beşiktaşlılar son haftalarda büyük form gösteriyorlardı. Vefa ise malum olduğu üzre ta bidayetten beri bir türlü toparlanamamıştı. İkinci devrenin yirminci saniyesinde 2—0 galip durumda olan Yeşil-Beyazlılar bu neticeyi oyunun sonuna kadar devam etirmeyi beceremediler. Hafta içinde Adalet İstanbulspor maniasını 2—0 aşmaya muvaffak oldu. Emniyetle Kasımpaşanın 2—*2* berabere kalması için sürpriz kelimesi pekâlâ kullanılabilirdi. Altıncı hafta sonunda Beşiktaş'ın bir puvan kaybetmesi ile üç büyükler hizaya gelmiş oluyorlardı.

Son haftanın finişlerinden

Neticesi büyük rakamlar

Jokey Kulübü

Ekseriyet yok

28 Kasım Pazartesi günü İzmir caddesinde trafik çok güçleşmişti. 4 numaralı binanın önünde bir çok hususi otomobil birikmişti. Bunların arasında Tarım Bakanlığınla 0015 plâkalı makam arabası da vardı. Jokey Kulübüne ait olan bu binada Kulübün fevkalâde kongresi yapılacaktı. Akis'in geçen sayısında bildirdiği gibi, idare heyetinde beliren fikir ayrılıkları yüzünden, kulübün bugüne kadarki icraatında birinci derecede rol oynayan, mes'uliyet deruhte eden üç azası istifa etmiş bulunuyordu. Bu azaların yedekleri de bulunmadığı için bütçenin ve senelik yarış programının hazırlanması idare heyetinin zaafiyeti yüzünden gecikmekte idi. Bu hal karşısında, fevkalâde bir kongre aktedilmesi ve yeni bir idare heyetinin seçilmesi zarureti ortaya çıkmıştı.

Kongreye tahsis edilen üst kattaki salonda yeşil çuha kaplı bir masanın etraf ma on bir tane kadife koltuk yerleştirilmişti. Riyaset Divanı için de daha ufak bir masa ayrılmıştı. İdare Heyeti Başkanı Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu, fevkalâde kongreyi açtığı zaman, salonda Jokey Kulübünün 27 âzasından sadece dokuzunun hazır bulunduğu anlaşıldı. Ekseriyet nisabı temin edilememişti. Kongrenin, statü hükümlerine göre bir başka günde toplanması ve ekseriyete bakılmaksızın gündemindeki maddeleri karara bağlaması icap ediyordu.

Statüde değişiklik

Esasen idare heyeti de, kongreye bütün, üyelerin gelmiyeceğini biliyordu. Bunun için de kongreyi küçük bir salonda toplantıya çağırmıştı. Fakat üyelerin, ekseriyet nisabının teminine yetecek kadar olsun alâka göstermiyeceği doğrusu tahmin edilmiyordu. Jokey Kulübü idare heyeti, bu fevkalâde toplantıda yeni idare heyeti seçiminden başka, statüde bazı değişiklikler yapılmasını da teklif ediyordu. Statüde değişiklik yapılması ise en az 2/3 ekseriyetin hazır bulunması şartı ile mümkün olabilirdi. Mevcut 27 üyesinin 14 ünü bile bir araya getiremiyen Jokey Kulübünün, statü tadilâtı için 18 üyeyi kongresinde hazır bulundurması hiç de kolay olmıyacaktır. Diğer taraftan, Kulübün statüsünde bazı değişikliklerin yapılmasına ihtiyaç vardır. Zira 1950 yılında kurulan ve pek tabii olarak statüsü de o tarihte tanzim ve tasdik edilen Jokey Kulübüne, Tarım Bakanlığı 1953 yılında yeni yarış kanununun kendisine verdiği selâhiyetle Türkiyenin büyük şehirlerinde yarışların idaresini bir mukavele ile devretmiş bulunuyordu. Jokey Kulübünün mevcut statüsünde, bir amme hizmetini - devraldığı iş bir amme müessesesi tarafından devredildiği için - ifa etmek için gereken hükümler mevcut değildi. Bu aksaklığın bir an önce giderilmesi lâzım geliyordu.

Hatanın tamiri

Jokey Kulübü, 1954 İdare Heyeti faaliyet raporunda da ifade edildiği gibi, yarışları devraldığı zaman bu işi başarmak için lâzım gelen para, eleman ve tecrübeden mahrum bulunuyordu. Bu sebeple yarışa ağır bir handikap altında başlamış sayılırdı. Muvaffak olması beklenemezdi. İşi başarması için uzun bir vadeye muhtaçtı. Tarım Bakanlığı, iktidara geçmenin ilk heyecanları içinde, bazı amme hizmetlerini bile hususi teşekküllere terketme ceryanında, hayvan yetiştiriciliği ile ilgili bu hizmetini adi geçen teşekküle devredivermişti.

Sik zamanlarda, yarış atı yetiştiricileri ve sahipleri cemiyetinin parasından ve kadrosundan istifade ederek, devraldığı işi yürüten Jokey Kulübü, hayat pahalılığının arttığı bütün memleketlerde olduğu gibi halkın talih oyunlarına gösterdiği rağbet neticesinde, büyük hasılat temin etmeğe muvaffak olmuştu. Bu büyük hasılatın sadece % 40 ı at neslinin ıslahı maksadına - yarış ikramiyelerine • tahsis ediliyor, geriye kalan % 60 tan çok cüz'i bir meblâğ damızlık at satın alınmasına ayrılıyor ve çoğu Jokey Kulübün muazzam kira, ücret ve masraflarına gidiyordu. Eskiden yarış ikramiyeleri hakikaten pek azdı. Fakat yarışlardan elde edilen hasılatın büyük bir kısmı hususî idare ve belediyelerin bütçelerinde gelir faslında oldukça ehemmiyetli bir yekûn olarak yer alıyor ve amme hizmetleri için sarf ediliyordu.

Jokey Kulübü bugüne kadar kendisinden beklenen faydaları verememiştir. İç bünyesinde beliren anlaşmazlıkları bir an önce gidererek, faaliyetini düzenliyemezse Jokey Kulübün yarış idaresini tekrar Tarım Bakanlığına bırakmasından başka çıkar yol kalmıyacaktır.

Hipodrom hizmetleri

Yarışlardaki bahsi müştereklere katılanların her şeyden evvel hesapların sıhhatine inanmak ihtiyacında olduklarını Akis, bundan evvelki yazılarından birinde belirtmişti. Hipodrom idaresi de bundan sonra bir gişenin satışını bildiren bordrolardan bir tanesini yarıştan sonra halkın tetkikine arzetmeye başlamıştı. Son günlerde nedense bu faydalı usulden tekrar vazgeçilmiş bulunmaktadır. Bundan başka, bilet satışının sona erdiği hoparlörle ve gişelerde çalan zillerle bildirildiği halde hemen hemen bütün gişelerde satışa devam edildiği görülmektedir. Usul ve nizama aykırılıklarından başka, türlü türlü söylentilere de yol açan bu keyfiyetin önlenmesi hipodrom idaresinden beklenmektedir.

Türkiye Jokey Klübü

Sonbahar Atyarışları

BU HAFTA

SONBAHAR BÜYÜK

HANDİKAP

VE

ARAPLARIN BÜYÜK KOŞUSU

ZENGİN PROĞRAM

BÜYÜK İKRAMİYELER

ŞAMPİYON RENKLER

ve

JOKEYLER

Yarışlar

3 Aralık Cumartesi saat 13 de

ve

4 Aralık Pazar saat 12,45 de BAŞLAR

Ankara Hipodrom Müdürlüğü

her
hesapsahibine
bir EV
MUHABANK